

Iskoláink

Nem a törvény
rossz, a betartása
elégtelen

Boldogító igen –
anyanyelven

4-21. oldal

23-26. oldal

56. oldal

www.onkormanyzas.sk

IV. ÉVFOLYAM 3. SZÁM, 2014. október

ÖNKORMÁNYZATI SZEMLE

**Mi legyen a bezárásra
ítélt alapiskolákkal?**

Tartalom

Mi legyen a bezárásra ítélt alapiskolákkal?	4
Csak a kérdőjelek szaporodtak az új tanévben	12
Megmaradásunk záloga a magyar iskola	14
Iskolák a végeken	16
Iskolahelyzet az Ung-vidéken és a Bodroghözben	19
Hulladékgyűjtés – buktatókkal	22
Nem a törvény rossz, a betartása elégtelen	23
Fejlődő kisközség és szépülő kisváros Komárom árnyékában	27
Váltás, egyházkarcsai módra	31
Többet ér egyszer látni, mint ezer-szer beszélni róla	33
Hetényi lokálpatriotizmus	37
Ma már a szintentartás is egyre lehetetlenebb feladat	39
Törvény az oktatási intézmények finanszírozásáról	42
Boldogító igen – anyanyelven	56
Kisebbségpolitika és kisebbségi jogok Szlovákiában 2013-ban	57

kihívások skócia után

Ha új államot nem is teremtett kontinensünk térképén a szeptemberi skóciai függetlenségi népszavazás, új narratívát mindenképpen. Európában újra szabadon lehet beszélni nemzeti identitásról, a nemzetek önrendelkezési jogáról, az autonómia különböző formáiról, no meg arról is, hogy a multikulturális ideológiából legalább annyira elege lett sok nemzetnek-nemzeti kisebbségnek – nemzetrészeknek, mint huszonöt éve tájainkon a proletár internacionalizmusból.

Európa – benne az Unió – új kihívással szembesül. Mert a skótokon keresztül azok az európai régiók is bejelentkeztek beleszólási jogukért, amelyeket eddig a többségi államalkotó nemzeteik kirekesztettek vagy háttérbe szorítottak a javak elosztásakor. A tagállami kormányok által központinak kijelölt fejlesztési régiókhoz képest mindenütt vannak háttérbe szorított, félrelökött, leszakadt térségek, s érdekes módon a legtöbbször azokban a régiókban többségben vagy jelentős létszámban a nem többségi nemzetiségűek élnek. Fejlődés és autonómia, a saját ügyek intézésének közben tartása kölcsönösen feltételezi egymást. Nekünk itt, a Felvidéken közel száz éve jelent megválaszolendő kérdést, hogy merjünk-e elindulni, járni a saját utunkon, vagy az éppen aktuális többségi nemzetünk jóindulatában reménykedjünk... Ez a közel száz év bizonyítja, ha magunk nem cselekszünk saját érdekeinkért, ha magunk nem fogalmazzuk meg legfőbb teendőinket és nem rajzoljuk fel az önkormányzatiságunkhoz elvezető utat, senki nem teszi meg helyettünk. A közel száz év alatt nemzetreszünk sok mindennel próbálkozott. Ellenzékiséggel, aktivizmussal, meghirdette az „új arcú magyarok” programját, építette az „igazságos” társadalmat a kommunista eszmék és internacionalizmus jegyében, de mindvégig másodrendű állampolgár, lesajnált közellenség maradt. Huszonöt éve saját sorainkban ismét összecsaptak az autonóm politizálást képviselők és az „aktivisták”, a többséghez igazodók. A kijózanodás gyorsan jött. Két év után kiderült, hogy tőlünk csak támogatást, odaadást várnak, egyenrangúként nem vesznek be maguk közé még a legfényesebb szlovák demokraták sem. Azóta többször is megkaptuk a kioktatást a politikától. Elvárások sorával szembesültünk, s megkövetelték tőlünk, hogy saját érdekeinkről lemondjunk.

Az egyetlen terület, ahol még saját ügyeinkbe ilyen-olyan beleszólásunk maradt, a helyi önkormányzatok. Nemsokára újraválasztjuk ezeket. Abban a reményben futunk neki a választásoknak, hogy településeink lakosai kitartanak magyarságunk képviselői mellett. Nagy szükség lesz erős helyi, regionális képviselőkre. Különösképpen azért, hogy az európai diskurzusból, mely a skóciai népszavazást követően már el is kezdődött az Európai Unió régióinak nagyobb mértékű önkormányzatiságáról, mi se maradjunk ki. Jogokat elvenni, csorbítani lehet egy tollvonással, jogokat szerezni azonban csak állhatatos, kitartó szívóssággal, határozott kiállással lehet.

Ez lesz számunkra a legnagyobb kihívás az elkövetkező időkben.

Óry Péter

MI LEGYEN A BEZÁRÁSRA ÍTÉLT ALAPISKOLÁKKAL?

A szlovákiai magyar tanítási nyelvű alapiskolák a számok tükrében

1. táblázat: A kisiskolák (1-4. évf.) megoszlása megyék és fenntartók szerint

Megye	A kisiskolák száma	Fenntartó			Tanulói összlétszám
		állam	egyház	magánszemély vagy alapítvány	
Nyitra	22	21	1	0	357
Nagyszombat	27	27	0	0	487
Besztercebánya	44	42	2	0	1452
Kassa	26	25	1	0	609
Pozsony	3	3	0	0	30
Összesen	122	119	3	0	2935

Megjegyzés: Zsolna, Trenčén és Eperjes megyékben nincs magyar tanítási nyelvű kisiskola

2. táblázat: A teljes szervezettségű (1-9. évf.) alapiskolák megoszlása megyék és fenntartók szerint

Megye	A kisiskolák száma	Fenntartó			Tanulói összlétszám
		állam	egyház	magánszemély vagy alapítvány	
Nyitra	57	53	4	0	9 525
Nagyszombat	36	34	2	0	7 277
Besztercebánya	20	20	0	0	5 121
Kassa	22	20	2	0	4 101
Pozsony	4	4	0	0	528
Összesen	139	131	8	0	26 552

Megjegyzés: Zsolna, Trenčén és Eperjes megyékben nincs magyar tanítási nyelvű iskola

A magyar tanítási nyelvű alapiskolák áttekintése

3. táblázat: Alsó tagozatos (1-4. évf.) alapiskolák (kisiskolák) Nyitra megyében

Sorszám	Község	Járás	Osztályok száma	Tanulói összlétszám
1.	Megyercs	Komárom	2	18
2.	Keszegfalva	Komárom	3	22
3.	Karva	Komárom	2	12
4.	Martos (egy-házi)	Komárom	2	18
5.	Dunaradvány	Komárom	2	25
6.	Tany	Komárom	2	24
7.	Nagykeszi	Komárom	2	11
8.	Alsószemeréd	Léva	1	21
9.	Szalatnya	Léva	1	15
10.	Garamsalló	Léva	1	16
11.	Ipolyvisk	Léva	2	22

Albert Sándor

Az elemzéshez szükséges statisztikai adatokat az Oktatási, Tudományügyi, Kulturális és Sportminisztérium (későbbiekben csak iskolaügyi minisztérium) honlapjáról¹, illetve az Oktatásügyi Információs és Prognosztikai Intézet (UIPŠ) statisztika évkönyvéből merítettük².

A 2013/14-es tanévben 261 magyar tanítási nyelvű alapiskola működött Szlovákiában. Ebből 122 (46,74%) alsó tagozatos, 1-4. évfolyamokkal működő ún. kisiskola és 139 (53,26%) teljes szervezettségű, 1-9. évfolyamokkal működő alapiskola volt. A magyar tanítási nyelvű alapiskolákban összesen 29 487 diák tanult. Közülük 2 935-en (9,95%) az alsó tagozatos kisiskolákat látogatták.

¹ www.minedu.sk | ² www.uips.sk

Sorszám	Község	Járás	Osztályok száma	Tanulói összlétszám
12.	Alsóbodok	Nyitra	1	5
13.	Nyitracsehi	Nyitra	1	12
14.	Zsére	Nyitra	1	6
15.	Zsitvabesený	Érsekújvár	2	23
16.	Bény	Érsekújvár	4	35
17.	Bart	Érsekújvár	1	12
18.	Nána	Érsekújvár	2	12
19.	Kistűfalú	Érsekújvár	1	11
20.	Pozba	Érsekújvár	1	8
21.	Für	Érsekújvár	1	11
22.	Vágkirályfa	Vágsellye	2	23
Összesen				357

4. táblázat: Teljes szervezettségű (1-9. évf.) alapiskolák Nyitra megyében

Sorszám	Község	Járás	Osztályok száma			Tanulói létszámok			Tanulói összlétszám
			1-4.	5-9.	0.	1-4.	5-9.		
1.	Bátorkeszi	Komárom	6	7	-	90	109	100	
2.	Búcs	Komárom	4	5	-	36	64	100	
3.	Csicsó	Komárom	4	5	-	55	80	135	
4.	Ógyalla	Komárom	7	5	29	109	88	226	
5.	Hetény	Komárom	4	5	-	38	59	97	
6.	Izsa	Komárom	3	4	-	28	44	72	
7.	Gúta (egy- házi)	Komárom	4	3	-	59	39	98	
8.	Gúta (Corvin M. A.I.)	Komárom	8	10	10	138	188	336	
9.	Gúta (II. Rákóczi F. A.I.)	Komárom	6	9	-	102	146	248	
10.	Komárom (Eötvös A.I.)	Komárom	10	10	11	204	199	414	
11.	Komárom (Jókai M. A.I.)	Komárom	10	11	-	209	220	429	
12.	Komárom (Munka u. A.I.)	Komárom	12	14	-	215	268	483	
13.	Komárom (Marianum egyházi A.I.)	Komárom	6	6	-	97	110	207	
14.	Marcelháza	Komárom	6	7	-	101	132	233	
15.	Dunamocs	Komárom	4	5	-	37	54	91	
16.	Madar	Komárom	4	5	-	57	54	111	
17.	Naszvad	Komárom	5	5	-	70	72	142	
18.	Ekel	Komárom	3	5	-	32	98	130	
19.	Perbete	Komárom	4	5	-	60	61	121	
20.	Lakszakál- las	Komárom	4	5	-	88	89	177	
21.	Szentpéter	Komárom	4	6	-	64	73	137	
22.	Nemesócsa	Komárom	4	6	-	65	94	159	
23.	Csallóköz- aranyos	Komárom	5	6	-	80	98	178	
24.	Csata	Léva	4	5	-	35	58	93	
25.	Farnad	Léva	3	5	-	26	56	82	
26.	Ipolyszakál- los	Léva	3	5	-	45	44	89	

Sorszám	Község	Járás	Osztályok száma		Tanulói létszámok			Tanulói összlétszám
			1-4.	5-9.	0.	1-4.	5-9.	
27.	Kéty (egy- házi)	Léva	1	4	-	17	33	50
28.	Léva	Léva	4	7	-	64	93	157
29.	Palást	Léva	2	5	-	20	38	58
30.	Ipolyság	Léva	6	8	-	105	140	245
31.	Ipolyság (egyházi)	Léva	4	7	-	94	125	219
32.	Sáró	Léva	4	4	-	40	39	79
33.	Nagysalló	Léva	2	5	-	32	34	66
34.	Nagyölvéd	Léva	3	5	-	33	48	81
35.	Zselíz	Léva	8	10	-	123	178	301
36.	Gimes	Nyitra	1	5	-	6	32	38
37.	Kolon	Nyitra	2	-	-	9	-	9
38.	Pográny	Nyitra	1	5	-	10	46	56
39.	Nagycétény	Nyitra	2	5	-	17	49	66
40.	Udvard	Érsekújvár	6	8	9	88	151	248
41.	Köbölkút	Érsekújvár	4	5	-	66	90	156
42.	Kéménd	Érsekújvár	4	6	-	67	131	198
43.	Muzsla	Érsekújvár	5	5	-	65	76	141
44.	Érsekújvár (Cz. G. A.I.)	Érsekújvár	8	10	-	149	232	381
45.	Szalka	Érsekújvár	4	5	-	36	70	106
46.	Kürt	Érsekújvár	4	5	-	44	81	125
47.	Párkány (Ady E. A.I.)	Érsekújvár	14	17	-	288	413	701
48.	Tardoskedd	Érsekújvár	4	6	-	75	98	173
49.	Nagykér	Érsekújvár	2	5	-	14	30	44
50.	Szímő	Érsekújvár	4	5	-	47	44	91
51.	Deáki	Vágsellye	4	5	-	40	63	103
52.	Negyed	Vágsellye	4	5	-	56	83	139
53.	Sókszelőce	Vágsellye	4	5	-	61	60	121
54.	Vágsellye	Vágsellye	4	5	-	52	76	128
55.	Pered	Vágsellye	4	5	-	72	80	152
56.	Farkasd	Vágsellye	6	7	-	78	103	181
57.	Zsigárd	Vágsellye	4	5	-	60	65	125
Tanulói létszámok					0.	1-4.	5-9.	Össz.
Összesen					59	4068	5398	9525

5. táblázat: Alsó tagozatos (1-4. évf.) alapiskolák (kisiskolák) Nagyszombat megyében

Sor- szám	Község	Járás	Osztályok száma	Tanulói összlétszám
1.	Sárosfa	Dunaszerdahely	2	20
2.	Csenke	Dunaszerdahely	2	18
3.	Doborgaz	Dunaszerdahely	1	8
4.	Albár	Dunaszerdahely	1	14
5.	Felsővamos	Dunaszerdahely	2	11
6.	Dercsika	Dunaszerdahely	1	14
7.	Hegyéte	Dunaszerdahely	4	29
8.	Lúcs	Dunaszerdahely	2	10
9.	Mad	Dunaszerdahely	1	10
10.	Kisudvarnok	Dunaszerdahely	4	35

Sor- szám	Község	Járás	Osztályok száma	Tanulói összlétszám
11.	Béke	Dunaszerdahely	1	17
12.	Szentmihályfa	Dunaszerdahely	2	11
13.	Nyárad	Dunaszerdahely	2	19
14.	Csallóközkürt	Dunaszerdahely	4	23
15.	Padány	Dunaszerdahely	2	18
16.	Patas	Dunaszerdahely	2	23
17.	Csallóköznádasd	Dunaszerdahely	1	6
18.	Nagyabony	Dunaszerdahely	2	18
19.	Hodos	Dunaszerdahely	2	20
20.	Feketenyék	Galánta	2	26

Sorszám	Község	Járás	Osztályok száma	Tanulói összlétszám
21.	Vízkelet	Galánta	2	19
22.	Alsószelei	Galánta	4	44
23.	Nemeskajal	Galánta	2	20
24.	Kosút	Galánta	1	7

Sorszám	Község	Járás	Osztályok száma	Tanulói összlétszám
25.	Vágkirályfa	Galánta	2	17
26.	Taksony	Galánta	2	9
27.	Vezekény	Galánta	2	21
Összesen				487

6. táblázat: Teljes szervezettségű (1-9. évf.) alapiskolák Nagyszombat megyében

Sorszám	Község	Járás	Osztályok száma		Tanulói létszámok		Tanulói összlétszám	
			1-4.	5-9.	0.	1-4.		5-9.
1.	Csilizradvány	Dunaszerdahely	6	10	-	104	209	313
2.	Alistál	Dunaszerdahely	5	5	-	65	93	158
3.	Alistál (egyházi)	Dunaszerdahely	3	5	-	32	35	67
4.	Dunaszerdahely (Hviezdoslav u.)	Dunaszerdahely	13	14	-	279	359	638
5.	Dunaszerdahely (Komenský u.)	Dunaszerdahely	8	11	15	146	247	408
6.	Dunaszerdahely (Iskola u.)	Dunaszerdahely	13	17	-	249	388	637
7.	Dunaszerdahely (egyházi)	Dunaszerdahely	4	5	-	55	91	146
8.	Bős	Dunaszerdahely	6	10	-	107	181	288
9.	Egyházgelle	Dunaszerdahely	4	9	-	69	124	193
10.	Felsőpatony	Dunaszerdahely	4	5	-	33	57	90
11.	Felbár	Dunaszerdahely	4	5	-	42	48	90
12.	Pozsonyepérjes	Dunaszerdahely	4	5	-	41	51	92
13.	Egyházkarcsa	Dunaszerdahely	4	1	-	30	12	42
14.	Lég	Dunaszerdahely	4	5	-	38	46	84
15.	Illésháza	Dunaszerdahely	4	5	8	46	49	103
16.	Ekecs	Dunaszerdahely	7	10	-	114	165	279
17.	Diósförgepatony	Dunaszerdahely	4	7	8	51	114	175

Sorszám	Község	Járás	Osztályok száma		Tanulói létszámok		Tanulói összlétszám	
			1-4.	5-9.	0.	1-4.		5-9.
18.	Nagyszarva	Dunaszerdahely	4	5	-	34	60	94
19.	Somorja (Tejfalú)	Dunaszerdahely	4	1	-	40	6	46
20.	Somorja (Halász u.)	Dunaszerdahely	11	12	8	198	264	470
21.	Csallóközcsütörtök	Dunaszerdahely	2	5	-	20	46	66
22.	Nyárasd	Dunaszerdahely	7	5	-	87	103	190
23.	Vásárút	Dunaszerdahely	4	7	-	55	124	179
24.	Nagymegyér	Dunaszerdahely	11	12	11	206	278	495
25.	Nyékvárkony	Dunaszerdahely	4	6	-	73	112	185
26.	Nagyagyar	Dunaszerdahely	4	6	-	58	104	162
27.	Galánta	Galánta	8	9	-	132	191	323
28.	Felsőszelei	Galánta	4	7	-	59	133	192
29.	Jóka	Galánta	4	5	-	49	68	117
30.	Hidaskürt	Galánta	4	5	-	43	70	113
31.	Diószeg	Galánta	4	5	-	38	58	96
32.	Tallós	Galánta	4	5	12	65	83	160
33.	Nádszeg	Galánta	5	8	-	93	165	258
34.	Vága	Galánta	4	5	-	29	49	78
35.	Nagyácséd	Galánta	4	5	-	64	76	140
36.	Nagyfödemes	Galánta	4	5	-	53	59	112

Tanulói létszámok	0.	1-4.	5-9.	Össz.
Összesen	62	2 897	4 318	7 277

7. táblázat: Alsó tagozatos (1-4. évf.) alapiskolák (kisiskolák) Besztercebánya megyében

Sorszám	Község	Járás	Osztályok száma	Tanulói összlétszám
1.	Béna	Losonc	2	23 (1)
2.	Fülekpüspöki	Losonc	2	39
3.	Bolgárom	Losonc	1	16
4.	Csákányháza	Losonc	5 (1)	70 (8)
5.	Csoma	Losonc	2	27 (4)
6.	Fülekkovácsi	Losonc	2	24
7.	Ipolygalsa	Losonc	1	7
8.	Rapp	Losonc	1	10
9.	Sávoly	Losonc	2	22 (2)
10.	Losonctamási	Losonc	3	35
11.	Vilke	Losonc	1	8
12.	Deresk	Nagyőrce	2	23

Sorszám	Község	Járás	Osztályok száma	Tanulói összlétszám
13.	Gice	Nagyőrce	1	26
14.	Abafalva	Rimaszombat	2	25
15.	Baraca	Rimaszombat	3	43
16.	Balogfala	Rimaszombat	2	29
17.	Cakó	Rimaszombat	2	38
18.	Csíz	Rimaszombat	1	13
19.	Dobóca	Rimaszombat	2	28
20.	Füge	Rimaszombat	2	23
21.	Gömörmihályfala	Rimaszombat	2	19
22.	Gortvakisfalud	Rimaszombat	2	26
23.	Ajnácskő	Rimaszombat	2	39
24.	Guszona	Rimaszombat	2	32

Sorszám	Község	Járás	Osztályok száma	Tanulói összlétszám
25.	Hanva	Rimaszombat	2	26
26.	Káros	Rimaszombat	3	42
27.	Salgószentkirály	Rimaszombat	2	26
28.	Lénártfalva	Rimaszombat	4	62
29.	Naprágy	Rimaszombat	1	18
30.	Újbást	Rimaszombat	2	19
31.	Nemesradnót	Rimaszombat	7	125
32.	Rimaszombat	Rimaszombat	7 (1)	142 (15)
33.	Jánosi	Rimaszombat	2	20
34.	Szűtor	Rimaszombat	4	87
35.	Simonyi	Rimaszombat	2	32

Sorszám	Község	Járás	Osztályok száma	Tanulói összlétszám
36.	Serke	Rimaszombat	2	42
37.	Kövecses	Rimaszombat	2	30
38.	Tajti	Rimaszombat	2	18
39.	Uzapanyit	Rimaszombat	2	24
40.	Méhi	Rimaszombat	2	17
41.	Nagybalog	Rimaszombat	4	56
42.	Inám	Nagykürtös	1	5
43.	Ipolyhídvég (egyházi)	Nagykürtös	1	10
44.	Óvár (egyházi)	Nagykürtös	1	6
Összesen				1 452

Megjegyzés: Zárójelben a nulladik évfolyam osztályainak száma, ill. a nulladik évfolyamot látogató tanulók létszáma

8. táblázat: Teljes szervezettségű (1-9. évf.) alapiskolák Besztercebánya megyében

Sorszám	Község	Osztályok száma			Tanulói létszámok			Tanulói összlétszám
		1-4.	5-9.	0.	1-4.	5-9.		
1	Fülek (Papréti)	8	6	10	145	126	281	
2	Fülek (Ifjúság utcai)	10	16	10	209	365	584	
3	Losonc	4	6	-	47	103	150	
4	Ragyolc	4	7	-	59	94	153	
5	Nagydaróc	2	5	-	29	46	75	
6	Sajógömör	2	5	-	31	75	106	
7	Harkács	5	7	-	99	125	224	
8	Tornalja	12	22	16	275	549	840	
9	Bátka	6	12	-	114	290	404	
10	Gömöralmagy	4	7	-	56	114	170	
11	Várgede	5	7	-	102	116	218	

Sorszám	Község	Osztályok száma			Tanulói létszámok			Tanulói összlétszám
		1-4.	5-9.	0.	1-4.	5-9.		
12	Gesztete	4	5	-	76	102	178	
13	Feled	8	13	-	145	268	413	
14	Rimaszécs	10	11	-	210	222	432	
15	Rimaszombat	11	15	-	225	302	527	
16	Ipolybalog	4	5	-	59	84	143	
17	Csáb	1	2	-	8	11	19	
18	Lukanénye	2	3	-	18	29	47	
19	Ipolynyék	4	5	-	43	7	121	
20	Ipolyvarbó	1	2	-	8	28	36	
Tanulói létszámok		0.	1-4.	5-9.	Össz.			
Összesen		36	1958	3127	5121			

9. táblázat: Alsó tagozatos (1-4. évf.) alapiskolák (kisiskolák) Kassa megyében

Sorszám	Község	Osztályok száma	Tanulói összlétszám
1	Udvarnok (egyházi)	2	22
2	Alsólánc	1	8
3	Péder	2	14
4	Tornaújfalu	1	8
5	Csicser	2	29
6	Kaposkelecsény	5	72
7	Mokcsa-Mogyorós	2	45
8	Mátyócvajkóc	1	17
9	Beretke	1	13
10	Csoltó	1	22
11	Hosszúszó	1	5
12	Gömörhorka	2	31
13	Tornagörgő	2	26
14	Kecső	1	9

Sorszám	Község	Osztályok száma	Tanulói összlétszám
15	Várhosszúrét	1	8
16	Krasznahorka-Váralja	4 (1)	61 (10)
17	Szilice	1	15
18	Bacska	2	28
19	Battyán	4	54
20	Ágcsernő	1	8
21	Ladmóc	1	16
22	Kisgéres	2	24
23	Perbenyik	1	24
24	Szentes	2	17
25	Nagykövesd	1	15
26	Zétény	1	18
Összesen			609

Megjegyzés: Zárójelben a nulladik évfolyam osztályainak száma, ill. a nulladik évfolyamot látogató tanulók létszáma

10. táblázat: Teljes szervezetségű (1-9. évf.) alapiskolák Kassa megyében

Sorszám	Község	Osztályok száma		Tanulói létszámok			Tanulói összlétszám
		1-4.	5-9.	0.	1-4.	5-9.	
1	Kassa	5	5	-	97	102	199
2	Buzita	4	5	-	65	67	132
3	Szepsi	16 (3)	12	51	257	233	541
4	Torna	5 (1)	6	17	72	68	157
5	Deregyő	4	1	-	58	14	72
6	Nagykapos	11	17	-	203	382	585
7	Nagyszelmenc	4	5	-	63	64	127
8	Vaján (egyházi)	4	5	-	69	91	160
9	Dernő	5 (1)	5	14	51	106	171
10	Szádalmás	1	5	-	20	79	99
11	Pelsőc	4	7	-	43	123	166
12	Rozsnyó	8 (2)	7	22	124	102	248

Sorszám	Község	Osztályok száma		Tanulói létszámok			Tanulói összlétszám
		1-4.	5-9.	0.	1-4.	5-9.	
13	Rozsnyó (egyházi)	4	6	-	54	106	160
14	Bély	4	10	-	57	129	186
15	Boly	4	5	-	72	76	148
16	Ágcsernő	4	5	-	45	59	104
17	Királyhelmecc	10 (1)	10	9	171	208	388
18	Lelesz	1	-	-	15	-	15
19	Szomotor	4	5	-	23	49	72
20	Bodroszerdahely	4	7	-	53	89	142
21	Nagytárkány	4	5	-	72	82	154
22	Nagygéres	2	5	-	23	52	75
Tanulói létszámok				0.	1-4.	5-9.	Össz.
Összesen				113	1707	2281	4101

Megjegyzés: Zárójelben a nulladik évfolyam osztályainak száma, ill. a nulladik évfolyamot látogató tanulók létszáma

11. táblázat: Alsó tagozatos (1-4. évf.) alapiskolák (kisiskolák) Pozsony megyében

Sorszám	Község	Osztályok száma	Tanulói összlétszám
1	Hegysúr	1	11
2	Réte	1	5
3	Zonctorony	1	14
Összlétszám			30

Szlovákia öt megyéjében működtek magyar tanítási nyelvű alapiskolák. Az alapiskolák döntő többsége állami fenntartású (95,80%). Az egyházi fenntartású intézmények száma összesen 11 (4,20%), ebből 3 kisiskola, 8 pedig teljes szervezetségű alapiskola. Magán-személy, illetve alapítvány nem működtet magyar tanítási nyelvű alapiskolát.

Komoly problémát jelent, hogy az alapiskolák 46,74%-a kisiskolaként, nagyon alacsony létszámokkal működik. A kisiskolák létszáma csak egyetlen esetben haladja meg a 100 főt, miközben több intézmény 6-10 tanulóval üzemel.

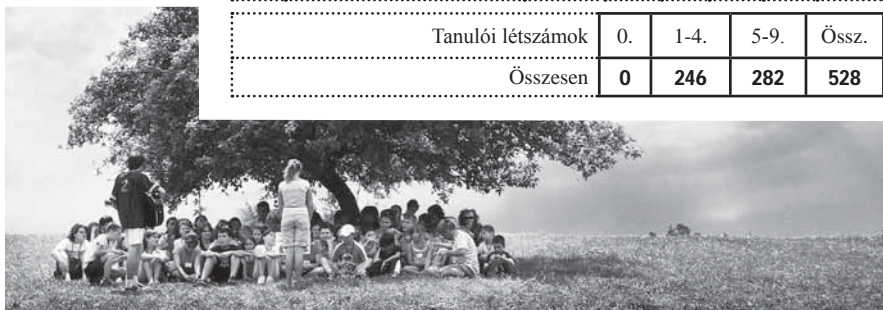
A magyar nyelven tanuló diákok létszámának alakulása

A 2013/14-es tanévben 32 705 magyar nemzetiségű diák tanult Szlovákia alapiskolaiban. Közülük 29 487-en tanultak magyar nyelven. A magyar nemzetiségű gyerekek 90,16%-a tehát magyar nyelven tanult.

Megyei szintre lebontva Nyitra megyében a legjobb a helyzet. Itt a magyar nemzetiségű gyerekek 93,76%-a járt magyar iskolába. Ezt követi Besz-

12. táblázat: Teljes szervezetségű (1-9. évf.) alapiskolák Pozsony megyében

Sorszám	Község	Osztályok száma		Tanulói létszámok			Tanulói összlétszám
		1-4.	5-9.	0.	1-4.	5-9.	
1	Pozsony (Duna utca)	4	5	-	89	90	179
2	Pozsonypüspöki	4	5	-	43	36	79
3	Szenc	6	5	-	74	106	180
4	Fél	3	5	-	40	50	90
Tanulói létszámok				0.	1-4.	5-9.	Össz.
Összesen				0	246	282	528

tercebánya – 91,27%, Nagyszombat – 88,71% és Kassa megye 86,28%. Várható volt, hogy a legnagyobb gond

Pozsony megyében van, ahol a magyar nemzetiségű gyerekeknek csak a 76,44%-a járt magyar iskolába.

13. táblázat: Magyar nyelven tanuló diákok létszámának alakulása Szlovákia közoktatási intézményeiben 2008 és 2013 között

Típus	Kategóriák	Tanév				
		2008/9	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13
Alapiskola	A tanulók összlétszáma	459 173	448 371	439 675	434 477	430 139
	Magyar nyelven tanulóok száma	31 538	31 228	30 905	30 522	30 232
	Magyar nyelven tanulóok arányszáma (%)	6,87%	6,96%	7,29%	7,02%	7,28%
	Magyar nemzetiségű tanulók száma	36 649	36 173	36 230	35 397	34 865
	Nem magyar nyelven tanuló magyar nemzetiségű tanulók arányszáma (%)	13,95%	13,67%	14,70%	13,77%	13,29%

Forrás: Štatistická ročenka. Bratislava: UIPŠ, roč. 2008-2013 (Štatistickai évkönyv. Pozsony, UIPŠ. 2008 – 2013. évf.)

Kihívások, megoldásra váró problémák

Az oktatásügygel kapcsolatban nagyon sok probléma halmozódott fel az elmúlt esztendő folyamán. Mivel pillanatnyilag a legnagyobb gondot az jelenti, hogy 2015-től tanulói létszámhoz köti a törvény és a kormányzati döntés egy-egy oktatási intézmény létét, elsősorban e kérdés megoldása a legsürgetőbb. A magyar tanítási nyelvű alapiskolák döntő

többsége ugyanis nagyon kis létszámmal működik, nagy részüket ezért a bezárás veszélye fenyegeti. Írásunkban ezért most erre a problémára összpontosítjuk a figyelmet, és megpróbálunk felvázolni néhány megoldási lehetőséget is.

Leszögezzük: a költséghatékonyság soha nem lehet egyetlen mércéje a kisiskolák működésének. A minisztérium mégis ebből a szempontból ítéli meg fennmaradásukat.

A 2013 decemberében elfogadott törvénymódosítás (Tt. 245/2008.) meghatározza az iskolák osztályainak minimális létszámát (is) és ezzel tulajdonképpen halálra ítéli a kisiskolákat. Igaz, a törvény tartalmaz néhány kivételt (kiskaput), és csak 2015 szeptemberétől lép hatályba, tehát addig sok minden megváltozhat. Ennek ellenére fel kell készülni a legrosszabb változatra, hogy ne érjen bennünket meglepetés

A minimális és maximális tanulói létszámok alakulása az alapiskolákban

(a 2013. december 4-én elfogadott törvénymódosítás után)

A törvény hatályba lépése: 2015. szeptember 1.

Évfolyamok	Alsótagozatos (1-4. évf.) alapiskolák	Teljes szervezettségű (1-9. évf.) alapiskolák
Nulladik	6 (4) – 16	8 (6) – 16
Első	11 (9) – 22	11 (9) – 22
Két évfolyam tanulóiból össze- vont osztály (1-2. évf. vagy 3-4. évf.)	12 (10) – 24	-
második-negyedik	13 (11) – 25	13 (11) – 25
ötödik-kilencedik	-	15 (13) – 29

Megjegyzés: A zárójelben feltüntetett létszám akkor érvényes, ha a községben vegyes (szlovák - magyar) iskola, illetve szlovák és magyar iskola is működik.

A **minimális létszám** tovább csökkenthető, ha
a) 6 km-es távolságon belül nincs hasonló iskolatípus;
b) 6 km-es távolságon belül nincs nemzetiségi (tehát magyar) iskola;
c) a tanulók több mint 80%-a szociálisan hátrányos környezetből származik;
d) egyéb „különlegesnek” számító esetben.

Az iskolák és fenntartóik számára levonható tanulság

Nem szabad megvárni a minisztérium döntését, hanem elő kell készíteni az ún. „B“-tervet is, azaz: el kell döntönnünk, hogy mit tegyünk akkor, ha a mi iskolánk is veszélybe kerül.

Lehetőségek:

- Kitartunk a végsőkig** (míg iskolánkat be nem zárják).
- Tárgyalásokat kezdünk a szomszédos kisiskolával, kisiskolákkal egy **összevont kisiskola** létrehozásáról.
- Becsatlakozunk egy közeli** (a legközelebbi) **teljes szervezettségű iskolába**.

d) **Tárgyalásokat kezdünk** a régió iskoláival, polgármestereivel, szülőkkel stb. egy nagyobb létszámú (párhuzamos osztályokkal működő) **kistérségi iskola létrehozásáról**.

e) **Tárgyalásokat kezdünk** a régió alap- és középiskoláival, polgármestereivel, a szülőkkel stb. egy **iskolaközpont létrehozásáról**.

f) Egyéb megoldást keresünk (?).

Nagyon fontos az időtényező (a minimális létszámokat meghatározó törvénymódosítás ugyanis 2015. szeptember 1-jén hatályba lép)! Ki kell használnunk

a „lépéselőnyt”, ezért a **„B“-terv kidolgozása nem tűr halasztást!**

Megoldási elképzelések

Remélem, az olvasó nem tekinti majd ördögtől valóknak a továbbiakban megfogalmazott elképzeléseket. Nem a „tutit” akarjuk megmondani. Egyszerűen csak egy közös gondolkodást szeretnénk elindítani a „hogyan tovább”-ról. A leírtakat tehát vitaindítóknak szánjuk, egy olyan anyagnak, amelytől elrugaszkodhatunk iskoláink jövőképeinek megfogalmazásakor.

A javaslatok kidolgozásakor iskoláink

jelenlegi állapotából, a tanulói létszámokból indultunk ki. Figyelembe vettük a közoktatási törvény (Tt. 245/2008.) adta kereteket és az oktatásügyről készített jelentésben megfogalmazott stratégiai elképzeléseket (jövőkép), valamint az OECD ajánlásait.

A kérdés tehát az: **mi legyen a „hivatalok” által bezárásra ítélt iskoláinkkal?**

Ismerve a hivatali (minisztériumi, fenntartói) praktikákat, a kis létszámú iskolák elleni támadások valószínűleg a jövőben is ismétlődni fognak. Soha nem lehetünk biztosak, hogy ha az egyik évben kivételt kapott az intézmény, a másik évben nem törlik el azt. Hosszabb távon fenntartható megoldásokon kell hát elgondolkodnunk. És a hivatali intézkedéseket sem szabad megvárunk! Célravezetőbbnek tartjuk a megelőzést, még ha sok munkával jár is.

Véleményünk szerint nekünk magunknak kell megfogalmaznunk, hogy milyen iskolahálózatot, milyen iskolákat kívánunk működtetni, és hogyan képzeljük el iskoláink színvonalának és minőségének javítását. De még ez sem elég. Tenni kell érte! Mert „a hajó is előbb-utóbb a sziklához csapódik, ha a sorsra bízunk. Vedd kezedbe az irányítást, hogy a motor erejét kihasználva a kívánt célállomásra kormányozd a hajót”, fogalmazta meg Rhonda Byrne.

A következőkben felvázolt javaslataink célja nem a jelenlegi hálózat „leépítése”, ahogy azt egyesek próbálják beállítani. Éppen ellenkezőleg, iskoláink „szakmai” megerősítése a cél.

A színvonal és a minőség szempontjából egyáltalán nem mindegy, hogy több tucat „vérszegény” intézményt működtünk, vagy ennél kevesebb, de lehetőleg párhuzamos osztályokkal rendelkező, színesebb pedagógiai programokat kínáló, magas színvonalú és jó minőségű iskolákat, esetleg iskolaközpontokat tartunk fenn.

Itt fontosnak tartjuk megjegyezni: A javaslatok természetesen nem érintik a több száz tanulóval rendelkező, ma is ismert és szakmailag elismert iskolákat!

Az oktatásügyi miniszter kijelentéseiből és a törvénymódosítás elfogadásából úgy tűnik, a hivatal eltökélt szándéka a

kisiskolák, bezárása és az iskolabuszok üzembe állítása.

Ennek ellenére tegyünk meg minden tőlünk telhetőt a kisiskolák fennmaradása érdekében. Ha kell, vonuljunk ki az utcára, de addig is dolgozzuk ki saját elképzeléseinket, és érveljünk mellette. Tegyük le a minisztérium asztalára érveinket: miért érdemes, miért szükséges a magasabb költségek ellenére is megtartani a kisiskolákat.

Ha ez nem megy, akkor próbáljuk legalább az első két évfolyamot megmenteni és megtartani ott, ahol nagyobb távolságra kellene utaztatni a 6-7 éves gyerekeket.

Ha ez sem hatja meg a hatalmi pozícióból tárgyaló minisztériumot, akkor üljenek egy asztalhoz az érintett közösségek polgármesterei, iskolaigazgatói, szülői munkaközösségeinek vezetői stb., és keressék a lehető legelfogadhatóbb megoldást. Döntsék el maguk, hogy az alsó tagozatos kisiskolák egy kistérségi alsó tagozatos kisiskolába, vagy a legközelebbi teljes szervezetségű alapiskolába tagolódjanak-e be. Tervezzék meg az ideális buszjáratot és költségmegoszlást, majd ezt az anyagot, tehát saját elképzeléseinket tegyék le az asztalra tárgyalási alapként.

Hasonlóképpen a kis létszámú, teljes szervezetségű alapiskolák esetében is menjünk elébe a történéseknek. Az előzőekhez hasonlóan mi döntsük el, hogy milyen legyen és hol legyen a kistérségi (összevont) iskola.

A teljes szervezetségű iskolák esetében érdemes lenne talán azon is elgondol-

kodni, hogy ahol a kisebb távolságok ezt lehetővé teszik (ahol sűrűbb az iskolahálózat), minél nagyobb létszámú, párhuzamos osztályokkal működő alapiskolákat hozunk létre. Szakmai szempontból a nagyobb iskola mindenképpen előnyösebb, hiszen a programkínálata színesebbé válhat.

Az iskolabuszokról

Az iskolabuszokról is szót kell ejtenünk, mert nem mindegy, hogyan közlekednek gyermekeink. Tisztában kell lennünk azzal, hogy az iskolabusz nem azt a tömegközlekedési járatot jelenti, amelyre gyermekeink felszállnak iskolába menvén. Az iskolabusz az a jármű, amivel a tanköteles gyerek eljut az iskolába, és ami haza is szállítja őt. Az első ilyen eszköz Londonban állították üzembe még 1827-ben (természetesen lóvontatással). Ma inkább az USA-ra és Kanadára jellemző a speciális iskolabusz, de megtalálható Afrika egyes országaiban, és ma már néhány magyarországi iskolában is.

Szlovákiában, de Magyarországon sincs a gyerek szállításnak kultúrája, viszont egyre több iskola próbálkozik ezzel a megoldással. Reggel felveszik, délután pedig leteszik a gyerekeket a megbeszélte megállóban, ahol a szülei már várják őket. A tanulók többsége így egyidőben érkezik az iskolába, és a szülők válláról leveszik az autóztatás terheit.

Néhány amerikai államban az iskolabuszokat az állam üzemelteti, de van, ahol maga az iskola. A lényeg az, hogy minden gyermeket iskolabusz visz a lakástól az iskolába. Év elején megkapja a gyerek a menetrendet, hogy hány órakerék jön érte a busz minden reggel, és hány

órákor hozza haza.

Az iskolabuszok színe sárga (School Bus Yellow). Tudományosan igazolt, hogy ez az a szín, mely sötétben a legjobban látható, illetve a ráfestett fekete betűk ezen a sárgán a legkontrasztosabban.

Az iskolabuszok a közlekedésben kiemelt elsőbbséget élveznek. Fel- és leszálláskor a forgalom mindkét oldalon (kötelezően) leáll. A szembejövő forgalom is áll (kivételt csak az osztott utak képeznek). Amennyiben kint a tábla, villognak a fények, mindenki türelmesen áll, vár, nem kiabál a lassan búcsúzkodó szülőkre, nem fenyegeti a lassan cihelődő gyereket.

A buszokon nyolc figyelmeztető lámpa van (4 elöl és 4 hátul). Mialatt a gyerekek le- és felszállnak, a lámpák piros és borostyán színnel felváltva villognak. A STOP táblát a vezető a sofőrfülkéből irányítva aktiválja. Ezen is vannak világító fények, gyakran maga a felirat is villog.

A buszokon méretüktől függően több vészkijárat is található, az ablakokon, a tetőn, de minden buszon, még a legkisebben is kötelező a hátsó vészkijárat. A legtöbb járaton ma már videokamerákat is felszerelnek, amelyek nemcsak a gyerekek viselkedését rögzítik, hanem balesetek esetén a körülmények rekonstrukálásában is segítséget nyújtanak.

Amerikában az iskolabuszok naponta több mint 25 millió gyereket szállítanak. Ez óriási felelősség, ezért nem akarhi ülhet a buszok volánja mögé. Azon kívül, hogy egy nagyméretű járművet vezetnek, szemmel kell tartaniuk a buszban

utazó, néha több mint 70 gyereket (a buszban senki sem állhat, mindenkinek ülőhelye van).

Úgy tartják, hogy az iskolabusz vezetője a család barátja is. Ismeri a szülőket, testvéreket, így a család biztos lehet benne, hogy a gyermek nem egy idegenrel megy el.

Minden gyermek más és más. Vannak rosszabb napjaik, és vannak neveletlen, szófogatlan gyerekek is. A buszsofőrnek ezekre a helyzetekre is megoldást kell találnia.

Tanév elején az iskola felméri, hogy kik igényelnek iskolabuszt. Ennek megfelelően alakítják a megállóhelyeket és az időpontokat. Ezt a listát küldik el a buszvállalatnak (tehát nem a buszsofőr dönti el, hogy mikor és hol áll meg!).

A gyerekeknek pedig „buszbérletet” adnak, ezzel jelentkeznek a sofőrnél első alkalommal és minden olyan esetben, ha kivételesen új sofőr vezet. A bérleten szerepel a gyerek neve, fényképe, az iskola neve, a gyermek életkora, évfolyama, gyakran az is, hogy melyik teremben tanul, a busz száma és a gyerek aláírása.

Amerikában az iskolabusz-rendszer kiválóan működik, de már magyarországi kezdeményezésekkel is találkozunk. A budapesti Bornemissza Péter Általános Iskola és Gimnázium pl. New Yorkból hozatta az első „igazi” iskolabuszt 1999-ben, és 2006-ban újból az Egyesült Államokban rendelték meg a sárga „school bus”-t.

Hasonlóképpen cselekedtek pl. a Zala

megyei Gelsén is. A polgármester szerint a tengerentúlon vásárolt 67 személyes iskolabusz olcsóbb és praktikusabb is, mint az európai gyártmányok. Van rajta pl. egy terelőkar, amely megakadályozza, hogy leszállás után a gyerekek átfussanak a busz előtt. Minden üléshez jár biztonsági öv és kerekesszékekkel közlekedőknek is van rámpa.

Az iskolahálózat várható racionalizálása, a kis létszámú iskolák esetleges bezárása kapcsán Szlovákiában is aktuálisá válik az iskolabuszok bevezetésének kérdése. Néhány magániskola már ma is szállítja a gyerekeket. Érdemes konzultálni velük!

A több évtizedes amerikai tapasztalatok segítségünkre lehetnek a buszok kialakításában, a gyerekek szállításának megszervezésében és a közlekedésbiztonsági előírások megváltoztatásának kezdeményezésében.

Szlovákiában ma is több ezer gyerek ingázik. Sokan közülük naponta több mint egy órát utaznak (buszoznak, vonatoznak, villamosoznak...) a külvárosokból, illetve a vidéki kisvárosokból a központi iskolákba. A gond az, hogy kevésbé biztonságos körülmények között, mint azt az iskolabuszokkal tehetnék.

Mivel fejtegetésünk elején leszögeztük, hogy a minisztérium és miniszter első sorban költséghatékonysággal indokolja a bevezetni szánt változásokat, nekünk is költséghatékonysági tényezővé kell emelnünk az iskolabuszok kérdését, és el kell érniünk, hogy forráskivonásra ne kerülhessen sor az alapiskolai képzésben.

Albert Sándor

Csak a kérdőjelek szaporodtak az új tanévben

Elkezdődött a tanév Gömörben és Nógrádban is, látszólag nyugodtan és zökkenőmentesen, mégis számtalan kérdést görgetve maga előtt. Függetlenség, migráció, agyelszívás, a kisiskolák egyre reménytelenebb helyzete, a roma diákok egyre magasabb száma – szóval csak a gondok sokasodtak az új tanévben.

Ha csak a diákok számát nézzük, akkor úgy tűnik, minden rendben van. A magyar diákok száma a tavalyihoz képest alig változott, a helyzet mégis fokozatosan romlik. S most nemcsak az iskolaépületek egyre romló állagára gondolok, hanem egyre több a hátrányos sorból érkező gyerek, akiknek a jelentős része Gömörben és Nógrádban roma, s bár az új tanév kezdetével újabb roma asszisztensek felvételére volt lehetőség, az oktatásügy nem volt képes alkalmazkodni a megváltozott körülményekhez. „Sajnos, a hagyományos oktatási modellek nem alkalmasak arra, hogy a szociálisan hátrányos helyzetű, sokszor teljesen más mentalitású gyerekeket felkészítsék az életre, s nem biztos, hogy Ady Endre istenes versei a legalkalmasabbak erre, ahogy azt a tanterv előírja” – mondja az egyik, név nélkül nyilatkozó pedagógus, aki szerint az ezekkel a gyerekekkel való törődés nagyon sok munkát igényel, de mégis megéri.

De mi legyen a roma gyerekekkel?

Pár hónapja Rimaszombatban oktatásügyi fórumot is összehívott a Via Nova ICS helyi szervezete, amelynek fő témája az volt, mi is legyen a Tom-

pa Mihály Alapiskolával, amely ugyan nagyjából tartja a korábbi létszámot, de ha az arányokat nézzük, egyre több a roma gyerek. „Nem azért adom a gyereket iskolába, hogy koszos, tanulásra képtelen gyerekekkel legyen egész nap összezárva” – mondta ki kerek perc az egyik felszólaló, mintegy konstatálva a többség véleményét is. A tanácskozáson egészen szélsőségesnek tűnő nézetek is elhangzottak, így többen javasolták azt, hogy inkább a Dúsa úti, ún. Feketevárosban lévő iskolát és óvodát kellene kibővíteni (mivel a diákok száma évről évre növekszik, az épület mára úgyis kinőtték), s így kialakítani egy felső tagozatot is, ahol speciális oktatás keretében lehetne foglalkozni a diákokkal. **Orosz István**, az iskola igazgatója viszont mindehhez hozzátette, hogy az elsődleges cél a hátrányos helyzetben lévő gyerekek integrációja, s a tanulmányi eredmények figyelembevételével alakították ki az osztályokat, így a tehetséges roma gyerekek együtt tanulnak nem roma diáktársaikkal, míg a gyengébbeket megpróbálják speciális módszerekkel felzárkóztatni. Az iskolába, bár nagyjából megtartotta a tanulói létszámot, az is az igazsághoz tartozik, hogy egyre tágabb körzetből,

sokszor 20-30 kilométeres távolságból is érkeznek diákok. Azok a szülők, akik szeretnék, hogy gyerekük többet érjen el, vagy utaztatják a csemetéiket, vállalva a hajnali kelést és a sokszor egy-két órás utazást, vagy szlovák iskolába adják a gyereküket. Hasonló gondokkal szinte az egész régióban találkozunk, sok szülő ugyanis inkább szlovák iskolába járatta a gyerekét, ahol viszonylag kevesebb a gyerek.

Vannak persze ellenpéldák is. **Bene Valéria** nevelőnő a gömörési alapiskolában, s imádja a gyerekeket. Mindez az eredményekben is megmutatkozik. Szinte nincs olyan képzőművészeti és irodalmi verseny, amelyen ne vennének részt a „gyerekei”. Az idén is beneveztek a Ferenczy István Képzőművészeti Versenybe is, még hozzá a Pósa Lajos verseit megidéző kategóriába. A rajzok nagy sikert arattak, s ez nemcsak az eredményekben mutatkozott meg, hanem azok bekerültek a minap megjelent, Pósa verses meséit tartalmazó kötetbe is. „Személyesen vittem el a tiszteletpéldányokat az ifjú szerzőknek” – meséli meghatottan **Csipka Rozália**, a kiadó vezetője. „Azok a gyerekek szinte csüngtek a nevelőnő s itták minden szavát” – mondja, de hozzáteszi azt is, a nevelőnő kérte, hogy ha lehet, a nevét inkább ne ragozzák, mert sajnos megvannak a maga irigyei is. De ugyanezt meséli el Páko Mária zenész is, aki a rimaszombati Speciális Alapiskolában tanít, s tavaly történelmi sikert ért el. Diákja, Balog Józsika a megzenésített versek kategóriájában bekerült a Tompa Mihály Országos Vers- és Prózamondó Verseny döntőjébe. Erre korábban soha nem volt még példa, s hadd hozzak most egy saját példát, ugyanonnan. Amikor tizenvalahány évvel ezelőtt Csemadok-titkárként felvettem az akkori igazgatónőnek, hogy érdemes lenne az iskolai szavalóverseny legjobbjait meghívni a Tompika járási

versenyére, jött a tárgyilagos válasz: „Ugyan minek, hülyegyerekek ezek.” S bizony, nagyon sok pedagógus mondhatja el, hogy sokszor vív kilátástalan harcot a feletteseivel vagy a kollégáival, akiket nem igazán érdekel a diájkuk előmenetele, s még kevésbé, ha az romának születik.

Pedig ma már ezek a roma gyerekek tartják fenn a magyar iskolákat, nem egy olyan teljes szervezetszerű magyar iskola van a környéken, ahol a roma gyerekek száma rapid ütemben növekszik, s az alsó tagozaton már csak elvétve van nem roma gyerek. Bár az adott településen a demográfiai helyzet még nem ezt az állapotot mutatja, a nem roma gyerekek többsége vagy utazik, vagy a községben található szlovák iskolába jár.

A hotelakadémia felismerte a változó helyzetet

Nem sokkal jobb a helyzet a középiskolák terén sem, talán csak annyiban, hogy a roma gyerekek egy része el sem jut odáig. Sokan a nem megfelelő oktatási rendszer miatt hetedikből vagy már ötödikből kimaradnak, de vannak olyanok is, akik az tankötelezettséghez szükséges egy évet vergődik végig valamelyik szakközépiskolában. A szakközépbe bekerült roma gyerekek jelentős része nem jut el az inaslevélig vagy az érettségig. S mivel a magyar gyerekek aránya fokozatosan csökken, nincs mit csodálkozni azon, hogy a magyar középiskolák, főleg a gimnáziumok egyre nehezebb helyzetbe kerülnek. Rimaszombatban sok-sok év után az idén már nem indított első osztályt az Ivan Krasko Gimnázium, de évek óta komoly gondok vannak a Kereskedelmi Akadémián és a Tompa Mihály Református Gimnáziumban is. Itt ugyan még sikerült első osztályt nyitni, de például a Kereskedelmi Akadémián már alig van magyar tanár, s az anyanyelven kívül már minden tantárgyat szlovákul oktatnak. Pedig talán van lehetőség az előre menekülésre, ezt ismerte fel a dunaszerdahelyi Magán Szakközépiskola is, amikor hat évvel ezelőtt kihelyezett tagozatot (hotelakadémia) nyitott Rimaszombatban. S hiába próbálták meg őket ellehetetleníteni a városban már működő középiskolák, évről évre komolyabb eredményeket ér el, s egyre változatosabb lehetőségeket képes biztosítani a diákjainak. S mi is a siker

titka? Felismerték, hogy bizonyos szakterületeken (fodrász, cukrász, pincér) hiánycikk lett a magyar nyelvű oktatás a régióban, holott ezek a szakok azok, amelyek a gyengébb tanulmányi eredményeket felmutató diákok számára is elérhetőek és vonzóak, ráadásul magyarul. Az elmúlt pár évben nem egy példa volt arra, hogy a konkurens szlovák inasiskolában kezdő magyar ajkú diákok vagy abbahagyták a tanulmányikat pár hét után, vagy pedig átiratkoztak hozzájuk. Az iskola számos kitörési lehetőséget kínál a tanulóinak, szakmai gyakorlatot a régióban, de külföldön is, a legjobbak Európa számos országát bejárták már, a végzősök közül sokan ma is külföldön dolgoznak. Nagykürtöstől Rozsnyóig vannak diákjaik, a létszám évről évre emelkedik, s a régió legjobb tanárait és mestereit tudták megnyerni maguknak. A rimaszombati helyzetből profitált a füleki gimnázium is, sokan ide íratkoztak be, miután kiderült, hogy a Krasko gimnáziumban nincs elégséges jelentkező. Ahogy a hotelakadémia, a füleki intézmény is az előre menekülést választotta. Tavalyelőtt nyolcosztályos tagozatot nyitott, de számos pedagógiai projektet is elindítottak, amely vonzóvá teszi az iskolát. Minden tanév elején számot adnak az elért eredményekről, s a napokban zsúfolt ház előtt megtartott ünnepi műsorban hosszasan sorolták az iskola minden téren (természettudományok, színjátás, egészségnevelés, sport) elért eredményeit.

Önerőből felújítva

Bár több régióbeli alap- és középiskola is pályázott EU-s felújítási pénzekre, közülük alig pár járt sikerrel, mint a feledi Szombathy Viktor Alapiskola, a

bátkai vagy a ragyolci, a többit az önkormányzatok próbálják meg a lehetőségeikhez mérten karban tartani. Évek óta pályázik sikertelenül felújításra az almágyi önkormányzat is, holott a hetvenes években épült, akkor a régió mintaiskolájának számító intézmény szocreál épülete előregedett, s itt-ott már balesetveszélyessé vált. „Van rá ígéretünk, hogy végre sikeresek leszünk a minisztériumban, s a már egyre életveszélyesebb állapotban található tornatermet felújíthatjuk jövőre, ígéret már volt számtalanszor, de eddig mindig csak az önkormányzatra támaszkodhattunk” – mondja **Agócs Péter** igazgató. Nem volt sikeres a rimaszombati Tompa alapiskola sem, s mivel az intézményt az önkormányzat se fogadta túlságosan kegyeibe, Orosz István igazgató hat évvel ezelőtt, amikor hivatalba lépett, legfontosabb feladatának tartotta, hogy önerőből és szponzori támogatások segítségével elkezdje a felújítást. Először a tető felújítására kerítettek sort, ezt követte az alagsor és a tantermek megújítása. A nyáron a tankönyvszertár és további öt tanterem került teljesen vagy részlegesen felújításra, s egy újabb digitális szaktantermet hoztak létre, amelyben 20 számítógép és két interaktív tábla várja a gyerekeket.

Kilátások a törvénymódosítás hátterében

Ha valahol, Gömörben és Nógrádban nem fogadták kitérő örömmel az oktatásügyi törvény módosítását. Mivel a Rimaszombati járásban van a legtöbb kis lélekszámú település az országban, itt került a legtöbb kisiskola veszélybe. Holott számos pozitív példát lehetne hozni arra, hogy a kisiskolából indul-

va is lehet kimagasló eredményeket elérni, s azokon a helyeken, ahol egyre nagyobb a romák lélekszáma, a kevesebb gyerek sok-sok előnyt is jelenthet. „Komoly gondokat okozhat a gimnáziumok számára az új rendelet, amely szerint csak a 2,0 átlag alatt lehet felvenni a diákokat a gimnáziumba. Nem lehet ugyanis a diákokat csak az átlag alapján megítélni, sokkal inkább a tehetséggondozást kellene előtérbe helyezni” – mondja az SZMPSZ egyik tisztségviselője. Sok-sok olyan diák van, akinek az átlaga ugyan csak közepes, de kiváló szakmai eredményeket ér el. Ehhez az új rendelet nem alkalmazkodik, ahogy nem alkalmazkodnak az egyes ösztöndíj-lehetőségek sem. Volt olyan nagyon te-

hetséges, ma már nemzetközi hírű zenekarokban játszó roma gyerek, aki azért nem kapott ösztöndíjat az egyik roma alapítványtól, mert a tanulmányi átlaga nem érte el a megkövetelt szintet. Holott az eredményei és a családi körülményei miatt messze érdemes lett volna rá. A tervek szerint átalakul a Bethlen Alap támogatási rendszere is, amely pár éve már nem az iskoláknak juttatja az alanyi jogon megítélt támogatást, hanem a szülők kezébe. Bár nagyon sokan tiltakoztak az akkori módosítás ellen, a magyar kormány eddig nem változtatott a sokak szerint működésképtelen helyzeten.

S még nem szóltunk a felsőoktatásról, amely a legreménytelenebb képet mutat-

ja a régióban. A migráció, az agyelszívás folyamatos, s mivel nincs munkalehetőség, az egyetemet végzettek többsége messze elkerüli ezt a régiót. Pozsonyban, Budapesten, Prágában vagy Nyugaton keresik a boldogulásukat, s inkább kóspasztanak csirkét és dolgoznak mezőőrként két-három diplomával a zsebükben, mint minimálbérért a régió iskoláiban és hivatalaiban. S a helyzeten nem segített a minap tízéves Selye János Egyetem sem. Akik ugyanis már elhatározzák, hogy Komáromba kerülnek, nem igazán vágnak vissza. Hisz onnan nézve már Nógrád és Gömör vadkeletnek számít.

Juhász Dósa János

Fotó: Gecse Attila és Micsuda András

Megmaradásunk záloga a magyar iskola

A magyarság megmaradásának egyik alapfeltétele a magyar iskolák léte. Pozsonyban és vonzáskörzetében, a Szenci járásban, valamint Somorja környékén nemcsak az asszimiláció apasztja a magyarok számarányát és nehezíti az őslakosok életét, hanem a betelepülő lakosság is, amelynek létszáma rohamosan növekszik. Szlovákia minden tájáról költöznek ide emberek, elsősorban a munkahely és jobb fizetés reményében, s azért a főváros környéki városokat-falvakat választják, mert ott olcsóbban lehet lakáshoz jutni. Természetesen: jogokat és iskolai férőhelyeket is követelnek maguknak. Sajnos, nem a magyar oktatási intézményben. És lassan-lassan nyelvet vált az utca is.

Sok helyütt a polgármester jóakarátán múlik, hogy megmarad-e egy magyar tanítási nyelvű intézmény. Ezen a vidéken több településen még 1-2 elsőssal is működtetik az iskolát. A jelenlegi helyzetről Duray Rezsőt, magyar oktatás fennmaradását támogató Szenc és Vidéke Társulás elnökét kérdeztem.

Mi nehezíti elsősorban a magyar iskolák helyzetét?

A probléma összetett. A múltban a járásban három iskolát is be kellett zárni, ezek kisiskolák voltak, de legalább

volt néhány gyerek bennük. Az egyik esetben például lettek volna magyar elsősök, de a szülők a közeli teljes szervezetségű iskolába írták őket, így a falusi iskolában alig maradt volna tanuló. A község kivárt, előbb csak szüneteltették az iskola működését, majd végleg bezárt az intézmény. Hogy mi a helyzet ma? Az iskola megszűnése következtében arról a településről ma már egyre kevesebben járnak magyar iskolába. Ezért szoktam mindig azt hangsúlyozni: nem megoldás az iskolakörzetesítés, mely szerint a kisebb településekről iskolabuszszal hordanák a gyerekeket a magyar tanintézménybe, hiszen a kényelmi szempontokat figyelembe véve a szülők a helyben működő szlovák iskolát választják.

Tehát elsősorban a gyermekhiány okoz problémát?

Igen, sajnos. Az oktatási törvény legutóbbi módosítása után pedig még hatványozottabban fennáll ez a gond.

Mint tudjuk, jelenleg a település önkormányzata, ha mint fenntartó kevés gyermekkel is hajlandó működtetni az osztályokat, megtalálhatja a módját, hogy ne kelljen bezárni az iskolát. Az új törvény szerint erre nem lesz lehetőség, mert a minimális osztálylétszámok adottak. Azokat a kisiskolákat, ahol kevés lesz a gyermek és 6 kilométeren belül van nemzetiségi iskola, nem fogjuk tudni megtartani. Így – ha nem változik semmi - a Szenci járásban csupán a két teljes szervezetségű iskola – a szenci és a féli – maradhat meg. Mind a zonci, mind a hegysúri és rétei iskola közel van a szenci alapiskolához, így az évekkel ezelőtt bezárt éberhardi, magyarbéli és gútori iskolák után ezek is megszűnhetnek.

Mit is tartalmaz az új közoktatási törvény, amely 2015 szeptemberétől lesz hatályos?

A jogszabály bevezeti a minimális osztálylétszámokat, valamint szabályozza,

hogyan a kisiskolákban maximum két évfolyamot vonhatnak össze a fenntartók. Ez a törvény egyébként nemcsak magyar iskolákat veszélyeztet, de a nemzeti kisebbségeket az ilyen intézkedések mindig sokkal rosszabbul érintik, hiszen láttuk, hogy a mi vidékünkön az asszimiláció éppen az iskolák bezárásával, összevonásával erősödött meg még évtizedekkel ezelőtt. Tehát a járásban a gondok nem új keletűek. Sőt, már a két világháború között előfordul, hogy a magyar polgári iskola megszüntetését követően a diákokat szüleik szlovák iskolába járatják. És tudjuk, nagyon kevés azon embereknek a száma, akik szlovák iskolában végeztek, de gyerekeiket nem az államnyelvi oktatási intézménybe adták. Vannak persze kivételek.

Térjünk egy kicsit vissza az osztálylétszámokhoz. Eddig csak a maximumot szabályozták, most meghatározzák a minimumot is.

A nulladik évfolyamban – ez egyébként a Szenci járást nem érinti - legalább 8 tanulóknak kell látogatnia az osztályt. Az első évfolyamba 11 gyereknek kell járnia, a második és negyedik osztályba 13 gyermeknek. Már ez logikátlan, hiszen, ha nyithatunk első osztályt 11 tanulóval, akkor nem tudunk mellé „teremteni” a következő évben még két tanulót. A felső tagozaton legalább 15 gyereknek kell lennie egy – egy osztályban. Szabályozza a törvény az osztályok összevonását is, csak két évfolyam járhat együtt, és az ilyen osztályban legalább 12 gyereknek kell tanulnia. Vannak persze kivételek, de sajnos, ezek rajtunk nem nagyon segítenek. Az egyik kivétel értelmében az iskola fenntartója kisebb létszámú osztályokat is engedélyezhet, ha nincsen 6 kilométeres körzeten belül még egy magyar tanítási nyelvű iskola. De ez nem vonatkozik a már említett három, nem teljes szervezettségű alapiskolánkra.

A Szenci járásban is vannak vegyes házasságból származó gyermekek a magyar iskolákban?

Vannak, de nagyon kevesen, inkább a fordítottja igaz. Sajnos, nagyon nehéz meggyőzni a szülőket, még az sem segít, mikor példaként felhozunk sikeres embereket. De időnként felhozunk olyan példát is, amikor a vegyes házasságból

származó szülő éppen azért választja a magyar iskolát, mert tisztában van vele, hogy az államnyelvet a gyermek már az utcán is megtanulja.

A Szenc és Vidéke Társulás is minden évben kiosztja a Rákóczi Szövetség ösztöndíjait, ennek van hatása az iskolai beíratásokra?

A Szenci járásban szerencsére kevés a munkanélküli, az összeg pedig inkább szimbolikus. Sok szülő magát az ösztöndíjat is inkább jelképesnek veszi, és nem az összeg nagysága miatt értékeli, hanem az összetartozás eszméjét látja benne. Esetünkben inkább ez a jelentősége a Rákóczi Szövetség kezdeményezésének. Az ösztöndíjakat akkor is kiosztottuk, amikor a magyarországi partner nem tudta biztosítani a teljes összeget. Nekünk az a fontos, hogy érezzék a szülők a törődést.

Az idén hány gyermek kap ösztöndíjat?

Kevés. Kevesebb, mint tavaly. A 2013-as év elején 47 elsősnek adtunk csomagot és ösztöndíjat, idén csak 34-en kezdték meg az első évfolyamot.

Mi lehet ennek az oka?

Mint említettem: sok a vegyes házasság a környéken, az ilyen családok gyermekei közül sokan még magyarul se tanulnak meg. A nyáron egy ismerősöm mesélte, hogy az unokája szlovák iskolába jár, és a szülők megtiltották a nagyszülőknek, hogy magyarul beszéljenek ott-hon a gyerekekkel, nehogy elfelejtsen szlovákul a kicsi, és ezért rosszul telje-

sítsen az iskolában. Én ezt abszurdnak vélem, két hónap alatt az a gyerek nem felejtheti el az államnyelvet, hiszen az utcán is azzal találkozik, de ha a nagyszülők nyelvét nem használhatja, azt el fogja felejteni. Ilyenkor is inkább pozitív példákat szoktunk felhozni, próbáljuk megértetni, miért jó tudni magyarul. A szenci iskolában az egyik tanulóknak az édesanyja szlovák, az édesapja pedig szlovák iskolába járt. De magyar üzleti partnerei vannak és tapasztalja, mennyire előnyös a magyar nyelv ismerete, ezért gyermeküket magyar óvodába, majd magyar iskolába adták. Kár, hogy nincsen több ilyen szülő. Bár nem az a jó megoldás, ha szlovák gyerekek járnak magyar iskolába, hiszen anyanyelvünkön szerezzük meg legkönnyebben az ismereteket.

Azt is mondhatjuk hát, hogy a szülők is tehetnek a kialakult problémákról?

És a közöny is. Ha például tavaly decemberben több pedagógus és szülő ott lett volna a kisiskolák megmentéséért szervezett tüntetésen, ha megtelt volna a tér, megmutattuk volna az erőnket. De hiába fogtak össze a civil szervezetek és a pártok, ha olyan kevesen voltunk. Valószínűleg akkor is megszavazta volna a parlament a törvényt, de nagyobb nyomást lehetne gyakorolni, mikor jogaink érvényesítéséért ki kell állni. Ahogy az itteni magyar politikusoknak a közönnyel kell megbirkózniuk, úgy ebben az esetben is ez okozhatja a gondot. Persze ha minden magyar szülő a magyar iskolát választaná, és így lett volna a múltban is, most nem kellene azon aggódnunk, hogy kevés lesz a magyar tanuló.

Már Somorján is több a szlovák iskolás

Pozsony közelsége befolyásolja a Somorja környéki lakosság életét is. Az itt található településekre is rengetegen költöztek. A nemzetiségi arányok jobbak, mint a Szenci járásban, de sajnos a magyar iskolába íratott gyerekek száma jóval alacsonyabb, mint a szlovák iskolákba járóké. Duray Rezső szavait Fóthy Jánost, a Somorja és Vidéke Társulás elnöke is megerősítette, mikor az ő tapasztalatira voltam kíváncsi.

Mi nehezíti a magyar iskolák helyzetét Somorján és környékén?

Ötven éve foglalkozom a magyar iskolák helyzetével, a legnagyobb veszély, bármennyire is sajnálom, hogy ki kell mondanom: a szülők balgasága. Nagyon sok szülő azért nem adta-adja anyanyelvű iskolába gyermekét, mert bedőlt a propaganda szövegnek. Elhitték, hogy a szlovák iskolából többre viszi, mert jobban fog tudni szlovákul. Csak azt nem tudatosították, hogy az iskolában nem egy nyelvet kell megtanulni, hanem elsajátítani az ismereteket, és erre az anyanyelv a legalkalmasabb.

Az idei évben több a magyar elsős?

A tavalyi évhez képest több a magyar elsős. Az idén 150 gyermek kapott ösztöndíjat. A Somorja és Vidéke Társulás szeptember elején már kiosztotta a Rákóczi Szövetség ösztöndíját. Veszélyes az új törvény is, de tudjuk, az akár még módosulhat is. A magam nevében és a

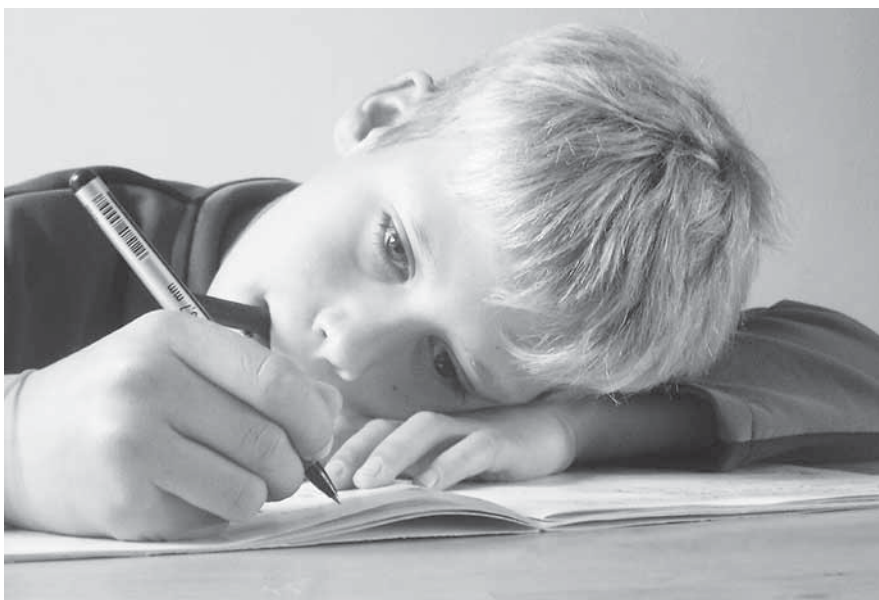
magyarság nevében is elvárok annyit a többségi nemzettől, hogy a nemzetiségi iskolákat pozitívan diszkriminálják. Csak a gond, hogy ennek a politikai hatalomnak az asszimiláció a célja, minden téren. A szlovákok elvárják, hogy a magyarok a gyermek számára idegen nyelvű – szlovák – iskolába adják a gyermeküket. Holott tudjuk, Szlovákia lakosságának több mint 10 százaléka nem szlovák nemzetiségűnek vallja magát.

Mi lehetne a megoldás? Mivel lehetne motiválni a magyar szülőket, hogy mégis a magyar iskolát válasszák?

Mint említettem, ötven éve ezzel foglalkozom. Itt vannak a pozitív példák, ha csak az enyémet vesszük is, magyar iskolában érettségiztem és Brünmben végeztem az egyetemem, de számos parlamenti képviselő, bankár, orvos, tudós

került ki a magyar iskolák valamelyikéből. A magyar gyermek a szlovák iskolában azt hallgatja, hogy ezer évig elnyomta a magyarság a szlovákokat, holott 1844-ig a latin nyelv volt a hivatalos Magyarországon... Elveszik a gyermek identitása, magabiztossága, végül a magyarokhoz és a szlovákokhoz sem tartozik majd. A szlovák iskolában szlovák barátokat szerez, aztán sokszor ez a fiatal szégyelli, hogy magyar, szégyelli a szüleit is, hiszen olyan környezetbe kerül, ahol lenézik a magyarokat. Nemrégiben nagy vihart kavart a szlovák szlengszótár, amely szerint a ma'ar kifejezés ma már pejoratív értelemmel bír. Szitokszóként használják. Ezek ellen a jelenségek ellen csak úgy tudunk küzdeni, ha minden magyar gyermeket magyar iskolába íratnak a szülei.

Neszméri Tünde
Fotó: archívum

Iskolák a végeken

Bizony, végváraink egyike a Nagykürtösi járás, ahol a magyar nemzetiségűek aránya alig éri el a 25 százalékot. Ebben a térségben Ipolybalogon, Ipolynyéken és Ipolyvarbón működik teljes szervezettségű magyar tanítási nyelvű alapiskola. Csábon és Lukanényén közös igazgatású, Ipolyhídvégen és Óvárban alsó tagozatos egyházi alapiskola található, míg Inámban az elmúlt tanév végén zárták be gyermekek hiányában az állami kisiskolát, és

évekkel ezelőtt erre a sorsa jutott Kelenyén és Nagycsalomján az egyházi kisiskola.

A kevés magyar – vagy magyar iskolába íratott – gyerek miatt ezen a vidéken a közoktatási törvény új szabályai nélkül is fogynak hát az intézmények. Az iskolafenntartás helyzetéről három tanintézmény-vezetőt kérdeztünk.

Jusztin Imre, az Ipolynyéki Balassi Bálint Magyar Tanítási Nyelvű Alapiskola igazgatója megkeresésünkre elmondta, hogy az idei tanévben iskolájukat 115 tanuló látogatja, ami nyolccal kevesebb, mint tavaly volt. Közülük 13 az elsős. Mint mondta, az iskolafenntartás területén nagyobb gondjaik nincsenek, de mivel az épület több mint fél évszázada épült, ráférne egy nagyobb felújítás. Elsősorban a villanyhálózat teljes rekonstrukciójára és a fűtőtestek cseréjére lenne szükség. A külső falak hőszigetelésével nagy mennyiségű hőenergiát tudnának megtakarítani. A bejárat előtti tartóoszlopok állapotát is biztonságossá kellene tenni. Az iskola felszereltségét viszont igen jónak tartja. Megfelelő mennyiségű számítógéppel

és vetítővel rendelkeznek. Van négy interaktív táblájuk, de nem ártana, ha minden osztályban tudnának működtetni ilyen modern technikai eszközt.

A **lukanényei alapiskola** igazgató asszonya, **Balázs Éva** arról tájékoztattott, hogy a 2014-2015-ös tanévben összesen 117 diák látogatja tanintézményüket, ebből 77 gyerek a szlovák és 40 a magyar tagozaton tanul. A kiselsősök tízen vannak, hatan a magyar és négyen a szlovák tagozaton. Örömmel jegyezte meg, hogy az iskolafenntartás területén nincsenek gondjaik, az együttműködés példaértékű a polgármesteri hivatallal. Ami pedig az iskola felszereltségét illeti, jó jönne nekik még egy kémiai laboratórium, egyébként a diákok számára ideális körülményeket biztosítottak. A költői kérdésre, mi az, ami hiányzik, az igazgatónő mosolyogva jelentette ki, hogy pénz, pénz, pénz, majd hozzáfűzte, nagy tervei vannak, megvalósításukhoz van akarat, erő, kedv. Csak a pénz hiányzik.

Csáb, Szeder Fábián tudós szerzetesnek, a palócok első kutatójának szülőhelye, nyelvhatáron fekszik. **Jaskó**

Deák Gyöngyi igazgató elmondta, hogy iskolájukban az összlétszám 180, ebből a két elsősrel együtt 22 gyerek látogatja a magyar tagozatot. A szlovák tagozaton 12 iskolakezdő gyerek van idén. Az iskola felszereltsége fokozatosan javul, folyamatban levő munkák között említette a szaktantermek befejezését. Ennek köszönhetően új fizikai és kémiai szaktanterem, újabb számítógépes osztály, felújított olvasóterem, és interaktív táblákkal ellátott osztályok állnak majd a gyerekek rendelkezésére. A nyár folyamán elkészült az étterem és a gyakorlókonyha felújítása, és egy mutató iskolai színpad is épült. Egyébként minden osztályba új padok és székek kerültek. Az igazgatónő megemlítette, hogy projektek segítségével új segédeszközökkel látják el mind a két tornatermet, és ugyancsak pályázat útján iskolapszichológussal, szociális pedagógussal, speciális pedagógussal és 2 asszisztenssel is rendelkeznek. Közel negyven szakkör működik az iskolában, valamint két napközis osztály 42 diák részére. Ami pillanatnyilag a legjobban hiányzik nekik: az új mosdók és az új padlóburkolat.

Bodzsár Gyula

Iskoláink helyzetéről Mátyusföld egy darabján

Egy fontos, irányt adni tudó felmérő munka témája lehetne a nyelvhatáron fekvő települések politikai-társadalmi viszonyainak alakulása az elmúlt évtizedekben. A politikai hullámzások hatásainak, a nemzetrészünk képviselőit válláló politikai, kulturális és más társadalmi szerveződések tevékenységének, valamint az önkormányzatiság alacsony színvonalából eredő folyamatoknak az elemzése. Sok más tényezőtől kívül ez is hiányzik, pedig további sorsunk irányítása, befolyásolása érdekében alapos elemzésekre, felmérésekre van – lenne szükségünk.

Egy nem teljes ismertető

A jelen írás fő témája a Vágsellyei járás magyar tanítási nyelvű iskolái helyzetének ismertetése, köztük a leépítendőnek kiszemelt deáki tanintézmény küzdelme a teljes szervezetségű iskola státusának megtartásáért.

A vidék 11 vegyes lakosúnak számító, benne 10 túlnyomórészt magyar többségű település közül Tornócon és Felsőkirályiban már évtizedekkel ezelőtt, Hosszúfalun az ezredfordulót megelőzően szűnt meg a magyar nyelvű oktatás. A vágkirályfai magyar alsótagozat sorsa is kétséges, az önkormányzat már alig talál anyagiakat a fenntartására. A szlovák alsótagozatosok létszáma viszont garantálja az intézmény létét.

Vágkirályfa és részben Deáki esetében vetődik fel a városi iskolák elszívó hatása, ami a deákiak esetében, teljes szervezetségű, kilenc osztályos intézményük birtokában más okokra vezethető vissza.

A nagy múltú és nagyon szép eredményekkel rendelkező vágsellyei Pázmány Péter nevét viselő magyar alapiskola nem okozója a város közvetlen szomszédságában megszűnt, illetve a megszüntetéssel fenyegetett intézmények sorsának, mégis hatással volt és van ezekre a folyamatokra. A legnagyobb magyar lélekszámmal bíró magyar település Mátyusföldnek ezen a részén Vágsellye, a maga kb. 4 800 magyar nemzetiségű polgárával. Tény, hogy a vidéki diákok nélkül a magyar iskola rövid idő alatt leépülne.

A Csángó Kistérség falvai közül Pered, Zsigárd, Farkasd és Negyed iskolái is tapasztalják a diákok számának csökkenését, tapasztalják a helyi szlovák iskola folyamatos erősödését, de még mindig teljes felépítésű, nagy létszámú, sok pedagógusnak munkát adó, nagyszerű eredményeket elérő létesítményként dolgoznak. Példaadó a zsigárdi falu- és iskolavezetés sikeres projektje, amely

egy iskolabusz megvásárlásával tette lehetővé több mint húsz alsóhatári, úrföldi és királyrévi diák iskolalátogatásának megkönnyítését, ezzel is erősítve a magyar iskolát Zsigárdon.

Külön tanulmányt érdemelne, hogy milyen egy-egy falu asszimilációs hajlandósága, ahol a magyar iskola mellett teljes szervezetségű szlovák tanítási nyelvű alapiskola létezik. Bizony rácsodálkozunk, mennyire máshogy alakul egy-egy család élete a bizonyos döntést követően, és hogy módosul az évtizedek múlásával a falu nemzetiségi összetétele. Alapos vizsgálatot érdemelne a roma lakosság identitásváltásának alakulása egyes településeinken, amely már most is számos helyen befolyásolja iskoláink létét.

A helyi önkormányzat szerepe és felelőssége

Ilyenkor, önkormányzati választások előtt még jobban tudatosítanunk kellene, hogy mit jelent számunkra és településünk további sorsának alakításában egy erős, határozott képviselő.

A megosztottságunkat, sokszor elbizakodottságunkat kihasználó, nem közülnünk való hatalomra kerülő polgármester, képviselőtestület megfordíthatatlan folyamatokat indíthatnak el, melyek idővel felerősödhetnek. Egy magyar többségű, a magyar iskolát támogató önkormányzat ha csodákra nem is, de a munka, a folyamatos fejlődés biztosítására mindig képes. Az iskola felszereltsége, az épület állaga, a diákok száma, a pedagógiai munka színvonala a helyi önkormányzatot is minősíti. Olyan tükör ez, amelyet nem lehet megkerülni, ebbe bele kell nézni.

Egy küzdelem példája

A deáki iskola esete nem egyedüli. A minisztériumi ajánló megérkezése után – határozott ajánlás a kis létszámú osztályok összevonására – a szülői mun-

kaközösség és az iskola vezetése együtt fordult a helyi önkormányzathoz, amely a szülők, a pedagógusok és az iskolaszék képviselőivel együtt reagált a levélre.

A közös döntés egyértelmű volt. Nem vonják össze az osztályokat, s ha kell, anyagilag is biztosítják a további munkát, hiszen a lakásépítési programnak és a visszaköltözéseknek köszönhetően az iskolaköteles gyerekek létszáma bizonyosan emelkedni fog. Ideiglenes megoldásként felvetődött civil szervezetek és vállalkozások anyagi hozzájárulásának biztosítása is, de nem az állami hozzájárulást helyettesítve, hanem azt kiegészítve.

Az iskola jelenleg 11 tanerővel 91 gyereket oktat (a szlovák iskola összevont osztályait 12 tanuló látogatja). Az iskolákat legutóbb kiértékelő pontozási rendszer a deáki magyar iskolát a negyedik legeredményesebbnek mutatta ki a járásban, beleértve a szlovák tanítási nyelvűeket is. Az elmúlt tanévben az országos versenyeken elért eredményeket illetően az 1. helyen, a sporteredményeket összegezve pedig a 8. helyen végzett a járás valamennyi alapfokú iskolái között. A gondok mellett a gyerekek számának csökkenése színvonal-emelkedést is hozott. Ehhez hozzájárultak az oktatás kiváló feltételei: az iskola felújítása, felszereltsége, a tornaterem, a napközi, az iskolakonyha működtetése, valamint a pedagógusok felkészültsége, igyekezete is.

A teljességhez hozzátartozik, hogy a helyi szlovákság jó része Vágsellye iskoláiba járattja gyerekeit. De így van ezzel néhány magyar szülő is, aki úgy látja jónak, hogy gyerekei más településen járanak iskolába, például a sellyei magyar iskolába ilyen megfontolásból tanulnak 12-en.

Megoldások, kiutak

Megoldások? Elsősorban mindenhol, ahol lehetőség, esély van rá – meg kell

nyerni a helyhatósági választásokat. Az értékeinket vallókkal megegyezve segíteni kell iskoláink tevékenységét. Lehetőleg minden szülőt meg kell győzni arról, hogy miért érdemes az iskolát a megszokott környezetben, a barátokkal együtt elkezdni.

Pedagógusaink munkájának mutatója az átadott tárgyi tudáson kívül az is, hogy milyen magyar szülőt nevel a ma diákjából. Ennek elhanyagolása, sokéves mellőzése eredményezi - sok minden egyéb mellett - gyerekeink számának csökkenését, az egymás iránti

bizalom hiányát, magyar értékeink nem ismerét, megosztottságunkat, hitünk elvesztését.

(Információk: Mgr. Bende Gabriella, iskolaigazgató, községi hivatal – Deáki)
Szabó Frigyes

Iskolahelyzet az Ung-vidéken és a Bodroghözben

Kisiskolák az Ung-vidéken

Magyar tannyelvű kisiskola az Ung-vidék öt településén működik. A kaposkelecsényi alapiskolában tavaly 72-en, idén 70-en kezdték meg tanulmányaikat, kivétel nélkül roma származású gyerekek. Hasonlóan felülreprezentáltak a roma diákok a mokcsamogyorósi és a deregnyői iskolában is. **Deregnyőn** a lakosságot tekintve is többséget alkotnak a romák, így bőséges a helyi diákutánpótlás. Már tervezik, hogy kilenc évfolyamos iskolává válik az intézmény. Noha évekig csak alsó tagozatos képzés folyt a településen, tavaly megnyitották az 5. évfolyamot, idén a hatodikat, jövőre tervezik a hetediket. Adatközlőm szerint csak azok járatják gyerekeiket a helyi

iskolába, akik nem engedhetik meg maguknak az utaztatást. A deregnyői iskola egyébként vegyes tannyelvű. Magyar és szlovák osztályokban is folyik oktatás. A faluban csak szlovák óvoda működik. Helyi forrásunk szerint az anyagi támogatások nagy hatással vannak az iskolaválasztási szokásaikra. Míg nem járt pénzbeli juttatás, sokkal kisebb igény mutatkozott a magyar oktatás iránt. Jelenleg a magyar tanítású nyelvű osztályok mellett magyar nyelvű speciális osztály is működik, a szlovák osztályban nincs erre lehetőség, ott integrált módszerrel foglalkoznak a lassabban haladó diákokkal.

Csicser községben 41 diák tanul jelenleg. Az első évfolyamba hatan járnak. Itt

egy osztályban speciális módszerekkel próbálják felzárkóztatni azokat, akik az iskolapszichológus véleménye szerint arra rászorulnak. Egy pályázati program keretében jövő év januárjának végéig 2 asszisztent alkalmaznak, akik kimondottan a tananyaggal nehezebben haladó gyerekeket segítik. A csicseri iskolában több is lehetne az iskolás, de a helybeliek közül egyesek Nagykaposra viszik gyermeküket, illetve többen a vajáni egyházi iskolába.

Mivel a hírhedt oktatási törvénymódosítás elsősorban a kis létszámú iskolákat fenyegeti, **Mátyócvajkócra** látogattunk el, ahol az Ung-vidék legkisebb magyar általános iskolája működik. A szlovák-ukrán határ mentén fekvő, 630 lelket

számláló településen idén szeptemberben mindössze 15 diák ült iskolapadba. Mint azt a község polgármester asszonyától, Czap Lidiától megtudtuk, az intézmény diáklétszáma évről évre ilyen alacsony. Az oktatás évek óta egy osztályban folyik, ahol összevontan foglalkoznak a négy évfolyammal. Az önkormányzat mindent elkövet az iskola fennmaradásáért, de csöppet sem biztató a jövőkép. Idén 2 elsős kezdte meg a tanulmányait, jövőre 4, az azt követő éven 2 nebulóval számolnak. Mivel jelenleg öten negyedikesek és négyen végeznek jövőre, ismét csökkenés várható az összlétszámot illetően. Amelyik szülő megteheti, a közeli nagykaposi magyar (ritkább esetben szlovák) iskolába járattja a gyermekét, míg a helyben tanuló diákok nagy része évek óta a helyi rossz szociális helyzetű családok soraiból, többnyire a roma közösségből kerül ki.

Megszokott gyakorlat az egész régióban, hogy amelyik szülő teheti, többnyire a nagyobb iskolákat választja gyerekeinek. Bár a kisiskolák mellett szól a kiscsoportos oktatás nagyobb hatékonysága, az utaztatási költség megspórolása, a szülők döntésekor nagyobb súlya van annak a tapasztalatnak, hogy ahol arányaiban felülreprezentáltak a szociálisan hátrányos helyzetű gyerekek, ott a rossz magaviseletről és a higiéniai hiányosságokból adódó problémák is jelentősek. A környék egészségét vizsgálva a kisiskolák számára a legtöbb esetben csak ott biztosított az utánpótlás, ahol jelentős számú a roma közösség. Mátyócvajkóc azonban épp nem tartozik ezek közé a települések közé.

Teljes szervezetségű iskolák a régióban

Az Ung-vidék három teljes szervezetségű magyar oktatási intézménye közül a nagykaposi **Erdélyi János Magyar Tanítási Nyelvű Alapiskola** a legnagyobb. A város híres szülöttéről elnevezett iskola az elmúlt években kívül-belül jelentős felújításon esett át. Pár éve modernizált laboratóriummal és szaktantermekkel, éjjeli megvilágítással ellátott sportpályákkal bővült, valamint megtörtént a nyílászárók cseréje, a hőszigetelés és a tetőcsere is. Egy nagyszabású projekt részeként felújították az iskola mosdóit, bővítették, modernizálták a tantermek felszerelését és egy új számítástechnikai tantermet is átadtak. Az Erdélyi János Magyar Tanítási Nyel-

vű Alapiskolában idén 50 elsős kezdte meg tanulmányait, ami a tavalyinál 7-tel több diákot jelent. Míg a korábbi tanév során összesen 585 diák járt elsőtől a kilencedik évfolyamig, idén 537-re csökkent ez a szám. A nagykaposiakon kívül ide szinte minden Ung-vidéki településről jár be diák. Ami a létszámcsökkenést illeti, a régióban tapasztalható általános problémák mellett a fogyáshoz hozzájárul a deregnyői alapiskola fokozatos kiépítése, illetve a vajáni egyházi iskola növekvő népszerűsége is.

Az Ung-vidék egyetlen teljes szervezetségű szlovák tanítási nyelvű iskolája Nagykaposon működik. Az intézmény diákjainak körülbelül negyedét teszik ki a város és a környező települések szlovák anyanyelvű diákjai, a többséget a régió magyar gyermekei adják. Nagykapos városában az utóbbi években rendszerint több a magyar általános iskolás gyerek, mint a szlovák intézménybe járó. Évtizedekig ez fordítva volt. A 2013/14-es tanévben a városban tanuló 585 magyar iskolás mellett 544 szlovák iskolás tanult. Az előző évben 619 magyar és 606 szlovák, a 2011/12-es tanévben 648 magyar és 618 szlovák iskolás diák látogatta az város oktatási intézményeit. Ez a fordulat főleg azzal magyarázható, hogy az elmúlt években lezajlott ipari leépítések miatt több szlovák család is elköltözött a régióból. Az alacsony népszaporulat és az elvándorlás mellett van még egy további tényező is, ami a városi iskoláknál létszámcsökkenést eredményez. A deregnyői iskola nemcsak a magyar, hanem a szlovák részlegen is növeli az évfolyamainak számát, illetve a szlovák iskolát választók körében egyre divatosabb lett a járási székhelyre, Nagymihályba ingáztatni a gyereket.

A Dobó István Magyar Tanítási Nyelvű Alapiskola Nagyszelmencen található. A községben 1886-ban nyílt meg az első iskola. Azóta – a II. világháborút követő öt év kivételével – folyik magyar nyelvű oktatás a faluban. 2002-ben az iskola jogalanyiságot kapott, fenntartója az önkormányzat lett. Ez nagyban hozzájárult az intézmény külső és belső felújításához. Az iskolába jelenleg 132 diák jár, tavaly 127 volt létszám. Ami az elsősöket illeti, szeptemberben 23-an ültek az iskolapadokba, tavaly 17-en. A szomszédos falukból, Szirénfalváról, Dobóruszkáról és Budaházáról a nagyszelmenci iskolabusz szállítja naponta ingyenesen a nebulókat.

A Nagykaposhoz közeli Vaján községben működik az Ung-vidéki és bodrogközi régió egyetlen magyar tanítási nyelvű református egyházi alapiskolája. A többemeletes épületben 1956 óta folyik oktatás. Az intézmény évtizedekig állami kézben volt, 2001 óta működik református alapiskolaként, fenntartója az Ungi Református Egyházmegye. Az első tanévet 140 diákkal kezdték, jelenleg 168-an járnak az intézménybe. Hudák Bálint igazgató úr közlése szerint évről-évre növekszik a diáklétszám, mivel az intézmény egyre kedveltebb a környező települések családjainak körében is. Mint azt az igazgató úrtól megtudtuk, az iskolában nem a diákok létszámának maximalizálása a cél, hanem a minőségi oktatás körülményeinek megteremtése, és az, hogy családias, vallásos légkör uralkodjon. Minden évben megtörténik, hogy sikertelen belépőteszt esetén elutasítanak néhány jelentkező kisdiaót. „A szigorú felvételi rendszernek köszönhetően kis létszámú osztályok jönnek létre, így nagyobb odafigyelést kaphat a gyermek, és az oktatás szellemisége is kedvezőbb lehet” - mondta el Hudák úr. A vajáni alapiskolát nemcsak a falubeliek, hanem az Ung-vidék számos településének fiataljai látogatják Abarától Kaposkelecsényig. A diákok utaztatását naponta közlekedő ingyenes iskolabusz oldja meg.

A Bodrogközben vésszen fogy a magyarság

A Bodrogköz a Kárpát-medence északi keleti régiójának egységes természeti tája, mely a történelmi Zemplén vármegyéhez tartozott. A Tisza-Bodrog-Latorca folyók határolta Bodrogköz 1920-ban kettévágta a trianoni diktátum értelmében meghúzott határ. A régió déli része a jelenlegi Magyarország határai között maradt, míg Felső-Bodrogköz a megalakult Csehszlovákiához került. Felső-Bodrogköz, amit a felvidéki közbeszédben továbbra is Bodrogközként emlegetnek, közigazgatási, társadalmi gazdasági egysége a mai közgazdalkodásban nagyobb területet jelöl ki, mint a folyók által körülhatárolt természeti táj. A Bodrog jobb partján fekvő települések közül Borsi, Csarnahó, Kis- és Nagybari, Ladmóc, Szőlöske és Zemplén is ide értendő. A régiót a Latorca folyó választja el, jobban mondva köti össze a szomszédos Ung-vidékkel. A bodrogközi tájegység jelenleg a Töketeresesi járás része, többségében magyar lakossággal. A Töketeresesi járás területén a

2001-es népszámlás idején 30 425 magyar nemzetiségű lakos élt, ami az összlakosság 29,32%-át jelentette. A 2011-es népszámláláskor már csak 28 145-en vallották magukat magyar nemzetiségűnek, ami 26,53%-ot jelent. A magyarság száma tehát 2280 fővel csökkent. A Töketerebes-i járásban 2001-ben 37 olyan település volt, ahol a magyarság aránya meghaladta a 10%-ot, jelenleg már csak 35 van. Mindössze 5 településen éri el a 90%-ot a magyarság részaránya és csak 4 helyen mutattak ki növekedést a magyar populáció százalékarányát tekintve. Ha az említett 35 települést vesszük alapul, 2001-ben összesen 35 113 polgár élt a területükön, közülük 26 883-an vallották magukat magyarnak, ami a lakosság 76%-át jelenti. A 2011-es népszámlálás eredményéből kiderült, hogy az összlakossága e településeknek 34 774 fő, amiből már csak 25 109-en érzik magyar nemzetiségűeknek magukat. Tehát míg az összlakosság 339 fővel csökkent, a magyarság lélekszáma 1774-gyel lett kevesebb tíz év alatt. Ezáltal a régió már csak 72%-ban mondható magyarnak.

Feltűnően sokan választják a szlovák iskolákat

A fenti adatok tükrében egyértelműen kijelenthető, hogy a régióban nemcsak az alacsony népszaporulat és a nagyfokú elvándorlás, hanem az erős asszimiláció is nagy problémát jelent. Ez utóbbi melegágya a beiskolázási szokásokban keresendő. Bodroghözben 26 magyar és 10 szlovák óvoda működik. A 2013/14-es tanévben 510 gyermek járt magyar, 330 pedig szlovák intézménybe. Noha a magyar gyerekek létszáma nagyobb, egy 72%-os magyar népességgel bíró régióban kicsinek tűnik a különbség. Még szembeötlőbb a probléma az iskolák terén. A régióban összesen 18 magyar tanítási nyelvű iskola található. Ebből 10 kisiskola, 8 pedig teljes szervezetségű. Ezek diákjainak összlétszáma tavaly 1479 volt. Ugyanítt 8 szlovák tanítási nyelvű alapiskola működik, tavaly összesen 1430 diákjuk volt. Tehát összesen 2909 általános iskolás látogatta tavaly a bodroghözi iskolákat. E tanulók 50,84%-a magyar, 49,15%-a volt szlovák iskolás. Míg a térség több kisiskoláját is a megszűnés veszélye fenyegeti az alacsony diáklétszám miatt, vannak teljes szervezetségű intézmények is, amelyek már most komoly problémákkal küszködnek. Hat olyan magyar tanítási nyelvű iskola működik jelenleg a Töketerebes-i

járásban, ahol az elmúlt évben 5-nél is kevesebb volt az elsősök száma. Ide tartozik a ladmóci, a leleszi, a zétényi és az ágcsenyői kisiskola, valamint a nagygéresi és a szomotori teljes szervezetségű intézmény. Ez utóbbi két településen szlovák iskola is működik, míg a leleszi magyar-szlovák közös igazgatású.

A szomotori teljes szervezetségű magyar iskolába tavaly 4 gyereket, idén 3-at írtak be. Jelenleg 62 tanulóval működik az intézmény, annak ellenére, hogy 6 település is tartozik a vonzáskörzetébe. A szomszédos, ugyancsak pavilonokban működő szlovák iskolában 14-en kezdtek meg tanulásaikat idén, összesen pedig 122-en vannak. Horváth Dénes, a szomotori magyar iskola igazgatója szerint elsősorban a negatív népesedési mutatók, illetve a szlovák iskolába járás „divatja” miatt ilyen rossz a helyzet. Gondot jelent továbbá Horváth szerint, hogy a szlovák iskola tanári karának nagy része is magyar anyanyelvű, így a szülők könnyebben adják oda gyermeküket, mivel ígéretet kapnak arra, hogy ha szükséges, magyarul is kommunikálnak majd a diákokkal. Juhász Jánosnak, Szomotor község polgármesterének véleménye eközben az, hogy a magyar iskola tanári karának hozzáállásán is változtatni kellene az intézmény jövője érdekében. A főlegesen sok tanerő számának csökkentésével kevesebb menne el a bérekre, így több jutna az iskola fejlesztésére, magyarázta a polgármester, majd azt is hozzátette, hogy míg a szlovák iskola pedagógusai mindent bevetnek a szülők megnyerése érdekében, ha kell, házalnak is, a magyar tanári kar részéről, akiknek a többsége nem is a településen él, ezt a törekvést nem tapasztalja.

És hogy mi újság a magyar többségű városokban? A Töketerebes-i járásban két magyar többségű város található: Királyhelmece és Tiszacsornyó. Az előbbinek 73,66%-a magyar, az utóbbinak 62,27%-a. A Királyhelmecei Magyar Tanítási Nyelvű Alapiskolában 49 tanuló kezdte meg az első évfolyamot. A 0. osztályból 10-en érkeztek, a többiek a város, illetve a környékbéli települések óvodáiból. Tavaly 51 diákot írtak ide. Az iskola jelenleg 376 tanulóval működik, a Bodroghöz legnagyobb magyar alapiskolájaként. Ami a diákok összlétszámát illeti, évről évre fogyás tapasztalható: 2005/06-ban 499, 2012/13-ban 403, 2013/14-ben 388 tanulója volt a Bodrogh-

köz szívében található intézménynek.

A tiszacsornyói magyar alapiskolában idén 12 elsős kezdte meg tanulmányait, összesen 124-en vannak. A diákok túlnyomó többsége roma, míg a városban működő szlovák iskolát sok magyar gyermek látogatja.

Vonzó a kiségesi kisiskola

Ritkaságszámba mennek azok a kisiskolák, amelyekbe a településen kívülről is érkeznek gyerekek. Kiséges egyike e ritka példának. A Királyhelmece melletti faluba jelenleg 5 bejáró ingázik, 4 környékbéli településről. „A falura nem jellemző, hogy a helyiek közül máshová járatnák csemetéjüket, csak a szlovák-magyar vegyes házasságból származó gyerekeket íratják időnként valamelyik közeli szlovák iskolába”- tájékoztatott Furik Csaba polgármester, aki elmondta azt is, hogy a kiségesi önkormányzat szívügyének tekinti a helyi magyar oktatást, ezért mindent elkövet az intézmény és a benne folyó munka minél színvonalasabbá tétele érdekében. Bár az iskolát már többször be akarták zárni, mindig sikerült kiharcolni a megmaradását. Jelenleg 27 gyerek jár a kiségesi alsó tagozatos iskolába, amit nem rég kívül-belül fel is újítottak. Idén 7 elsőssel kezdték a tanévet, tavaly 10-zel.

Kiségesi látogatásunkkor Furik Csaba polgármester, megyei képviselő elmondta, hogy kevés az oktatásra érkező támogatás. A bérek kifizetése után alig marad valami, amit rekonstrukcióra, fejlesztésre költethet a fenntartó. Külön pályázatok szükségesek a nagyobb munkálatok elvégzéséhez. A református egyház tulajdonában lévő épületen önkormányzati támogatással modernizálták a nyílászárókat, színezték újra a belső termeket. A legutóbbi munkálatok során leszigetelték és átfestették az épületet, felújították a csatornákat és az eresz deszkáit, illetve áthelyezték a villanyórát is. Mindez közel 14 ezer euróba került. A támogatás nagy részét a magyar állam folyósította, amit a református egyház egészített ki. Furik Csaba szerint érdekes párhuzam, hogy a közel százhusz éves iskola felépítése is a magyar államnak, illetve a református egyháznak köszönhető, és most is innen érkezett támogatás. A gyenge állami finanszírozás egyébként nem egyedüli vélemény, minden megkérdezett iskolában ez a leghangosabb panasz.

Varga Tibor

„Hulladékgazdálkodás” buktatókkal

Egyszer volt, hol nem volt... Volt bevásárlótáska, tejeskanna, tejesüveg, a boltokban visszaváltották a sörös-, boros-, pálinkás-, ecetesüvegeket stb. A műanyag flakonok korszakának elején is voltak még visszaváltható fajták, mára azonban már csak a pillepalack maradt. Meg a gond, hogy mit kezdjünk vele, miután kiürült.

Minél cicomásabban csomagoltak bolti árucikkeink, annál több lesz körülöttünk a szemét. Kormányok sora próbálta rendezni, mi is legyen a hulladékkal. Született törvény a hulladékgazdálkodásról, az újrahasznosításról, a gyűjtőudvarokról és a komposztálásról, csak igazán hatékonyan nem működik egyik sem. Illetve addig, míg nyereséget lehet termelni valamelyik alrendszerben, még csak-csak, de amint költség és munka, szervezés is társulna hozzá, már nem tülekednek a vállalkozások, a hulladékfeldolgozók.

A kereskedelemnek többször is sikerült kilobbiznia, hogy ne legyen köteles viszsza gyűjteni a műanyag flakonokat. Az újrahasznosítási alapból finanszírozott feldolgozóknak pedig eddig az önkormányzatok szervezték meg a begyűjtést és a tárolást, ami számos helyen komoly problémákat okoz, így országosan nem igazán működik.

A helyi önkormányzatoknak a készülő új törvényi szabályozás egyeztetése során az volt a legfőbb célja, hogy ne a község viselje a szétválogatott hulladék kezeléséért a felelősséget, beleértve annak osztályozását és megtisztítását az egyéb háztartási hulladéktól, de ez kimaradt a javaslatból. A Szlovákiai Városok és Falvak Társulása így nem bánja, hogy csúszik a jogszabály elfogadása.

Ahogy a Társulás elnöke többször

és több fórumon is kifejtette: a törvény eredendő célja az volt, hogy rendet teremtsen a szerteágazó problémakörben, és meghonosítsa Szlovákiában is a gyártók és kereskedők fokozott felelősségét termékeikért – ahogyan azt az európai irányelvek előírják – egészen a csomagolóanyagok hulladékká válását követő összegyűjtéséig és feldolgozásáig. Olyan világban élünk, hogy szükséges a legapróbb részletekig szabályozni a törvényben, kinek milyenek a hatáskörei, kinek milyen a felelőssége a finanszírozásban, a műszaki és adminisztratív feltételek biztosításában a rendszeren belül. Nevén kell nevezni, hogy a keletkező hulladék kitől származik, s ki milyen mértékben köteles részt venni annak a felszámolásában. A községi önkormányzatok elsődleges célja ugyanis az, hogy a hulladéklerakatokon tárolt szemét mennyisége csökkenjen. Ehhez azonban új technológiákra is szükség van.

A készülő törvény nem rendezi megnyugtatóan az illegális szemétlerakatok és a gazdátlan szemét problémakörét sem. Szlovákiában mintegy kétezer illegális szemétdomb van, szinte minden község kataszterében található egy vagy több. A jelenlegi törvény a községi önkormányzatokat teszi felelőssé a felszámolásukért. A Szlovákiai Városok és Falvak Társulása hosszú ideje azt szorgalmazza, hogy a gazdátlan kommunális, építési vagy veszélyes hulladék felszámolásáért minden természetes vagy jogi személy legyen felelős, akinek a tulajdonában vagy bérleményében lévő területen található a lerakat. Az ilyen szabályozás ugyanis arra készítetné a tulajdonosokat, hogy területeiket-telephelyeiket bekerítsék, őrizzék, megvédjék a szemételektől. Ezt a javaslatot azonban a környezetvédelmi minisztérium elutasítja arra hivatkozva, hogy a természetes személynék, aki nem

vállalkozó, elviselhetetlen terhet jelentene. Csakhogy a gazdátlan szemét és szemétlerakat felszámolása a községnek is pénzébe kerül, s azt a lakosoknak kell megfizetniük, az új elképzelés szerint oly módon, hogy a helyi szemétteltekbe kell beleszámítani ezeket a költségeket. A Társulás azt is szeretné, ha a büntető törvénykönyv is szigorodna e téren, s bűncselekmény lenne az illegális szeméttelrakás ténye – a kár nagyságától függetlenül.

Peter Žiga környezetvédelmi miniszter Brüsszelhez fordult és az Európai Bizottságtól kért véleményt a készülő szabályozás egyes rendelkezéseiről, így a jogszabály legjobb esetben is az utolsó negyedévben kerülhet ismét terítékre a szlovák törvényhozási folyamatban. A miniszter előre jelezte azt is, hogy a gazdátlan szemét és szemétlerakatok esetében semmilyen más megoldást nem tud elképzelni, csak azt, hogy a községi önkormányzatok legyenek felelősek a felszámolásukért. Žiga szerint a Szlovákiai Városok és Falvak Társulása minden bizonnyal a helyi önkormányzati választások miatt makacsokodik, mert pontosan tudják, hogy sem a magán ingatlanok tulajdonosainak, sem az államnak nincs elég ereje ahhoz, hogy ennek a problémának a megoldását elérje. Valós ereje ehhez csak a polgármestereknek van a miniszter szerint. Vagyis: újra szembesülnek az önkormányzatok azzal, hogy amit az állam és vállalkozói szféra nem tud vagy nem akar megoldani – mert pénzbe kerülne és pluszmunkával járna –, azt egy törvénycikkelyben rányomja az önkormányzatokra, természetesen pénzt sem biztosítva hozzá.

Az új törvény eredeti célja, hogy minél kevesebb hulladék kössön ki szeméttelrakókban. Az ún. újrahasznosítási (reciklációs) alap is megszűnne, a gyártókat és importőröket nem terhelné környezetvédelmi díjfizetés. Az ígéretek szerint helyette a gyártót és importőrt terhelné a hulladékká váló termék kezelésének kötelessége is. A gyártók ilyen kötelességét maga a miniszter minősítené. Egy új koordinációs központ is létesülne, amely a gyártók és importőrök törvényi kötelességei teljesítésének elősegítését szolgálná. Nos, ez az, amitől leginkább tartanak az önkormányzatok, mert az új szabályozás éppen arról nem szólna, ki miért felelős, kinek mi a konkrét kötelessége, és hogy ki fizeti meg a felmerülő költségeket.

(ngyr)

Nem a törvény rossz, a betartása elégtelen

Az önkormányzatok számára talán a hulladék-kezelés jelenti az egyik legnagyobb terhet. A végletekig leegyszerűsítve: egy kicsiny falucska gazdálkodásának legnagyobb kiadását a polgármester fizetése, a közvilágítás és a szemégyűjtés-szállítás teszi ki. A szemét elsősorban a városi régiók problémája, hiszen a városiakok fejenként kétszer, vagy akár négyszer több hulladékot termelnek, mint a vidéken élők. Így van ez nálunk is. A készülő új hulladékgazdálkodási törvény már idáig is sok vitát gerjesztett, előreláthatóan nem is készül el hamar, de változások várhatók, s nem biztos, hogy pozitívak. Az alábbiakban egy hulladékgazdálkodási cég vezetője mondja el tapasztalatait, természetesen az ő szempontjából. A Felső-Csallóközi Önkormányzatok Hulladékgazdálkodási Társulása szinte egyedüli a maga nemében Szlovákiában. A társulás irodavezetője, Sárkány András próbál kalauzolni bennünket a hulladékgazdálkodás bonyolult útvesztőjében.

Hány település tartozik a társuláshoz?

– A társulást huszonkilenc Somorja vonzáskörébe tartozó önkormányzat alkotja, de ide tartozik további 28 köz-

ség a Szenci járás déli részéről és a Dunaszerdahelyi járás északi részéről. Tulajdonképpen egy természetes régiós társulásról beszélhetünk, amelynek székhelye Somorján van. A társulás 1996-ban alakult huszonkét községgel. Nyugati pereme Csölle és Fél, míg délen Felbár és Patonyrét. A célirányos önkormányzati cégek a polgármesterek a tagjai, mindenkor elnöke a somorjai polgármester, jelenleg Bárdos Gábor. Van elnöksége, felügyelőtanácsa, és minden tevékenységüket a közgyűlés és az alapszabályzat írja elő. Kilenc főállású és több részmunkaidős dolgozónk van.

Mi hozta életre a társulást?

– A községeknek ilyen kisebb régióban való összefogása a hulladékgazdálkodás terén sokkal optimálisabb, olcsóbb és hatékonyabb. Ez a szándék hozta létre. Három éve üzemeltetjük a központi hulladéklerakatunkat, ahol különböző fajta hulladékot gyűjtünk össze, de van egy központi zöldhulladék-lerakatunk is. A társulásnak egyébként kilenc gyűjtőudvara van, melyeknek a kilencven százalékát a társulás hozta létre, illetve vásárolta meg.

Ha a térképre nézünk, érdekes következtetést vonhatunk le.

– Igen, a társulásunkban megtalálható Pozsony megyéből a Szenci járás, Nagyszombat megyéből a Dunaszer-

dahelyi járás községeinek egy része. Ebben a felállásban az a jó, hogy nincs tekintettel pillanatnyi pártérdekekre és lefedésekre. Ez lényegében egy célirányosan együttműködő régió.

Lehet-e csatlakozni hozzá?

– Állandóan vannak új felvételi kérvényeink. Úgy döntöttünk, hogy maximálisan harminc tagja legyen a társulásnak, mert többet nehéz lenne szervezni. Még egy községet, Csenkét felvesszük, amely valamikor tagunk volt, majd kilépett. A társulást alkotó községek évente 50 centes tagsági díjat fizetnek lakosonként. Ez inkább szimbolikus összeg.

A sok hulladéknak sok hely kell.

– Állandóan arra törekszünk, hogy minél több használható egykori mezőgazdasági területet (állami gazdaságok komposztáló telepeit, siló-sáncokat) vásároljunk meg, ahol el tudjuk helyezni a nem effektív hulladékot. Mivel nincs lehetőségünk a tulajdonostól, az államtól megkapni, kénytelenek vagyunk vásárolni. Pedig az önkormányzat is, a szlovák földalap is az állam részét képezi, mégis kemény üzleti viszony van közöttünk. Ezt a furcsa helyzetet próbáljuk az államtitkárnak elmagyarázni, külföldi, mondjuk felső-ausztriai példával illusztrálva. Az ilyen telepeket akár negyvenkilenc, akár kilencvenkilenc évre úgy kellene odaajándékozni a köz-

ségeknek, hogy kifejezetten és kizárólag hulladékgazdálkodási célokra használhatják. Akkor lenne tulajdonosa, kezelője, és nem lenne probléma. Ezt javasoljuk az új törvénybe is belefoglalni egyébként. Ha község, vagyis a lakos a különböző cégek a papírt, műanyagot, üveget, fémdobozokat, polisztrént, a zöldhulladékot, az étolajat, bútort stb. külön lerakva tudná kezelni, ez kb. 15-20 százalékot tenne ki. Ehhez viszont ki kell alakítani a helyet a községben. Természetesen be kell keríteni, alkalmazottat kell tartani. Ez a tendencia szerencsére erősödik, de ami a községeket leginkább terheli, az az ágak, a gyom, a zöldhulladék. S természetesen a vegyeshulladék, közismertebb nevén a kukaszemet, amit nem érdemes külön válogatni.

A legfontosabb tehát az lenne, hogy mindenütt legyenek gyűjtőhelyek, gyűjtőudvarok.

– Igen, és ezeken szelektíven kellene gyűjteni a fűvet, gumiabroncsot stb. Ami az önkormányzati hulladékpénzket illeti, arra nincs külön célirányos támogatás az állam részéről. A községek megkapják az adórészesedést az államtól, és valójában ebből gazdálkodnak. Valamekkora célirányos dotációt ugyan kap a község a feldolgozandó hulladéokra (üveg, papír, műanyag), de ez minden Ott működik jól a dolog, ahol a cégek, amelyek elszállítják, vissza tudják igazolni, mennyit használtak fel belőle. Vagyis kell egy cég, amely elszállítja, ezek tonnái alapján jár valamekkora összeg, ha a reciklációs alap vagy az Envipak visszaigazolja a felhasználást. Vagyis abban az esetben, ha az önkor-

mányzat igazolni tudja, hogy a hulladékot, amelyet külön válogatva kezelte, a cég elszállította és felhasználta.

A gyűjtőudvarok kialakítása nem kevés befektetést igényel.

– Ezeket a gyűjtőudvarokat nem lehet felépíteni önköltségből. A község vagy város csak a telkeket adja hozzá, és a beruházásokra pályázni kell a környezetvédelmi alapról.

Mi a helyzet az illegális szemételepekkel? Egy példával élve: megjelenik egy jókora szemétdomb mondjuk valahol a Kis-Duna partján. Az új törvény, ha jól értem, az önkormányzatra akarja hárítani ennek az eltávolítását, akinek a kataszterében található.

– Aktuális és fájó probléma az illegális lerakatok kérdése. A mostani törvényjavaslat ezt „elhagyott hulladéknak” nevezi. A törvény 14 éve jó. Jók a szabályok, jók az eljárási lehetőségek. Az első lépéső, hogy ismerjük az illegális hulladék okozóját, akit meg lehet bíróságnálni, vagy el lehet szállíttatni vele. Második lépéső: ha nem ismerjük az okozót, akkor azt terheli, akinek a területén van, vagy aki a terület használója. Harmadik lépéső: a hivatal. A környezetvédelmi hivatal vagy a rendőrség, amely eljárást indít. Ez lehet egynapos, kétéves, de meg kell tudni, ki az okozó. Negyedik lépéső: a községet terheli, ha a községből származó kommunális hulladékról van szó. A baj azzal van, hogy a két hivatal ritka esetben járja végig ezt a sorrendet. Az ilyen esetek úgy

végződnek, hogy a község területén levő hulladékot végül a község nyakába sózzák, amely jószántából, a saját költségére elszállítja. Nekünk több esetben sikerült Csákány, Sárosfa, Csölle és Nagymagyar esetében bizonyítanunk a hivatalokban – volt kollégáknál –, hogy a kommunális hulladék nem az illető községek területéről származik. Vagyis tessék tovább eljárni! Ott vannak ugyanis a tulajdonosok. Csak hogy a hivatal nem igen akar eljárni az útkezelővel, a földalappal vagy a vízkezelővel szemben. Tehát mennek a büntetések a községek önkormányzatainak. Ugyanakkor a község az utolsó a sorban, aki köteles szanalni. A szabály tehát jó, és az új szabály is jó lesz, ám a tulajdonos és a bérlő kötelessége, akár 50 hektárja, akár 5 négyzetmétere van, hogy törődjön vele. Magyarán: hogy tudja, mi van a területén. Az nem érv, hogy valakinek nagy területe van, hiszen annak nagyobb a haszna is. A községnek az új törvény szerint is (mert ez nem változik) csak akkor van kötelezettsége, hogy ha a községen belüli kommunális hulladékról van szó.

Mondhatjuk, hogy az illetékes hivatalok nem jól végzik a dolgukat?

– Legalábbis nagyon lezser módon járnak el. A környezetvédelmi hivatal nem akarja megbírságnálni azokat, akiknek a területén van az illegális lerakat. Sajnos, aki „nagyhal”, az megvédi magát. A vízpart esetében: a vízkezelő megkapja a pénzt, számláz az országnak, viszont az a dolguk, hogy bizonyos sáv mentén kezeljék is a területüket. Ha ott a hulladék, vagy a községnek, vagy a hivatalnak el kell járni. A községnek ugyanis megvan hozzá a kompetenciája, hogy felszólítsa a vízkezelőt. Ha természetes személyről van szó, kiróhat büntetést, ha nem tudja elkapni, ott a vízkezelő, törődjön a hulladékával. A gyakorlatban az történik, hogy a község sem akar senkivel huzakodni. Ha lép is, a cégek fellebbeznek, és hosszú tortúra kezdődik. Nincsen támaszuk az illetékes járási környezetvédelmi hivatalokban. Nem állnak a községek mögött.

Vagyis a törvény jó, csak a gyakorlatban nehéz végrehajtani?

– A községek nagyon sokat nyelnek, mert az illetékes nyomozóknak ér-

lyesebben kellene eljárni. Az okozókat gyorsított módon elkapni.

Lehet, hogy a büntető törvényen kellene szigorítani?

– Az is megvan: 275 euró fölött ott van a Btk. Ha két évig tart egy eljárás, tartson két évig. De ha lennének pozitív példák a nagy cégekkel szemben, működne a dolog. A nagy cégeket (útkezelők, vízkezelők, szövetkezetek, vasút stb.) rá kell kényszeríteni, hogy törődjenek a területükkel.

Van rá példa egyáltalán, hogy „elkaptak” nagy céget?

– Igen. A legutolsó példa erre, csallóközcsütörtöki fuvarozók esetében, vagy a csákányi Agro kft-vel szemben folyik az eljárás. Utóbbi a saját területére maga hordta ki a hulladékot. A község kiróta rá a bírságot, hogy oda hordta a szemetet. A 2700 eurós büntetést megfellebbezték, és az illetékes hivatal, a dunaszerdahelyi környezetvédelmi hivatal nem igazolt, hanem az ügyészségre továbbította a dolgot. A hivatalnak igazolnia kell, hogy a büntetés jogos... Az ilyen esetekben a háttérben megy a lobbizás. Mondok egy másik példát, mennyire politikafüggő a dolog. Sárosfán is végigjártuk ezt a tortúrát, ahol a község melletti ún. Laposba, a tulajdonosok által bérbé adott erdészeti szélfogók területére hordta valaki a szemetet. A tulajdonosok természetesen nem tehettek semmiről, az erdészek nem törődtek a területükkel (ráadásul sok erdész volt akkoriban politikai funkcióban), az ügy a járási, majd a kerületi hivatalhoz került, ahol a hivatalnokok nem merték igazolni, ki a felelős, hiszen akkoriban a Szlovák Nemzeti Párt kezelésében volt a környezetvédelem, így annak a pártnak az emberei voltak a főnökeik. Két fuvar szemétről volt szó egyébként. Nem akadt, aki igazolta volna a községnek, hogy ott a kezelő, aki felelős. Vagyis a rendszer működne, ha nem lennének lobbik és politikai színezetű főnökök. Az esetek kilencven százaléka ilyen, le kell vezetni egy hosszadalmas eljárást. A község számára ez fásasztó, végül feladja, vagy nem is vállalja. Az önkormányzat, végső soron a polgár issza meg a levét. Ennek úgy kéne működnie, hogy a rendőrség és az illetékes járási hivatal környezetvédelmi osztálya a tulajdonlapot kikérve, a tulajdonost be-

rendelve azonnal büntethessen, s majd a fellebbviteli hivatal döntse el, hogy jogos volt-e a büntetés. Vagyis a dolog lényege, hogy a tulajdonosok a felelősök. Nem állítom, hogy a községek lakosai nem viszik oda a szemetet, de ez csak kb. 15 százalékot tesz ki.

A folyóparti példa után egy másik: utazom a vonaton Pozsonyból Dunaszerdahelyre, és egy rendezett, szép községben elvillan egy kert szörnyű látványa, amelyben sok tonnányi szemét éktelenkedik. Ennek is van „tulajdonosa”, a község is tudja, kik ők, s mégsem tudnak velük rendet tenni.

– Sajnos, ebben az esetben ezek az emberek ebből élnek. Kapnak egy felszólítást a község részéről, amire nem reagálnak. Nincs lakcímük, a postát nem veszik át stb. Nincs mód őket megbírságotolni. És itt keletkezik ki a legtöbb illegális hulladék. Marad itt is a lehetőség, hogy a község elszállítja. Itt a mindenkori pénzügyminisztérium, a környezetvédelmi hivatal, esetleg a szociális minisztérium összefogása kellene. Ezek az emberek többségükben szegények, munkanélküliek, a házuk sok esetben rég a végrehajtóé. Nem lehet hozzájuk nyúlni, nincs mit elvenni tőlük. Jól tudják, hogy a szociális juttatást nem vehetik el tőlük, azt nem engedi az alkotmány. De az nem lehet érv, hogy az illető ebből él, mert e logika mentén másvalaki abból élhet, hogy lopja a vizet, lopja a gépkocsit, vagyis törvényt szeg. Ezt a rendszert kéne átgondolni, hogyan lehetne rákényszeríteni ezt a réteget a rendre. Ez például tipikus volt Nagymagyar környékén, ahol a „szemétyűjtők” több tízezres kárt okoztak a községnek.

Az új törvénytervezet kapcsán gyakran hangzik el, hogy az új törvény új terheket ró majd az önkormányzatokra, végső soron a lakosságra.

– Azt kell mondjam, mindegy, hogy milyen kormány van hatalmon, ki a polgármester, de a hulladékgyűjtésért a hulladéktermelőnek (lakás, család, község, cég, üzlet) több pénzt kell a hulladékba beleraknia. Ha bemelegyek a boltba, meggondolhatom, hogy olyan terméket veszek-e, amely hulladékká

válí, vagy másfélét. Nem veszek olyan bútort, amelyet öt év múlva kidobok. Ami hulladék.

Igen ám, de a gyártók egyre rövidebb időre készítik a terméket (lásd hűtőszekrény, mosógép, elektronika), hogy növeljék a fogyasztást...

– Igen, de végül is a vásárló dönt. Természetesen nem minden terméknél teheti meg, de ahol lehet, ott nézze meg, mit vesz. Az új törvénybe mi is, mint önkormányzati szereplők, azt próbáltuk javasolni, hogy ne a község fizesse azt a különbözetet, amit a lakosnak kell fizetnie, hanem a hulladéktermelőnek kelljen megfizetni, amit megtermel. Magyarán: akinek sok a szemete, fizessen többet. De azt is igyekeztünk átültetni, hogy ha van egy gyűjtőudvar, és van ott pl. gumiabroncs, bútor, fű, a község fizessen átalányt, s ha valaki több abroncsot, füvet, bútort visz oda, fizesse meg. Vagyis a község több pénzt kérhet a több szemetet termelő lakostól.

Sokan nehezményezik a készülő törvény kapcsán azt is, hogy a törvény állítólag a multiknak fog kedvezni, mert nem lehet rákényszeríteni a nagy cégeket, hogy beszálljanak a költségek viselésébe.

– A saját pozícióból ezt úgy látom, hogy ezek a nagy multik többségben nyugat-erőpai cégek, amelyeknél olyan szintű az imidzs, hogy ők ezt eleve nem csinálják. A másik: az államnak most is nagyon sok eszköze van, hogy ezt bevezethesse (reciklációs alap, envipak, naturpack stb.).

Működik ez?

– Még sok a kivétel, mert kicsik a fizetések, rövid a választási időszak, és virágozik a rejtett korrupció. Pedig a törvényes eszközök megvannak hozzá, például a szakminisztérium megtehetné, hogy nem ad nekik szerződést, nem ad nekik behozatali engedélyt, gyártási kvótát. Az eszköz tehát megvan. Az új törvény egyébként azoknak az önkormányzatoknak fog kedvezni, amelyek szelektálnak, amit a multiknak és a feldolgozóknak kellene megfizetniük. Ezért kapnának az államtól dotációt. Ha a legnagyobb mennyiségben keletkező hulladékokat: a papírt, műanyagot, üve-

get, fémdobozokat, polisztrént, étolajat, gumiabroncsot, elektronikát, textilt külön tudják kezelni, nyert ügyük lesz.

A kormányzat igyekezett a több konzultációval olyan lovat adni a községek, városok, az önkormányzatok alá, hogy muszáj legyen a hulladékgyűjtési illetéket emelni úgy, mint minden másilletéket és adót. Mint például az ingatlanét. A szelektív gyűjtés a községeket tehermentesíti. A vegyes hulladékért, ha nem kellőképpen fizet meg a lakos, kissé meg kell emelni az átalányt. Úgy, mint a villany, a kenyér, az újság stb. esetében. Hiszen végső soron a község is a lakosoké. Ha alacsonyan tartjuk a lakosok számára az átalányt, máshonnan kell elvennie pénzt a községnek, hogy fedezni tudja a költségeket. Magyarán: kevesebb jut járdára, fásításra, mindenre. Az emelés mértékét a lakos visszakapja más formában. A hulladékkezelési díj, tetszik, nem tetszik, a lakosság számára növekedni fog. Lehet, hogy csak húsz-harminc százalékkal, de az csak két kávé ára évente egy lakosnak.

Az utóbbi években nem nagyon emelkedtek a szemétdíjak a lakoságnál, de a rákötődő szolgáltatások (benzin, motorolaj, nyomda, elhordások stb.) mind drágultak, és a hulladékgazdálkodás is gazdálkodás, mint minden más. Nem hangzik túl szépen, de a hulladékgazdálkodásnak is olyannak kell lennie, mint a többi szolgáltatásnak. Enyhe emelés után talán a lakos is meggondolja, mennyi szemetet fog kitermelni, és mit vásárol meg. A víz, villany stb. ese-

tében is meggondolja az ember, hogy mennyit fogyaszt.

Divatos és szépen hangzó jelszó a környezettudatosságra való nevelés. Ez is hozzájárulhat a lakosok és a hulladék viszonyának alakulásához?

– Ennek több összetevője van. Nevelés, család, környék, iskola, község. Aztán nagyon kemény szabályok és lehetőségek. Rá kell nevelni az ifjúságot, hogy szeresse a környékét, aminek eredményeképpen másképp fog viszonyulni a környezetéhez. Ha nem így gondolkodik, drágább lesz számára minden, fizetnie kell a három kukáért, el kell vinnie hetente három fuvar füvet és így tovább.

Azt szokták mondani, hogy a szemét nagy biznissz. Évekkel ezelőtt teli kamionokkal hordták ide is, Magyarországra is a szemetet. Hogyan történhetett ez? Nyugaton drágább a szemétkézelés, mint nálunk?

– Ezek inkább kirívó esetek voltak. Ott minden drágább, azért hozták ide. Viszont ez sem azt jelentette, hogy a szabályok voltak rosszak, hanem, hogy valakiket lefizettek. De vegyük például az állam szerepét! Nálunk beruháznak a külföldiek, és hulladékfeldolgozó cégeket alakítanak ki, ami természetes jelenség. De kérдем én, miért van erre az ország ráutalva? A külföldi nem hoz ide

sok pénzt. Megveszi az itteni alutáplált, de működő céget, és közben adószabadságot kap. Miért nem kap az itteni vállalkozó adókedvezményt? Itt van például a Zberné suroviny. Alutáplált. Itt vannak a helyi cégek, amelyek nem kapnak pénzt, majd jön a külföldi, megveszi a rosszul működőt, az alutápláltat, mert ott megvan a gépkocsipark, a rosszul fizetett munkaerő, amit ő sem fizet meg rendesen. Vagyis nem fektet be akkora összeget, amit ne lehetne itthon is előteremteni, hazai vállalkozóknak adni, ha normális lenne az elosztási rendszer. S érdekes módon ezek a nagy cégek nagyon keményen elkérik az állami dotációt, zsarolják az országot (az egyik gumifeldolgozó cég 14 milliót kapott). A hazai hulladékgazdálkodás szerintem nyugodtan meg lehetett volna oldani külföldi tőke nélkül is.

Kanyarodjunk még vissza az önkormányzatokhoz, hiszen onnan indultunk el.

– Ez a mostani kormány nem képes kellőképpen együttműködni az önkormányzatokkal. S ami fájó: az önkormányzatokat Szlovákiában nem képviseli olyan szubjektum, amelyet megérdemelnének. Az önkormányzatok legalábbis egy miniszterelnök-helyettesi posztot érdemelnének, hogy komoly képviselők legyen, hiszen képtelenek és valóságosan is, ők alkotják az országot.

Kövesdi Károly

Napi 3,5 millió tonna szemét keletkezik naponta a Földön. Ez a riasztó szám 2025-re óvatos becslések szerint elérheti a napi 6 millió tonnát. A „hulladéktermelésben” az USA és Európa jár élen. Az európai uniós átlag például 513 kg/fő évente. A legmagasabb Dániában, évi 800 kg/fő mennyiséggel. Ehhez képest Szlovákiában „mindössze” 340 kg hulladék jut egy lakosra. A fenti adatok ismeretében azt hihetnénk, hogy a Tátrától a Dunáig terjedő országban jól állunk szeméttügyben. A kutya azonban máshol van elásva. Például a hulladék újrahasznosítását tekintve Németországban látjuk a legfejlettebb szintet, ahol az összes hulladék 48%-a kerül újrahasznosításra, míg például Magyarországon 13%, Szlovákiában ez az arány 2%.

Fejlődő kisközség és szépülő kisváros Komárom árnyékában

Szilason megállt a lakosság fogyása

Szilás kisközség a Komáromi járásban. A 491 lelket számláló település Komáromtól 31 kilométerre északnyugatra található a Duna menti síkságon, Csallóközben. Napjainkig megőrizte mezőgazdasági jellegét, de a Pozsony – Komárom közötti útvonal előnyös fekvése, valamint a szép környezet kedvező feltételeket biztosít a település további fejlődéséhez.

A takaros kisközség polgármestere, Tóth Péter négy éve vezeti a csaknem színmagyar települést. (A 2011-es népszámlálási adatok szerint csak 10 lakos vallotta szlovák nemzetiségűnek magát.) Mivel a falu lakosainak száma alacsony, kisebb a költségvetése is.

Hogyan lehet a jövedelemadókból leosztott fejpénzből mégis működtetni és elvezetni a falut?

– kérdeztem a polgármestert.

– Mivel kis falu vagyunk, alacsony a költségvetésünk is, viszont idén aránylag nagyobb költségvetéssel dolgozhatunk, gazdálkodhatunk, mint az előző három évben. Összehasonlításként: az adóhányadból származó bevételünk 2011-2013 közt 84-86000 euró közt mozgott, ebben az évben az előrejelzések alapján körülbelül 106 ezer eurót kapunk majd. A környező, hasonló nagyságú falvakhoz mérten meglepő a növekedés nagysága. Ehhez még hozzájön körülbelül 40 ezer euró, a helyi adókból és a személtelordási illeté-

kekből, de rögtön hozzáteszem, hogy a hulladék elszállítása ebből éves szinten elvisz durván 11 ezer eurót.

Mivel Szilás kisközség, az oktatási-nevelési intézmények közül itt csak óvoda működik, iskola nem. Mit jelent ez az itt élőknek?

– Falunkban valóban csak óvoda működik, jelenleg tizenkilenc kisgyermekkel, két óvónővel és egy takarítónővel, aki az ételt is kiadja a kicsiknek. Az óvoda vegyes (szlovák-magyar) nevelési nyelvű. 2010-ben csak hat gyermek látogatta az intézményt, így félnapos volt az óvodai foglalkozás, fennállt a bezárás veszélye. Nagy dilemma volt, hogy mit is lépünk, szerencsére megtartottuk, és a számok bizonyítják, hogy megérte. Az óvoda fenntartása az önkormányzat hatáskörébe tartozik, évi szinten 28-30 ezer euró a kiadás, ami a falu költségvetését terheli. Iskolába Lakszakállásra, a szomszéd községbe járnak a gyermekeink, mind szlovákba, mind magyarba. A mi iskolánkat Szilason még 1977-ben bezárták, akkor úgymond racionalizálták az oktatást és központosították, a korábban szervezett körzeti nagysiskolákba kényszerültek a nebulók. Kis falu a miénk, nem is tudnánk fenntartani az intézményt, így a visszaállításán sem gondolkodunk. Az iskolák a gyerekek létszáma alapján kapják a fejpénzt, a lakszakállasi körzeti iskolába is négy faluból járnak a diákok...

Milyen kulturális és művelődési lehetőségei vannak a településnek? Mozgalmass-e a társadalmi élete?

– A faluban van egy szép művelődési ház, nagy örömmre és büszkeséggel: havi szinten van valamilyen rendezvény, ami köszönhető a több kisebb, de sikeres pályázatnak, és természetesen a helyi fellépőknek és szervezeteknek, akik/amelyek időt és fáradságot nem kímélve rendezvényeket szerveznek. Jól működik a Csemadok, a Vöröskeleszt, az önkéntes tűzoltók szervezete, a nyugdíjasok klubja. Ki tudjuk használni a szép természeti környezetet, jó hangulatú falunapokat, egyéb összejöveteleket szervezünk, vagyis Szilás lakossága megélheti a közösségi élményt is.

Nagyobb településeknek is sok gondot okoz a fejlesztés, nem igen jut a költségvetésből a szükséges beruházásokra sem. Az utak, járdák, terek községi hatáskör tartoznak, milyen állapotban vannak, sikerül őket karban tartani, javítani?

– Ez egy nehéz feladat, hiszen az utak, járdák karban tartása rengeteg pénzt emészt fel. Az elmúlt négy évben több sikeres pályázatnak köszönhetően felújíthattunk 350 méter járdát. Sajnos ugyanez nem mondható el az utakról, azokat ugyanis csak „menteni” tudjuk a keményebb telek után. A foltozgatás azonban nem elég, a kátyúzások nem

hosszú távú megoldások. Jó lenne, ha a kistelepüléseknek is teremtenének olyan támogatási forrásokat, amelyek lehetővé tennék, hogy a községi utak új burkolatot kapjanak. Pénz kell a közterületek tisztán tartására, télen az utak tisztítására. Ez is önerőből, saját traktorral és hóekével történik.

A közvilágítás kérdése is szinte minden községben napirenden van, mert egyrészt a lakosság biztonságérzetét javítja, másrészt: elég sokba kerül. Számos helyen modernizálják, úgy teszik olcsóbbá a működtetését. Szilason?

– Mi 2013-ban két alkalommal is nyújtottunk be pályázatot a közvilágítás felújítására, modernizálására, sajnos mindkét kérvényünket elutasították. Valamit mégis tennünk kellett, egyrészt, mert már szükséges volt a felújítás, másrészt, hogy alacsonyabb legyen a fogyasztás. Ezért májusban 5000 euró kölcsönt vet-

tünk fel, kicseréltünk 60 lámpatestet, amivel évi 25 000 kWatt helyett a fogyasztásunk lecsökkent 15 000 kWatra. A megtakarításból törlesztjük a hitelt.

Négy évet összegezve: milyenek a tapasztalatai? Az átruházott kompetenciákra, illetve más feladatokra „leosztott” finanszírozási tételek elengedőek?

– Igazság szerint rengeteg az átruházott kompetencia, több ezer, ezeket elolvasni is sok, nincs is olyan polgármester vagy képviselő szerintem, aki mindet tudná. A legnagyobb baj az, hogy a legtöbb átruházott teendőre egyáltalán nem kapunk pénzt, vagy csak minimális összeget utalnak ki a központi költségvetésből.

Ami számomra elgondolkasztó – és ebbe a laikusok nem látnak teljesen bele –: ha lebontjuk havi szintre a bevételeinket, akkor körülbelül 11 000 euróból kell kifizetni hét alkalmazott bérét,

azok járulékait, a kultúrház, az óvoda, a községi hivatal energiaellátását, a közvilágítást és még sorolhatnám, nem számolva a további költségeket, például az üzemanyag- és karbantartási költségeket. És persze vannak olyan kiadások is, amik előre nem ütemezhetők be, a felmerülő javítások, vagy a túl sok víz által okozott gondok! Nagyon nehéz pénz nélkül bármit is fejleszteni, velünk együtt – úgy gondolom – több település is inkább a túlélésre van berendezkedve, és várjuk a csodát, hátha újra emelkedik a részadó és eléri az ígért 70% körüli nagyságot.

Mindezek ellenére azért épül és szépül a község, van falunap, halászléfőző verseny, ahhoz képest, hogy még ötszáz lakosa sincs a falunak, zajlik az élet. Arra is büszke vagyok, hogy a lakosság száma, ha lassan is, de növekszik, köszönhetően a nemrég átadott nyolc bérlakásnak. Már az is jó dolog, hogy sikerült megállítanunk ilyen kis faluban a lakosság számának csökkenését!

Gúta, az atipikus kisváros

Gúta 1967 óta város, a Kisalföldön, a Vág és a Kis-Duna folyók összefolyásánál, Komáromtól és Érsekújvártól is körülbelül 25 kilométerre. A két nagyobb város mellett Gúta nagyrészt megőrizte falusias jellegét, a legmagyarabb város, kiterjedt tanyavilággal.

A város polgármesterével, **Horváth Árpáddal** az önkormányzat munkájáról beszélgettünk.

Egy kisváros életében fontos az oktatás, Gútán több iskola és óvoda működik, ezek nem mindegyike városi alapítású. Mik a város feladatai, hogy jól működjön a rendszer?

– Gútán három alapiskola van, ami a városhoz tartozik, két magyar alapiskola és egy szlovák, illetve két magyar óvoda. Az önkormányzati üléseken és a mindennapokban is az oktatási intéz-

ményekkel foglalkozunk a legtöbbet, hiszen az oktatási intézményekkel óriási feladatot ruháztak a községekre, városokra. Egyrészt az oktatási-pedagógiai dolgokat is vitatjuk, de a legnagyobb gond az anyagi háttér. Mert nem minden esetben elégséges a fejkvóta, amit kap a város a diákok után. Nem elhanyagolható az épületek állaga, állandóan szükség van felújításra, karbantartásra, sajnos, az elmúlt negyven évben eléggé tönkrementek ezek az épületek. Kihasználtuk

az európai uniós forrásokat is, ennek ellenére az óvodák és iskolák fenntartása rengetegbe kerül. A város a saját költségvetéséből hagy jóvá minden évben plusz anyagiakat. A központi költségvetésből megkapjuk a diákok létszáma után járó keretet, ezt kötelesek vagyunk átadni az iskoláknak, és természetesen ez így is történik, illetve tartalékba helyezünk az összegből öt százalékot, s ezt év végén kapják meg az oktatási intézmények. Ezen kívül a város a saját költségvetéséből hagy jóvá, hagyhat jóvá keretet, amelynek legnagyobb része az iskolák, vagyis az épületek fenntartására kell. A város költségvetésének nagy részét költjük rá az oktatási intézmények fenntartására.

Az oktatási intézményekben dolgozó alkalmazottak állami alkalmazottak, akik a városházától kapják meg a fizetésüket, vagyis a város megkapja a bérkeretüket, és ő adja azt tovább. Az utóbbi időben többször is szóba került már, hogy ismét befagyasztyják a béreket. A városnak van lehetősége ezen változtatni?

– A pedagógusok bérét megkapja a város, egyébként a központi keretből kapott összegnek körülbelül az 50 százalékát az iskolaügyre költjük. A bérek kérdése nem egyszerű. Tavaly, 2013-ban a szlovák kormány megemelte a pedagógusok bérét 5 százalékkal, de forrást nem kaptunk rá, mi megelőlegeztük ezt, tavaly még megkaptuk utólag a pénzt, de idén már nem. A városnak saját magának kellett kigazdálkodnia a béremelés költségét, és nagyon nehéz bérfejlesztésre kigazdálkodni a keretet, amikor takarékosági okokból kisebb az önkormányzatnak visszaosztott jövedelemadó-hányad is. Ha nem változik az önkormányzatok finanszírozása, szerintem jövőre már nem nagyon fog sikerülni megfinanszíroznunk a pedagógusbérek emelését. Én legalábbis nem látok rá reális lehetőséget.

Az oktatás mellett minden városban nagy igény van kultúrára, társadalmi és művelődési rendezvényekre, ezeket szolgáló intézményekre.

– Sajnos ezekre az államtól nem kapunk semmilyen dotációt, a város a saját költségvetéséből gazdálkodik ki.

Akkor mégis, miből tud működni és fennmaradni egy városi kultúrház?

– Ez elsősorban a kultúrház vezetőségén múlik. Nagyon sok kritika ér minket, illetve a kultúrház vezetőségét, a különböző börszék, vásárosok, árusok miatt, akik ott kínálják portékájukat, de ezek komoly bevételi forrást jelentenek. Sajnos az emberek nem tudnak sokat költeni a kultúrára, nem is nagyon tudnak sokat kifizetni egy belépőjegyért, de azért a kultúrház vezetője és munkatársai próbálnak színvonalas műsorokat összeállítani, 3-4 eurós belépőkkel. Hozzáteszem, míg néhány évvel ezelőtt 20 alkalmazottja volt a gútai kultúrháznak, ma már csak kilenc. Bérbe adnak a kultúrházban termeket, helyiségeket, nagyon alacsony költségvetéssel működnek. A lehetőségekhez mérten dolgoznak, nemsokára kezdődnek a Gútai Színházi és Kulturális Napok, magas színvonalú programmal.

A kultúrház mellett Gútán jól működik a szabadidő központ, ott is rendszeresen zajlik az élet, leginkább a gyermekek érezhetik jól magukat.

– A szabadidő központok az iskolaügyhöz tartoznak. E téren is jelentős volt a költségvetés-csökkenés, míg 2010-11-ben 140 ezer eurót kaptunk rá, idén már csak 60 ezer eurót. Sok városban, községben ezért veszélybe is került a működtetése, illetve be is zárták. Mi fenntartjuk, mert sikeres a nyári tábor és sikeresek az ott működő szakkörök is, a szülők addig biztonságban tudják gyermekeiket, és nagyon jók a foglalkozások is. A működtetését saját költségvetésből kiegyenlítettük.

Közbeszéd tárgya az utak, járdák állapota minden városban, községben, az elmúlt években nem sok befektetés valósulhatott meg, az utak nincsenek jó állapotban. Várható javulás?

– Ezzel már régóta küszködünk. Gútán két állami út is áthalad, az egyik a Komáromot Vágsellyével összekötő, a másik a Komáromot Érsekújvárral összekötő másodrendű állami út, ezek megyei fenntartásúak, mint megyei képviselőnek van egy kis rálátásom ezekre. Itt, Gútán a megyei utakkal nincs semmi gond. Van egy régebbi projekt, ami tar-

talmazza a 2/753-as útnak a felújítását, ebben szerepel három körforgalom és négy útszakasz. Mostanáig sikerült megépítenünk egy körforgalmat, de a többi még várat magára, mivel a megyének is szűkösek a keretei. Idén sikerült felújítatnunk a Vág-hidat, ami már nagyon rossz állapotban volt. Ami a helyi utakat illeti, teljesen az önkormányzat kezében van a felújítás és a karbantartás. 2008-ban tudtunk utoljára több kilométert rendbe tenni, akkor még jobban álltak az önkormányzatok anyagilag, ez még a válság előtt volt. Azóta csak a legszükségesebbeket tudjuk ellátni, tavaly például óriási összegeket emésztett fel a tél utáni karbantartás, közel húszezer eurót költöttünk útjavításokra. Idén szerencsénk volt ilyen szempontból, az elmúlt tél enyhe volt, nem rongálta meg az utakat.

Az a legnagyobb baj, hogy uniós forrásból nem tudunk támogatást kérni útfelújításokra. Egyetlen utcát, a Mester utcát tudtuk felújítani. Jelen pillanatban még lehetőség sincs pályázni, várjuk a következő programozási időszakra a kiírásokat. Fontos lenne, mert a városok, falvak saját költségvetésből nem tudnak elkülöníteni Fejlődő kisközség és szépülő kisváros Komárom árnyékában útfelújításokra. Gútának közel 36 kilométer út van a tulajdonában, ezen kívül körülbelül 30 kilométer földutunk, vagyis tanyasi utunk is van, hiszen Gúta környékén fennmaradt a tanyavilág, hatalmas a város katasztere. A tanyákon élők is joggal várják el és igénylik, hogy kavicssal megszórjuk az utat, eltakarítsuk a havat télen, ezek a mai tanyák a Pacsérok, Bókony, Nagygúta, Örtény. Nem is lehet mindent aszfaltozni, de azért igyekszünk, hogy az ott lakók, illetve a gazdálkodók el tudjanak jutni a házaikhoz, tanyájukra. Ugyanúgy gondjaink vannak a járdafelújításokkal, fontos lenne parkolók kiépítése, ezek mind teljes mértékben önkormányzati feladatok.

Nemrégiben újult meg a város főtere, miből?

– Igen, ez egy nagy projekt volt, ami a közlekedést érintette, és valójában három része volt: a Főtér rendbetétele, megszüpítése, a buszmegálló és a már említett Mester utca.

Az elmúlt években átruházott feladatok az anyakönyvvezetőket is terhelték, mik az új hatáskörök?

– Gútán mindig is volt anyakönyvvezető, csak a rendszerváltás óta kibővültek a hatáskörök. Sajnos, Gútán nincs közjegyző, pedig elvileg kéne, hogy működjön közjegyzőség is, de nincs beleszólásunk, hogy az állam helyezzen ki közjegyzőt. Ha valaki hitelesíttetni szeretne, be kell mennie Komáromba, illetve vannak olyan iratok, amiket az anyakönyvvezető hitelesíthet, az ilyen esetek száma városunkban körülbelül 5-10 naponta. Két anyakönyvvezetőnk van, új feladatuk, illetve kibővített hatáskör a lakosság nyilvántartása, mert Szlovákiában is van egy központi lakossági regiszter, ahova minden módosítást be kell vezetni. Gútának 11 ezer lakosa van, nem mondom, hogy ez sok, de van vele munka.

Szintén kibővített feladatokat látnak el a hivatalokban az építésügyi és környezetvédelmi osztályok hivatalnokai.

– Ezek a kompetenciák az államtól még a '90-es években kerültek át az önkormányzatokhoz, amikor megszűntek a járási hivatalok kihelyezett építésügyi és környezetvédelmi osztályai. Elég sokrétű a dolog, Gútán működik egy nagy építésügyi hivatal, tehát nemcsak Gúta tartozik ide, hanem további 11 község. De nemcsak az tartozik a hivatal feladatai közé, ha valaki valamit épít, építkezési engedélyt intéz, azt ők kiadják, hanem a kisebb-nagyobb átalakítások, csatornák, folyók szabályozása. De még a fakivágás is, ami az államtól átruházott feladat és most aktuális is lesz, hiszen október 15-e és március 15-e közt lehet fákat kivágni, és az emberek jönnek és kérik az engedélyeket. Építkezéseknél még azt is be kell jelenteni, mekkora a gázkazán teljesítménye, ez pedig már a környezetvédelemmel függ össze.

Változás előtt áll a hulladékgazdálkodási törvény, s úgy hírlík, nem éppen az önkormányzatok elvárásainak

megfelelő módosítások lesznek.

– Feladataink nagy része bizony a kommunális hulladék kezelése, és ez a legnagyobb, legköltségesebb feladat. A városok kötelesek ezt saját maguk biztosítani. Gútán a szemétszállítási díj középszinten áll – összehasonlítva más községekkel. Próbálunk mi is válogatni, szelektálni, de ez elég drága, valamikor ezt jól megfizették, ma már alig érkezik erre keret, de igyekszünk rendben tartani a várost.

A lakosság részéről a szelektív hulladékgyűjtés jól működik, talán azért is, mert 2002-ben indítottunk egy programot: akik szétválogatják a szemetet, bónuszként a következő évben kevesebbet fizetnek a személtelhordásért.

Volt róla szó, hogy ezt megszüntetjük, de arra jutottunk, nem jelent ez akkora bevétel kiesést a városnak, ami miatt ne folytathatnánk. Emlékszem rá, hogy 15 évvel ezelőtt a szélfogók és az árkok tele voltak papírral, műanyag flakonnal, ma meg sokkal tisztább a város, lenne még mit javítani, de a szétszórt hulladék tized része az évekkel ezelőttinék.

Az egészségügyi és a szociális intézmények fenntartása is az önkormányzatok dolga. Milyen a tapasztalatokat szerzett?

Gútán működik egy egészségügyi központ, amire nagyon büszke vagyok. 1997-98-ban sikerült egy minisztériumi támogatással rendbe tenni. Ez az épület egy szocialista maradvány volt, amikor ide kerültem, az volt az első nagy sikerem, hogy ezt rendbe tudtam tenni, kívül-belül, a szépítése-javítása folytonos munka, mindig van mit csinálni rajta, most is tervben van a fejlesztése, ugyanis kevés a rendelő, jönnének még orvosok, ha lenne hova. A tervek szerint ráépítünk majd egy emeletet és liftet is szereltetünk be. Az épület városi tulajdon, az ott dol-

gozó körzeti és szakorvosok bérleti díjat fizetnek. Nem szeretném Komáromot rossz fényben feltüntetni, de akik ott kényszerülnek orvoshoz menni, mondják, hogy szinte az egész város területén, szétszórtan vannak orvosi rendelők, ez a tendencia Gútán is elkezdődött, de sikerült meggyőznünk az orvosokat, maradjanak egy helyen, hogy aki itt megy orvoshoz, mindent egy helyen tudjon elintézni. Ennek fejében felújítottuk a várótermeket és a mellékhelyiségeket. Az épület kiadásait a bérleti díjából próbáljuk fedezni.

A szociális gondozás szintén a mi feladatunk, a város hatásköre, ezt az állam körülbelül 97-98 százalékban dotálja, a maradékot a város saját költségvetéséből teszi hozzá. De működtetünk egy nyugdíjas otthonot és nyugdíjas napközit is. A nyugdíjas otthonnak a város az alapítója, de a megye a fenntartója. És természetesen azok a nyugdíjasok, akik igénylik, ebédet is rendelhetnek maguknak, amit ki is hordanak házhoz, a város ezt saját autóval hordatja.

Mi az, amit igazán szeretett volna fejleszteni, mégsem lett belőle semmi?

– Tönkre ment Gútán közvilágítás, mert régen nem történt semmiféle rekonstrukció. Az volt a tervünk tavasszal, hogy felújítjuk, a mostani nagy fogyasztású égők helyett a takarékos LED égők kerültek volna a világítótestekbe. Azt terveztük, ahogy több más községben is van, hogy a beruházó lesz a közvilágításunk, mi pedig 10 évig bérleti díjat fizetünk, ugyanannyit, mint most a közvilágításért, és 10 év múlva lesz egy új, vagy viszonylag új rendszere a városnak. A közbeszerzést kiírtuk, eredményt is hirdettünk, de megtámadták a győztest, így most két hónapja áll a projekt. A közbeszerzések gyakran lassítják az önkormányzatok munkáját, és sokszor drágítják is a munkákat. Tudjuk, hogy Szlovákiában rengeteg probléma van a közbeszerzésekkel, sok pénzt éppen a sikertelen közbeszerzések miatt kell visszaadni. Szerencsére városunkban mindig rendben volt a projektek lebonyolítása és az elszámolások is. Küszködtünk mi is az elmúlt négy évben, volt néhány álmatlan éjszakám, de minden sikerült... Sok mindent szeretnék még megvalósítani a városban, de hát választások előtt állunk....

Vadkertei Neszméri Csilla
Fotó:vnk

Váltás, egyházkarcsai módra

Hogy egy település önkormányzata jól avagy döcögösen működik-e, nagyban, mondhatni döntően függ a polgármester személyétől és képességeitől. Talán már lerágott csontnak tűnik az Egyházkarcsával való példálózás, de ebben a faluban szinte minden működik, ráadásul Egyházkarcsa egy egész régió számára mutat követhető modellt és példát. Mindez annak köszönhető, hogy megfelelő ember ül a megfelelő helyen. Gódnány László polgármester krédója ugyanis egyszerű: az emberek számára meg kell teremteni a megélhetést, mert az az alfája és omegája mindennek. Lehet egy falu főtere a legdrágább térkövekkel kirakva, csoboghat a szökőkútból a víz, és kopjafa állhat minden sarkon, ha az emberek arra kényszerülnek, hogy a kenyérüket távol, gyakran külföldön kelljen megkeresniük. És végső sorban elvándorolniuk a szűkebb pátriából.

A rendszerváltás után néhány évvel Dél-Szlovákia munkaképes lakosságának jókora hányada vesztette el a megélhetését a földműves-szövetkezetek, állami gazdaságok becsődölése, majd egy szűk tulajdonosi kör általi privatizálása nyomán, s nem utolsó sorban a rohamos gépesítésnek köszönhetően. Ehhez járult még a gyümölcs- és zöldségpiac bedőlése (a csehországi piacok elvesztése, a multinacionális bolthálózatok megjelenése). A szociológusokra vár a feladat, hogy kimutassák, mekkora ez az arány. Az ország településeit járva azt tapasztalom, hogy a mezőgazdaságból élők aránya alig teszi ki a 10, legfeljebb 20 százalékát az egykorinak. A privatizációt követően nem alakultak ki a kis családi gazdaságok, a termőföldek zömét nagy cégek és családok uralják, a szolgáltatóipar pedig vagy nem épült ki, vagy gyermekcipőben toporog. Ezt ismerte fel Gódnány László még időben, huszonnégy éve, amikor polgármestere lett a településnek. Ha a csallóközi föld nem tudja eltartani a csallóközi embert, akkor ipart kell hozni neki.

Álmos falucskából ipari központ

Egyházkarcsa keletkezése Szent István uralkodásának idejére tehető, vagyis tíztemplomos faluról van szó. Nem csoda, hogy a nevében hordozza egyházát. Az etimológusok szerint a Karcsa elnevezés a török fekete (kara) szóból származik. A csallóközi Karcsák egyike Corcha néven már 1215-ben előfordult, egy II. Endre által kiadott oklevélben. 1245-ben Szent Bertalan tiszteletére emelt templomát említik. Több mint valószínű, hogy Egyházkarcsáról van szó, Szent István királyunk tíz templomainak egyikéről.

Az igazsághoz tartozik, hogy nem egy faluról beszélünk, hiszen tucatnyi falucska bokrából alakult ki a mai értelemben vett Egyházkarcsa, amely ma is hat településrészből áll (Egyház-, Pinke-, Sipos-, Amadé-, Göncöl- és Mórockarcsa). Ráadásul a falurészek ragaszkodnak a saját identitásukhoz, és mindnek megvan a saját községtáblája napjainkban is. Néhol szinte egymásnak támaszkodnak, hiszen ahol véget ér az egyik Karcsa, már kezdődik a másik. Azt is kevés dél-szlovákiai település mondhatja el magáról, hogy közel hét és fél évszázada rendelkezik az itt szolgált plébánosok névjegyzékével. Az elsőnek a neve 1276-ból maradt az utókorra: nemes egyszerűséggel Péternek hívták, akár az apostolt. Ami szintén nem nevezhető kortünetnek, de Egyházkarcsán ez is sikerült: az itteni plébános munkáját az egyháztanácsban fiatal, képzett emberek segítik, akik képesek példát mutatni és vonzani a többieket is.

A járási székhely, Dunaszerdahely térszomszédságában fekvő településről a kívülálló azt hihetné, hogy talán a városnak köszönheti szerencsés helyzetét. Amikor a kívülálló megtudja, hogy az egyházkarcsai három ipari parkban az utóbbi években olyan cégóriások találtak otthonra, mint a svájci Schindler, a Wertheim Elements, vagy legújabban a Quattro Group, talán Patyomkin-falura gondol, és turpisságot keres a háttérben. Egyházkarcsa neve pedig az évek során szinte fogalommá vált, ahol a név referenciát jelent. Hozzáteve: a csallóközi szakképzett munkaerő tudása és szorgalma révén is. Az igazsághoz hozzátartozik az is, hogy az első nagy cég, amely itt telepedett meg, eredeti-

leg Dunaszerdahelyre készült, az ott kínált feltételek azonban eltántorították a szándékától. A mellette fekvő kis település azonban képes volt a beruházó fogadására, és a hivatali stációk végigjárása után egymás markába csaptak.

„Átadás előtt áll a hulladékgyűjtő-udvar – mondja a polgármester –, ami biztosítani fogja a szelektív hulladékgyűjtést a környező falvaknak is. Saját kocsival rendelkezünk, pályázattal még egy kocsit nyertünk, így teljes egészében az uniós normák alapján fogunk működni. Ráadásul a gyűjtés az építkezési hulladékra is kiterjed, és komposztálni is fogunk. Építjük a játszótérket, legutóbb Egyházkarcsán adtunk át egyet, most pedig Mórockarcsán készítünk egyet. Folyamatban van a kerékpárutak kiépítése, bővül a csatornahálózat, amelyre a háztartások kötelezően rákapcsolódnak.

Az állam nélkül

A Sario ügynökséggel (Szlovák Befektetési és Kereskedelemfejlesztési Ügynökség) jó a kapcsolatunk – mondja nevetve Gódnány László –, csak még soha sem sikerült közös nevezőre jutnunk. Mi magunk választottuk ki a beruházásainkat. A nagyberuházások közül egy év alatt felépítettük a Schindler vállalatot, amely a világ egyik legkorszerűbb üzeme. Jelen pillanatban 150-160 embert alkalmaz, ami háromszázra fog emelkedni. Kiváló szakembereket alkalmaz a Csallóközből, s ami külön öröm, hogy az egyházkarcsai ipari park regionális szintű, tehát itt elsősorban a helyi lakosok kapnak munkahelyet. Segítő kezét nyújtunk a fiataloknak, akik a főiskola vagy a középiskola elvégzése után a termelésben kezdenek dolgozni,

majd a fejlesztési részlegen. Mivel itt egyéni megrendelésekre is dolgoznak, a fiatalok szabadon engedhetik a fantáziájukat. Hasonló a helyzet a Wertheim cég öt éve átadott üzemében is, amely osztrák világcég. Itt is dolgoznak karcsai szakemberek a termelésben, de a tanuló főiskolás fiatalok is támogatásban részesülnek, és itt lesz a jövőjük. Ez a cég érdeke is, mi pedig felkínáljuk nekik a lehetőséget. Ez azért is fontos, hogy a fiataloknak legyen jövőképük. Hamarosan elkezdene egy huszonhat millió eurós értékű új beruházást, árulja el a polgármester, ahol a Quattro Group részvénytársaság 19 MW teljesítményű villamos- és hőenergiát előállító telepet hoz létre. Itt nem csak szakképzett, de képesítetlen munkaerőre is szükség lesz, például a két és fél hektáros hűtőtározóban termelt édesvízi rákok és halak feldolgozására. De nemcsak iparban, feldolgozóiparban is gondolkodnak Karcsán. Terveik közt szerepel egy zöldségfeldolgozó és konzerváló üzem megépítése is, amire az egész régióknak nagy szüksége van, hiszen meg kell teremteni a lehetőséget az itt élők számára.

„Ez valahol magyarság és szülőföld kérdése is, amihez kell a jövőkép. Ha nem adunk lehetőséget a munkára és a családalapításra, az emberek másutt keresik a boldogulásukat, és nem térnek vissza.”

A nagy külföldi cégek mellett mást is találunk az itteni ipari parkokban (amelyeket természetesen nem az értékes földeken hoztak létre). Van itt egyedi bútorokat gyártó üzem (Masterwood), nyomda (Silva Trade), építkezési elemeket gyártó cégek, nehézgépekkel földmunkákat végző vállalkozás, és két komoly lakatosműhely. A másik ipari parkban, a 63-as főút mentén, a Jednota Coop-nak van logisztikai központja, mellette működik az STK, és kisvállalkozásokból is van jópár: két pékség, de találunk itt kandallót, háztetőket, beton-elemeket gyártó céget, lakatost, autóbádogost, fuvarozót, hogy csak néhányat említsünk. Boltok, vendéglők, különféle káfétek egészítik ki a sort.

„A község az ipari parkok a létesítésére egy cent állami dotációt sem kapott. Sőt, költségbe is vertük magunkat a gázművek miatt – emlékszik vissza Gódány úr. – Ugyanakkor az itt megte-

lepülő cégek függetlenek akarnak lenni a kormányzati politikától, nem szeretnének a politika befolyása alá kerülni. Amit azonban a község vállalt magára, az infrastruktúra kiépítését, azt az államnak támogatnia kellene, hiszen érték- és munkahelyteremtésről van szó. Ez lenne a regionális politika egyik lényege. A nagypolitikának ugyanis tudnia kellene, mire van igény. Ha egy politikus azt sem tudja, hogy mit termeltek huszonöt-harminc éve a Csallóközben, hogy miből élt a csallóközi nép, az már nagy baj. Nemcsak nekünk, regionális politikusoknak, de a nagypolitikának is kötelessége lenne biztosítani alanyi jogon az emberek megélhetését, akárcsak az oktatást.”

Alap: a jó iskola

Ha valaki végigsétál a község utcáin, szemet gyönyörködtető családi házakat, házsorokat láthat. Ugyanakkor itt nem erőltetik a bérlakások építését. „Nem vagyunk olyan gazdagok, hogy ezt megengedhetnénk magunknak – mondja Gódány László. – Ha valaki megnézi, mibe kerülnek, milyen állami támogatás van rájuk, s mikor kerül az saját tulajdonba, rájön, hogy többet ér a saját családi ház. Az saját tulajdon, s nem viheti el a bank. És nem jelent terhet a községnek. A község felveszi a hitelt, rontja a saját hitelképességét, nem jut pénze beruházásokra, s még csak nem is az övé a bérlakás. Tessék telket venni, családi házat építeni.”

„Hiába mondanék sok szépet és jót a községről, ha a községi hivatal ajtajáról hiányozna a kilincs, vagy az emberek sorba állnának az ajtó előtt a szociális

segélyért. Vagy ha például be kellene zárunk az iskolát, hogy ne legyen vele gond” – mondja Gódány László. Márpedig az egyházkarcsai iskola él és virul, mi több, sikerült 1-5. osztályosra kibővíteni. Napjainkban 35 gyermek jár ide. A legmodernebb számítástechnikán kívül többek közt angol és német nyelvet, néprajzi képzést kapnak a tanulók. Jellemző, hogy innen a szülők nem hordják el a gyermekeket más, közeli iskolába. A polgármester szerint egy falu életében a szeretetnek, tiszteletnek és a megbecsülésnek kell érvényesülni. Ennek legfontosabb alapja a jó iskola, s erre épül a község élete is: az oktatásra, az ifjúság nevelésére. Talán nem véletlen, hogy innen sok diplomás orvos, jogász, mérnök ember került ki, s az sem mellékes, hogy a gyermekekkel való törődés nem ér véget öt év után, hanem odafigyelnek rájuk a felsőbb osztályba kerülést követően is.

Egyházkarcsán fontosnak tartják a lokálpatriotizmust, ami azonban önmagában kevés lenne. A fennmaradás és a színvonal nem csak anyagi kérdés, bár az is, hiszen az önkormányzatnak évente legalább negyvenezer eurójába kerül az intézmény fenntartása. Ebbe a családközpontú kisiskolába a gyerekek nem cipelik az iskolatáskát. Oriási terhet vesz le az iskola a szülők válláról, ráadásul ugyanaz a tanító foglalkozik velük délután, aki délelőtt. Az itteni gyerekek mindent megkapnak: az alaptanterv és az idegennyelv-oktatás mellett kijár nekik az úszás, lovaglás, korcsolya, színházlátogatás Budapesttől és Komáromtól Bécsig. Nagyon jó a szülői szövetség, jó az együttműködés az iskola és az óvoda között. Ezt olvas-

va nyilván sokan felsóhajtanak: könnyű ott jó iskolát csinálni, ahol dől a pénz! Nyilván kevés község engedheti meg magának, hogy ekkora összeget fordíthasson az általa fenntartott intézményre, de nem is azért hangsúlyozzuk ezt, hogy másokat frusztráljunk. Csupán illusztrálni szeretnénk, hogy minden mindennel összefügg.

Vállalkozások támogatása

A fentiek alapján nyilvánvaló, hogy Egyházkarcsán olyan önkormányzat működik, amely első szempontnak tartja a vállalkozások támogatását. Amellett, hogy az egyházkarcsai vállalkozók adókedvezményt élveznek, itt még a faluház is vállalkozik. Az egykori kastély átépítésével – közel két és félmillió eurós értékben – olyan létesítményt kapott a község, amely esküvőknek, születésnapoknak, rendezvényeknek ad otthont, de az emeleten levő panzió egész évben kihasznált. Itt van a községi hivatal, egy tágas, 350 férőhelyes színházterem, egy kisebb, 80 embert befogadó vadászterem, könyvtár, 120 tagú nyugdíjasklub és konyha, míg az emelet panzióként szolgál, és bevételi forrást jelent magának a községnek.

Természetesen Egyházkarcsán is tapasztalható – szerencsére nem túl nagy arányú – beköltözés. „Szerencsére jól megvagyunk együtt. Nálunk két-három szlovák gyerek jár magyar óvodába, s eljutottunk oda, hogy ez senkit sem zavar. A szlovák szülők örülnek annak, hogy a gyerekeik magyarul tanulnak, és ha községi ünnepség van, a szlovák

gyerek szépen szaval magyarul, a magyar gyerek fordítva. Béke és nyugalom van a községünkben.”

Végezetül csak egy apró példát hadd említsünk. Egyházkarcsán már a futball terén is beérett a gyümölcs, a járási bajnokság első helyén áll a csapat. „Hetedik éve focizunk a negyedik ligában, és van egy huszas keretünk a felnőtt, egy huszas keretünk az ifjúsági csapatnál. Eljutottunk oda, hogy a felnőtt kezdő csapatban 8-9 ifjúsági játékos játszik. Az átlagéletkoruk 20 év, csupa saját nevelésű srác. De van kölyökcsoportunk is. A vállalkozóinknak köszönhetően megépítettük a műfüves pályát. Valahol ez is egy befektetés.”

Az önkormányzat jó gazda

Gódány Lászlónak a közel két és fél évtizedes tapasztalata okán természetesen megvan a külön bejáratú véleménye az állam és az önkormányzatok közti viszonyról. Alig tudja leplezni felháborodottságát, amikor a statisztaszerepre kényszerített önkormányzatiságról beszél.

„A kommunális politikában minden évben le kell tenni a garast az asztalra, és nem lehet csak ígérgetni. A parlamenti képviselő, egyike-másika fekélyesre üli az ülepét, de a polgármestert minden reggel számon lehet kérni, mit tett a falujáért. Az önkormányzatok munkája nélkül Szlovákia már rég összeroppant volna. Hallani furcsa megjegyzéseket, hogy a polgármestereknek nincs mit keresniük a törvényhozásban. Vagyis

azoknak az embereknek, akik a hátukon viszik az országot! A rendszerváltás óta eltelt huszonöt év, de a parlamentben még alig történt olyan dolog, ami a lakosság érdekeit szolgálná. Ha egy évre becsuknák a parlamentet, senki sem érezné meg a hiányát. Személy szerint a titkárnókat sem engedném be, inkább hazaküldeném nekik a fizetést, ne züllesszék tovább ezt a társadalmat. Sajnos, egyes politikusok és pártok ezt teszik. A kommunális politika pedig állja a sarat országos viszonylatban is, és annak a munkája érződik az ország eredményein.

A helyi, önkormányzati politika meghatározó szerepet érdemelne az országban, ne csak ministráns legyen, és a választókat közvetítse a pártoknak, hanem meg kellene becsülni a munkáját. És hát jövőképet kellene adni a társadalomnak. Hogy ne az angoloknak vagy a németeknek „termeljük” a főiskolásokot és a szakképzett munkaerőt. Ha a Csallóköz, a délvidéket is elhagyják a gyermekeink, akkor mit akarunk? Vagy csak a jelen a fontos? Mi lesz tíz-húsz év múlva? Milyen jövő vár ránk, ha egyáltalán nincs jövőképünk? A megmaradás zálogai az önkormányzatok. Mi is keményen dolgozunk, és mindig vannak terveink.”

Nem véletlen tehát, hogy Egyházkarcsán, bár a rendszerváltás ezt a falut is felkészületlenül érte, állandóan gyarapodik a népesség, és gombamódra szaporodnak a takaros házak. Ami első pillantásra is azt jelzi, hogy itt van jövő.

Kövesdi Károly

Többet ér egyszer látni, mint ezerszer beszélni róla

Interjú Konkoly Józseffel, Kenyhec polgármesterével

Konkoly József polgármester neve összefonódott Kenyhec község nevével. Hány éve áll a falu élén?

Mai napig mintegy huszonnégy éve. 1990-től a közös tanács elnöke voltam, akkor még Abaújszina, Kenyhec és Mígléc települések összevont községet alkottak. Kilenc hónapot töltöttem a közös irányításban és 1990 decemberétől hivatalosan is szülőfalum, Kenyhec polgármestere lettem.

Kenyhec 1990 óta sokat

változott. Mik azok a legjellemzőbb vonásai a településnek, amelyeket kiemelne?

Óriási változáson mentünk át 1990-től. Átfogó településfejlesztést vittünk végbe, s ma már garantált a lakosság magasabb életszínvonala. Nagy előrelépés történt a szolgáltatások terén. A tökébevándorlással új munkahelyek teremtése vált lehetővé. Egy komplex egészségügyi központot működtetünk, ahol méltó és korszerű körülmények között biztosítjuk az orvosi ellátást, csecsemőtől az idős korig.

Az ipari park domináns része a telepü-

lésnek, 332 hektár területen épült meg, s kilenc országból, köztük a Tengerentúlról is vannak befektetők. Több mint 3500 új munkahelyet létesítettünk, s további tízezer van a beszállítók köréből, akik az ipari park szükségleteit látják el. Ez gazdasági szempontból is jelentős erővel bíró létesítmény, amely tizenhárom és félezer család megélhetését biztosítja.

Mindezt én gondoltam ki, megvalósítottuk és üzemeltetjük, s ez az egyetlen olyan ipari létesítmény, amit önkormányzat irányít. Polgármesteri teendőim mellett legalább öt munkaerőre kiterjedő feladatot látok el naponta. Az ipari park körüli teendőket, egyéb szociális és egészségügyi létesítmények építését, valamint bérházak, üzletközpont, szabadtéri színpad és sportpályák létesítését. A településfejlesztés része a faluház, ahol korszerű vendéglátó-ipari üzem van, egy ötven férőhelyes kongresszusteremmel. Ez hatalmas fejlesztési beruházás volt és nagy odaadást és áldozathozatalt igényelt. Sokan nem hiszik el, de én azt mondom, többet ér egyszer látni, mint ezerszer beszélni róla.

Én azt mondom, mindent meg lehet valósítani, csak akarni kell. Persze, mindennek megvannak a jó és rossz oldalai. Érezzük mi is a gazdasági válság okozta helyzetet, de nem siránkozunk. Nekigyürkőzünk és nekiállunk megoldani a problémákat. Én úgy dolgozom, mintha örökké élnék, s úgy imádkozom, mintha holnap meghalnék. Ha ezzel a felfogással dolgozik az ember, s nem azzal foglalkozik, hogy mikor jár le a választási mandátuma, a négyéves ciklus, akkor azt hiszem, az eredmények is előállnak. Az átláthatóságot, a munkamorál nyugati modelljét nagyon keményen betartjuk.

1990-ben, amikor polgármester lettem, a településnek hárommillió csehszlovák korona értékű vagyona volt, a mostani közvagyon értéke hatvankét millió euró. Ez a tiszta könyvelési érték, piaci értékre átszámítva ez sokkal több. Ez örületes gyarapodás, és az a szép benne, hogy ez a vagyon tulajdonjogilag a falut illeti. Munkabírásomat és szellemi kapacitásomat díjmentesen a falu gyarapodására, fejlesztésére áldoztam. Naponta körbe kell járni, irányítani, ellenőrizni és mindig újabb és újabb ötletekkel kell jönni, hogy megmaradjon és gyarapodjon ez az érték. Mi már hosszú ideje nem foglalkozunk hitelekkel, de az a veszély mindig fennáll, hogy ezt a vagyont egy szép napon valaki felszámolja. Remélem, hogy nem szorulunk majd arra, hogy eladjuk vagy feléljük a közvagyonot és visszaesünk a kilencvenes évek színvonalára. Persze nyugtalanít, mert ez egy hatalmas létesítmény, s nem tudom, hogy sikerül-e majd tovább fenntartani, mert sok a jogi hézag. Egy ilyen hatalmas létesítménynek egész más jogi körülmények között kellene működnie.

Jobban meg kéne becsülni az olyan embereket, akik hajlandóak voltak a szellemi tőkájukat közérdekbe fektetni. Persze az okosok mindjárt azzal argumentálnak, hogy mindez meg volt fizetve. De a polgármester nem azért van fizetve, hogy ipari parkot építsen és közigazdászattal foglalkozzon. Elsősorban a település kisebb-nagyobb ügyeivel kell foglalkoznia a lakosság érdekében, s arra kell ügyelnie, hogy a közigazgatás minden területén a törvényesség be legyen tartva. Azt, amit mi tettünk, az többletjellegű, s nyugodt lelkiismerettel mondhatom azt, hogy én valamit adtam is az országomnak meg a településemnek, ezért jogos,

ha anyagi megbecsülés formájában valamit visszakövetelek. Ezt a munkát, amit elvégeztem, külföldi közigazdászok is nagyra értékelik. Én előre soha semmit nem ígértem a lakosoknak, csak mindig felvállaltam a kemény munkát, és annak örülök, hogy huszonnégy éven át megértették, hogy ez az út valahova vezet, mert garantálja számukra is a magasabb élet színvonalat. Nem leszünk passzív adófizetők, nemcsak elvezetjük az államkasszába az illetéket, de a bőség kosarába mi is belenyúltunk azzal, hogy tizenhárom és félezer családnak adtunk megélhetést, gondoskodunk róluk minden nap. Mert az ipari parkra oda kell figyelni, hogy minden időben beszállításra kerüljön, a környezet szép legyen, karban kell tartani, a szolgáltatásokat biztosítani.

Hivatalunknak negyvenhárom alkalmazottja van. Nekünk, egy hónapra ötvenháromezer euróra van szükségünk a bérekre és a járulékok befizetésére. Egy évre az államtól 197-220 ezer eurónyi fejpénzt kapunk, ami arra sem elég, hogy egész éven át üzemeltessük a kétosztályos óvodánkat, amelyben sikeresen három nyelven tanítunk. Magyarul, szlovákul és angolul. Nagyon nagy érdeklődés van az óvodánk iránt, és ez is azt sugallja, hogy ezen az úton kell haladnunk tovább, erre kell alapozni az iskolarendszert, a szakiskolát, a szakközépiskolát és a főiskolát is. Az Európai Unió segítségével igyekszünk ezt a tervünket is megvalósítani, beindítani az ún. európai iskolát. Már tizenegy évvel ezelőtt elkészítettem az integrált európai iskola tervét, és tulajdonjogilag a terepet is rendeztük.

Kenyhecsnek nagy a múltja, mert 1220-ból való az első írásos említése. Magyar település volt mindig, jelenleg ötvenötven százalék a nemzetiségi arány. Határ menti falu vagyunk, a Hernád folyó választ el minket Magyarországtól. Hernád-hídát építünk Abaujvár és Kenyhecs között. A második világháború végéig működött a híd, a határrendezés idején felrobbantották, de most újraépítjük, és újra összefonódik majd a két település élete.

Mikorra várható, hogy elkészül a híd?

Szlovák részről mi a versenytárgyalás végén vagyunk. Feltételezem, hogy két héten belül aláírom a szerződést a híd kivitelezéséről is, s a tervek szerint jövő év

június 30-áig át kell adni. Magyar oldalon most folyik a pályázat.

Szükségünk van egymillió-ötszáz ezer euróra, hogy zavartalanul tudjunk dolgozni, mert abból a kétszázhusz ezer euróból, amit az államtól kapunk, nem sokat tudunk megvalósítani. Ez nagy kihívás, és szerintem nincs más lehetőség, minthogy az önkormányzatnak üzletelnie kell, s meg kell keresnie a szükséges pénzt. Mindaz mese, hogy a településeknek ezt nem szabad, mert az ilyen szemlélet csak arra készlet, hogy elszoktassuk a vezetőket a munkától.

Polgármester úr, jelenleg hány üzem működik az ipari parkban, s fennáll-e annak a veszélye, hogy valamelyik távozik?

Igen, ez mindig benne van a pakliban. Emiatt nem szabad idegeskedni, ehhez tudni kell alkalmazkodni. A világgazdasági válság elejétől mostanáig tulajdonképpen ezer munkahellyel növekedett az ipari park területén a munkalehetőségek száma. Itt sikeresen vettük az akadályt. Az a veszély mindig fennáll, hogy jönnek és távoznak a befektetők. Most sajnos azt tapasztaljuk, hogy kevésbé jönnek. Ennek az okát ki kell vizsgálni. Ma már a befektetőket nem nagyon érdekli az állami támogatás. A jó szakember a fontos. Sajnos nem vagyunk képesek szakmailag megfelelő szinten felkészíteni a fiatalokat. A középkorúak köréből is hiányzik a szakember gárda. Azt tapasztaljuk, hogy az üzemek elcsalják egymástól a szakképzett alkalmazottakat, mert nagyon sok pénzbe kerül az, ha a külföldi befektető képezi ki a munkatérőt, s olyan szintre hozza, hogy az elvárásoknak megfeleljen.

Ön említette, hogy itt egy integrált európai iskola fog felépülni. Ez azt jelenti, hogy a szakemberképzést is helyben fogják biztosítani?

Ezt már tizenegy évvel ezelőtt eltervez-tük, mert észleltük a problémát. Ma már az az igény, hogy nyelvileg, szakmailag a diák jól fel legyen készítve, hogy a gyakorlati dolgokhoz is értsen, a felmerülő problémákra azonnal tudjon reagálni. Fontos az is, hogy a munkahelyén zökkenőmentesen be tudjon illeszkedni.

Az ügyintézés malomkerekei sajnos nagyon lassan forognak, s ez nagy kár.

Rugalmasabban kéne megoldani az engedélyezést, nem halogatni és mellébeszélni. Az óvodától kezdve a fiataloknak minden feltételt biztosítani kell a tanuláshoz, vezetni kell őket, hogy a tanulmányaik befejeztével könnyen tudjanak érvényesülni. Sajnos, a jól felkészült fiatalok kivándorolnak Szlovákiából. Mintegy 320 ezren dolgoznak külföldön, akik szerintem itthon is érvényesülhetnének. Jöhettek volna még nagyobb cégek ide, de sajnos sok dolgot félremagyarázunk, nem nevezzük meg a problémát, és nem igyekszünk úgy orvosolni, ahogy kéne.

Végül is hány üzem van jelenleg az ipari parkban? S adódik egy további kérdés, milyen arányú a munkanélküliség falujukban?

Tizenöt beruházó cég van itt, mind külföldi. Az utóbbi időben a Molex vállalat távozott Kínába és a belga Gilbot is befejezte tevékenységét nálunk. Persze kilátásban vannak újabb befektetők, melyek szándéknyilatkozattal igazolták, hogy szeretnének nálunk megtelepedni. Sajnos, van ennek is egy szomorú háttere. Már nemcsak a szakembereket lopjuk egymástól, hanem a befektetőket is elcsalják. Igyekszünk külföldieket behozni Kenyhecre. Ez tiszta terület, nálunk nincsenek fejlesztők, itt a beruházó az önkormányzat építkezési hivatalával megegyezhet. Van sokféle pozitív és negatív jelenség, de a jó az, hogy működünk, s ha a rendszer ilyen, ennek kell alávetnünk magunkat. Én sosem leszek elégedett, mert miért ne lehessen valami jobb, szebb és több, ha van rá lehetőségünk és módunk, és van hozzá megfelelő szellemi képesség és akarat. Mi meg tudunk birkózni a legnehezebb és legösszetettebb feladatokkal is.

Jó kérdés az, hogy településünkön milyen a munkanélküliség. Kenyhecen nyolc százalék munkanélküli van, de szerintem ezek olyan emberek, akik nem akarnak dolgozni. Egyszerűen csak azt fürkészik, hogyan lehet kihasználni a szociális kedvezményeket. Elszomorító, de a szociálpolitikánk arra vezet egyese- ket, hogy visszaéljenek a szociális támogatási rendszerrel.

A falu lakosainak milyen kulturális és sportlehetőségei vannak itt helyben?

Rengeteget tettünk a kultúra érdekében. Fontos az is, hogy sosem feledkezünk

meg a többnyelvűségről, és nemcsak a könnyű műfaj kedvelőinek igényeit elégítjük ki. Felépítettünk egy szabadtéri létesítményt, színpaddal, szociális ellátással. Nagy az érdeklődés a falu lakói részéről rendezvényeink iránt és sikeresek vagyunk ezen a téren is. Fontosnak tarom megjegyezni, hogy lakosaink a kulturális rendezvények zömét ingyenesen látogathatják, s ebben nem teszünk különbséget sem az ipari park alkalmazottai, sem a falu lakosai között. Gyakran ellátogatnak rendezvényeinkre a szomszéd településekről, sőt Kassáról és környékéről is szeretnek ide járni. Nagyszerű koncerteket és műsorokat hozunk ide. Fellépett nálunk a kassai Állami Színház a Csárdáskirálynővel, koncertezett itt Demjén Ferenc, a Republic együttes. Általában arra törekszünk, hogy legyenek arányosan magyar és szlovák nyelvű rendezvények is. Vannak itt külföldiek, így angol nyelvű vendégeket is meghívtunk már, mert az üzemek alkalmazottait is figyelembe kell venni. Ők is itt élnek, a közösségünk lakosságának részét képezik. A sport területén is kiváló eredményeink vannak. Hatalmas sporttelepünk van, jelenleg százhatvan regisztrált fiatal sportolónk van. Zömében focisták, van egy felkészítő csoport a legkiseb- bek számára, van fiatalabb és idősebb diákcsapatunk, fiatalabb és idősebb ifi csapatunk. Ők a második szlovák ligában játszanak, a felnőtt csapatunk a járás első osztályában. Ezek valamennyien helyben kinevelt sportolók. Ezen a területen is eredményesek vagyunk. Én nagyon igényes vagyok és megkövetelem a rendet, a fegyelmet, a szakvezetőktől és a csapattagoktól is a tisztességes hozzáállást. Ha csak azt vesszük, hetente százhatvan sportmezt kell kimosni, s ezt is magunk végezzük el. Van saját mosodánk, a pályánk is jó állapotban van, folyamatosan karbantartjuk, törődünk a gyep minőségével, s ezt mind saját erőből, illetve szponzorok segítségével tesszük. Az benne a szép és jó, hogy a foci mellett még a nyelvet is tanítgatjuk. Vannak dolgok, amiket magára vállal az önkormányzat, s mindezt csak azért, hogy a gyerekeinknek és fiataljainknak könnyebbé tegyük az életét.

Kenyhecről is elvándorolnak a fiatalok? Mert országos viszonylatban nagyarányú a fiatalok elvándorlása. Ön is említette, hogy mintegy 320 ezer

fiatal dolgozik külföldön. A falura mennyire jellemző az elvándorlás, vagy inkább itt próbálnak letelepedni, építkezni és itt folytatni az életüket?

Igen, ez valóban így van. 1990 és 1996 között 636 lakosa volt a településnek, jelenleg néhány fő híján 1200. Mi az óvodánkat már háromszor bővítettük. Fontosnak tartjuk a lakásépítést is. Abban a szerencsés helyzetben vagyunk, hogy településünkhez kötődnek a fiatalok. Visszajönnek az elvándoroltak is. Hazajönnek a családi otthonba, a szülőkhöz, s ez megint pozitív dolog, mert a saját gyerekeik gondoskodnak a megöregedett szülőkről, s ezzel könnyítik az önkormányzat szociális területen végzett munkáját is. Ez valóban örömteli, mert vagy a gyerekek, vagy az unokák jönnek vissza a szülői házba, s így az ügyes-bajos hétköznapi dolgaikat is könnyen meg tudják oldani.

Persze, mi sem tétlenkedünk. Létesítettünk egy komplex orvosi rendelőt, ahol gyerekorvos, általános orvos, belgyógyász, ortopéd, nőgyógyász, fogász, rehabilitációs osztály és gyógyszertár is van. És persze fejlesztjük tovább. Most szemészeti és fül-, orr-gégészeti osztályt is akarunk nyitni. És csodálkozzon a világ, mindez egy ilyen kis településen, mint a miénk, működik! Ezt nem szabad lebecsülni! Sokan úgy állítják be a dolgot, hogy milyen jó a kenyheci polgármesternek, őt az ipari park mindenben segíti. Ez téves állítás. Nekünk is minden euróért és minden centért meg kell dolgozni, és ki kell építeni a rendszert úgy, hogy az működjön. Olyan konstrukciót építettünk ki, amely nem elvett, hanem hozott a falu lakosainak. Biztonságot, magasabb élet-színvonalat, sok új lehetőséget és méltó életkörülményeket a családoknak. Távolodik tőlünk a szegénység.

Én azt hiszem, ha még egy ilyen erős huszonnégy év jön, akkor a demokratikus viszonyok lehetővé teszik azt, amit már eddig is tapasztalunk, hogy folyamatosan növekedni fog a magyar nemzetiségű lakosság számaránya, s ebben szerepet játszik a határon átnyúló együttműködés is.

Mivel Kenyhec határ menti község, van-e konkrét együttműködés a határ túloldalán levő községekkel?

Igen, Abaújjárárral van szoros együtt-

működésünk. Az egyik fontos dolog a Hernád-híd újraképzése, és igyekszem bekapcsolni a magyar oldalt ebbe az integrált európai iskolarendszerbe is. Több nyelven fog folyni az oktatás. Magyar, angol, francia, spanyol és szlovák nyelven. Ez a jövő útja, s ettől nem szabad idegenkedni. Ez egy újabb kihívás és lehetőség Magyarország részére is. Magam is kíváncsi vagyok, hogy milyen módon fognak ebbe a közös tervbe bekapcsolódni, mert ez az igazi nemzetiségi politikának az életre hívása. Ez mind a két nemzetnek jobbat és szebbet hozhat, és lehetőséget teremt arra, hogy a fejlődési folyamatokba beilleszkedjenek. Senkinek sem árthat az, hogy ki milyen nyelven beszél, mert településünkön a születéstől az öregkorig mindenki számára elfogadható feltételeket biztosítunk.

Amit Kenyhecen eddig megvalósítottunk, az valóban példaértékű. Külföldiek is járnak hozzánk tanulmányozni ezt, Japánból és Németországból voltak itt legutóbb. Készül egy tévéfilm községünkről, amit Japánban fognak vetíteni és egy japán településről készített filmet itt Kenyhecen fogunk bemutatni. Tárgyalunk, hogy a két ország között, önkormányzati szinten is kiépüljön az

együttműködés. Jómagam is járom a világot, s tapasztalom, hogy sokszor külföldön jobban odafigyelnek és érdeklődnek arról, hogy mi történik nálunk, mint az itthoniak. Az ipari park területére behoztunk egy milliárd euró értékű beruházást. Ha ezt elosztjuk egy lakosra, akkor a falu vagyonával együtt ez több mint egymillió-kétszáz ezer euró. Ilyen arányú fejlődést világszinten is nagyon ritkán tudnak felmutatni.

Polgármester úr, Ön a közelmúltban kapott egy komoly külföldi elismerést.

Igen, vannak különböző értékelések. Amit úgy különösebben becsülök, a díszdoktori cím, melyet Kijevben kaptam, az ottani jogi kar a tevékenységem és eredményeim alapján talált méltónak rá. Én nyitott vagyok mindenre és mindenkivel szemben. Lengyelországból, Csehországból, Ukrajnából és Magyarországról is befogadom a diákságot, az üzemvezetőket, és igyekszem elmagyarázni nekik ennek a koncepciónak a jelentőségét. Ők is egyetértettek azzal, hogy ez egy olyan rendszer, amely rövidtávon garantálja a lakosság életszínvonalának a növekedését.

Havasi Péter

Kenyheci óvoda udvari játszótéren

A díszdoktori ceremónia Kijevben

Hetényi lokálpatriotizmus

Nincsenek irigylésre méltó helyzetben a Komárom környéki falvak. A dunaszerdahelyi régióval szemben ezt a vidéket a nagyobb befektetők a rendszerváltás óta elkerülték, miközben a mezőgazdaság (amelynek errefelé a zöldségtermesztés alkotta egyik gerincét) a piacvesztések miatt alaposan visszaszorult. Ez a helyzet határozza meg például Hetény község jelenét és lehetőségeit is. A járási székhelytől, Komáromtól északkeletre, tíz kilométernyire fekvő, a történelem viharai ellenére ma is zömmel magyarok lakta település a maga mintegy 1400 lakosával a kisebbek közé tartozik. Az említett nehéz gazdasági helyzet dacára innen mégsem költöznek el az emberek, inkább beköltözés tapasztalható. A hetényieknek ugyanakkor inkább a természeti környezet és a gazdag szellemi múlt jelent kapaszkodót.

Genius loci

A falu első írásos említése nagyon korai, 1075-ből való, ekkor Heten alakban fordult elő. Mégsem a nevééről híres, mégcsak nem is arról, hogy határában, a hetényi homokbuckák védett területén élnek a homokpusztai szöcskék

utolsó fellelhető példányai, vagy hogy a község címerében gólya szerepel. A falu több nevezetességet mondhat a magáénak. Talán mind közül legismertebb, hogy itt élt Csokonai Vitéz Mihály szerelme, Vajda Júlia. Nevét napjainkban a Lilla Galéria őrzi, amely a falu főutcáján található. Kéthavonta rendszeresen nyitnak meg benne egy-egy új kiállítást. A Lilla Galériában lakott egyébként Nagy János szobrász mintegy 13 évig, akinek Széchenyi István-szobra a község szép parkjában áll. A művésznek a községi hivatal emeletén is látható egy domborműve. Mellette Feszty Árpád Kárvalottak című festményének reprodukciója tűnik a látogató szemébe, melyen a festő az 1882-es hetényi nagy tűzvésznek állított emléket. A kegyelet kiapadhatatlan forrását táplálja a községben az az emléktábla is, amely a református templom falán látható, és Szentpéteri Mártonnak, a hetényi református gyülekezet gályarab lelkipásztorának állít emléket. Ugyancsak emléktáblával tiszteleg a település Tarczy Lajos, a község szülöttének emléke előtt, aki a pápai főiskola professzora és megreformálója volt, többek közt tanította Petőfit, Jókait, Orlay Somát, de személyes ismerőse volt Széchenyi István grófnak is. Azon túl, hogy a helybéli iskola a nevét viseli, a kör így tűnik tökéletesen zártnak: a falu egyik pontján a tudós tanító, aka-

démikus, a másikon a legnagyobb magyar szellem, ismét másutt a szerelmi líra múzsája kíséri figyelemmel a faluban tett sétánkat. A Széchenyi-szobor szomszédságában áll egy kopjafa is, ez a millenniumi évben állíttatott, rajta a magyar uralkodók, a magyarság jeles évfordulói mellett egy vers olvasható. Művészet, költészet és egészséges lokálpatriotizmus így fonódik össze.

A Hetényi Estékre művészeket, politikusokat, közéleti embereket hívnak meg, de a falunap, a sportnap, az újbórnév, a szüreti multság egymás után sorjázik, míg az anyák napi, karácsonyi ünnepeken a gyerekek viszik a prímét, akikkel főleg a pedagógusok és a hetényi lelkész házaspár foglalkozik. Pálcsó Attila és Écsi Gyöngyi Hetényben bábszínházat, egyházi és folklórcsoportot vezet, de szívügyének tartja a fiatalokkal való foglalkozást is: bábcsoportot és gyermekénekkart is igazgat. A házaspár a község szellemi motorja, az iskola pedagógusaival együtt. A községben, ahol állandó népművészeti kiállítást is találunk, jónéhány aktív tömegszervezet működik. Ilyen például a mozgássérültek szervezete, a Csemegek, a sport- és a vadászszervezet.

A több mint kilencven százalékban magyarok lakta település a történelem

során mindig is református községnek számított, amit a 2. világháborút követő kitelepítés sem tudott alapvetően lerombolni, bár az arányokat megbontotta. A deportálás során mintegy negyven református magyar családot távolítottak el Hetényből, s helyükre katolikus, evangélikus szlovákok érkeztek. „Az 1800-as években még 1400 református élt Hetényben – mondja Palcsó Attila lelkész –, és évente 40-50 keresztlő volt. Folyamatosan, évszázadokon keresztül! Most van hat-hét. Demográfiai hullámvölgyben vagyunk. Pedig Hetény még kedvező helyzetben található, hiszen közel esik Komárom, s ennek a közelségnek is köszönhetően inkább a beköltözés a jellemző.”

A hetényi föld a hetényieké

Az itt tapasztaltak arról árulkodnak, hogy a hetényiek igazi lokálpatrióták, akik megbecsülik az ősök örökségét. Ez például abban is megnyilvánul, hogy a Dél-Szlovákia szerte szinte általánosnak nevezhető földeladás Hetényt elkerülte; **az itteni termőföldeket a szövetkezet széthullása után helyi gazdák vették kézbe. Idén fejeződött be a hetényi kataszter teljes tagosítása, amely tiszta vagyoni viszonyokat teremtett.** „Nagy sikernek tartom ezt, és személy szerint is nagyon büszke vagyok rá – mondja Lucza Sára polgármester, aki harmadik választási időszakát fejezi be idén. – Köszönettel tartozunk a földhivatalnak, hogy miniket választott, hiszen ez egy nagyon drága projekt volt. Most már mindenki megnyugodhatott Hetényben, mindenki megkapta a saját területét.” Ez a projekt, amelyre a falu az állami földhivatal által kiírt európai uniós pályázat révén kapott lehetőséget, mintegy egymillió eurót tett ki. A földek tagosítása talán az egyik legfontosabb lépés volt a község életében, hiszen fontos, hogy az alapok rendben legyenek. Volt egy megegyezés, amely szerint a község földjeit az az öt nagygazda kapta bérbe, akik kizárólag földműveléssel foglalkoznak és abból élnek. „Amikor tizenkét éve polgármester lettem – folytatja Sára asszony –, a leghőbb vágyam azt volt, hogy a régió fejlődésnek induljon. S mivel a községnek volt az állomáson egy hatvan hektáros szabad földterület, ipari parkot szeretnénk volna ott kialakítani. Nem a mi hibánkból alakult úgy, hogy nem sikerült, pedig a Fickormánytól ígéretet is kaptunk. Mind-

azonáltal nem ért nagy kár bennünket, hiszen ezek szántóföldek, amelyeket szétosztottunk a helyi gazdák között.” Polgármester asszony őszintén elmondja azt is, hogy akkoriban, amikor az ipari parkot szorgalmazták, senki sem volt a segítségükre. Mint mondja, egy falusi polgármester számára szinte megoldhatatlan feladat volt a hivatalok útvesztőiben kilincselni, ehhez jelentős „hátszélre”, a parlamenti képviselők támogatására lett volna szükség. Ehelyett azzal szembesültek, hogy ha Komáromnak nem lehet ipari parkja, miért éppen Heténynek legyen? Pedig egy ilyen befektetés nem egy község vagy város ügye lenne, hanem egy egész régióé. Ez a szűklátókörű politika (vagy ki tudja, milyen érdek) azt eredményezte, hogy az egész régióba nem érkezett jelentősebb beruházó. Azt pedig, hogy mi mindent zártak be, fölösleges lenne sorolni. Elég a leépült komáromi hajógyárat megemlíteni.

Kis lépésekkel

„Nagyon sok pályázatot készítettünk – mondja polgármester asszony –, akadtak köztük sikeresek, de volt, ami nem sikerült. Ez sem rajtunk múlott, hiszen mindig pályázattíró irodákat bíztunk meg, akiknek ez a dolguk. Így be kellett érniük a kisebb befektetésekkel, mert azért minden évben nyertünk egy-egy szerényebb támogatást, amelyek a hetényi embereket szolgálják. Többek közt pályázatot nyertünk a „Tisztítsd ki a Duna mentét” akcióra, amelyhez csatlakoztak olyan községek is, amelyek ugyan nem Duna mentiek, de tagjai a

Hídverő Társulásnak. Nemrég készítettük el például a futballpálya melletti szociális helyiségeket, ahol a mozgássérültekre is tekintettel voltunk. A Templom utcában szép gyermekparkot létesítettünk. A legutóbbi pályázatok közül kiemelést érdemel, hogy 262 000 euró értékben megnyertünk egy településfejlesztési európai uniós pályázatot. Lehet, hogy ezt már nem én fogom befejezni – mondja a polgármester asszony –, de nem is ez a lényeg, hanem az, hogy a község ebből profitálni fog. A projekt a főutca menti elhasználdott járdák felújítását, a tóparton egy szabadtéri színpad megépítését, a falu közvilágításának kicserélését és a község háza előtti utca felújítását célozza.” Ami egyáltalán nem mellékes: a községnek nincs hitele, amit nagyon kevés önkormányzat mondhat el magáról. „Persze, ha valamilyen nagy pályázatot nyertünk volna, mondjuk sikerült volna egy ipari parkot létrehozunk, ahhoz kölcsönt vettünk volna fel, ám csak azért, hogy kis befektetéseink legyenek, hitelt felvenni nem érdemes. Lehet, hogy többen elégedetlenek a munkámmal, de az emberek nem mindig látják a dolgok hátterét. Nagyon szeretnénk volna például a szennyvízcsatornát kiépíteni. Ez azonban erőn felüli vállalkozás. Elődeink munkájának köszönhetően Hetényben az elsők közt kiépült a gázvezeték, a közvilágítás, a járdák, ezekkel már nem kellett foglalkoznunk.” Hetényben huszonnégy bérlakást építettek, ezekben azonban nagy a forgalom, és akik leginkább szorgalmazták a megépítésüket, azok távoztak el a községből. Így az önkormányzat nem is szándékozik újjal foglalkozni. Egyébként sem biztos, hogy egy faluban panelházakra lenne a legnagyobb szükség.

Kultúrház helyett kultúrát

Az utóbbi évek tendenciái sajnos nem sok optimizmusra adnak okot. A gazdasági válság ide is begyűrűzött, s talán a legérzékenyebb csapást a magyarországi Nokia leépülése jelenti, ahol sok hetényi dolgozott. De nem mondható pozitívnak az előregedés és a szegényedés folyamata sem. Az oktatási törvény tavalyi „reformjának” köszönhetően ráadásul a Tarczy Lajos Alapiskola is veszélybe került, hiszen kevés a gyermek, bár a létszám az utóbbi években nem csökkent. A hetényi önkormányzat ugyanakkor prioritásnak tartja az isko-

la megtartását, ami nem csoda, hiszen nagyon szép eredményeket felmutató intézményről van szó. Mondhatni, ez az iskola a párját ritkítja a környéken. „A mi gyermekeink, köszönhetően a jó pedagógiai munkának, mindenhol országos versenyeket nyernek, s az oktatás színvonalában a Tarczy Lajos alapskola felveszi a versenyt a komáromi iskolákkal. Ezt bizonyítja az is, hogy a környező településekről is vannak tanulóink” – teszi hozzá a polgármester asszony.

Lucza Sára, aki tizenkét évet töltött a polgármesteri székben, maga is erős szálakkal kötődik a gyerekekhez és a kultúrához. Nem csoda, hiszen harmincöt évig vezette a helyi óvodát. Annak idején Jarábik Gabriellával együtt hozták létre a Fókusz irodalmi színpadot, de harmincöt éve Hetényen is alapítója volt a Csokonai irodalmi színpadnak. A kultúra témájában mégis sok kritika érte polgármester asszonyt az utóbbi években. Ez abból ered, hogy a község kultúrháza több mint húsz éve leégett.

„A mai gazdasági helyzetben új kultúrházat építeni szinte lehetetlen vállalkozás. Ráadásul ma már nem is az a kérdés, hogy tudunk-e kultúrát hozni a kultúrházba, hanem, hogy meg tudjuk-e tölteni emberekkel? Tíz kilométernyire, tehát a szomszédban van a Jókai Színház, de oda sem csődülnek az emberek, hiába hirdetjük az előadásait. Az emberek többségének már egyszerűen nem futja a kultúrára. Úgyhogy egyelőre maradunk a Lilla Galéria rendezvé-

nyeinel, amelyeket az egész régióból látogatnak az emberek. A nagyobb rendezvényeket pedig a község háza nagy termében tartjuk.”

Tegyük hozzá: Dél-Szlovákia szerete sok községben költöttek az önkormányzatok jelentős összegeket a kultúrházak felújítására, helyenként újat is sikerült építeni (bár ezek száma nagyon csekély), az uniós pályázati kiírások célirányossága mégis elhibázottnak mondható. Sok helyütt munkahelyekre, fejlesztésekre és a helyi adottságok fejlesztésére lenne égetően szükség, nem a brüsszeli ötletre, amelyek nem veszik figyelembe a helyi sajátosságokat és igényeket.

Hetényiben az igazság

Hetényen a hely szelleméhez tartozik a borászat is, hiszen a hetényi rizlingnek ma már jól cseng a neve. A község ha-

tárában ma is vagy százhuszonöt pince található. A kis szőlészek többsége magának termel, de akad köztük jelentős borász is. Szuha Benő az egykori szövetkezet pincéjét vásárolta meg. Borkő nevet viselő panziójában sok borkóstoló turista megfordul. Szemmel láthatóan új telepítést is végzett a közelmúltban, ami azt jelzi, hogy a vállalkozás életképes. A faluban egyébként van posta, egészségügyi központ, gyógyszertár, üzletek, panzió, étterem, presszó, vagyis nagyjából a napi igényeket kielégítő intézmények. A tapasztalt nehézségek ellenére az idő nem állt meg Hetényen, ahol a munkanélküliek száma még mindig alatta van az országos átlagnak. Kérdés persze, milyen csapdákat és csapásokat rejteget a jövő, s még nagyobb kérdés, hogy az országos politikában mikor áll be szemléletváltás, ami az elhanyagolt régiókat végre jobb helyzetbe hozná.

Kövesdi Károly

Ragyolc Fülek és Salgótarján között nagyjából félúton található, közel ezerhatszáz lakosú település a Novohrad-Nógrád Geopark szívében. A községet hosszú évek óta György Péter irányítja,

akinek évek óta a legfontosabb feladata, hogy szinten tartsa a falut, hogy a lakók semmit se vegyenek észre a romló életszínvonalból. „Filozófiánk, hogy karban tartjuk a közösséget és a község-

gi intézményeket” – mondja György, aki annak idején megyei képviselőként is mindent megtett azért, hogy Ragyolc a környék szellemi és regionális központja legyen.

A Novohrad-Nógrád Geopark, mint kiugrási lehetőség

Pár éve még a vonat is megállt Ragyolcon, ma már nemhogy vonat nem jár erre, még a vasútállomás patinás épületét is szétszedték. A vasút nem adta el az épületet, holott annak megvételét többen, így a falu is kérvényezte, inkább az eltakarítása mellett döntött. Ez persze nem volna akadálya annak, hogy a vonat megálljon, bár ahogy mondja, a buszközlekedés nagyjából lefedi a helyi igényeket, a turizmust viszont nem segítette elő annak megszüntetése, hiszen a magyarországi turisták elsősorban vonaton érkeztek Fülekre és a környékre. „A turizmus a régió egyik kiugrási lehetősége (lenne)” – mondja György Péter, hisz a község a Novohrad-Nógrád Geopark szívében fekszik. A napokban jött a hír, hogy a Novohrad-Nógrád Geopark további négy évig tagja maradhat az Európai- és Globális Geoparkok Hálózatának, amely újabb komoly beruházási lehetőségekkel kecsegtet. A régészeti, néprajzi, történelmi, kulturális értékek bemutatásán dolgozó, a világ egyetlen határokon átívelő geoparkja 64 Nógrád megyei és 28 szlovákiai települést foglal magába, s György Péter is reménykedik, a geopark újabb és újabb kiterjesztési lehetőségeket biztosít majd a falu részére is, főleg hosszútávon. Ez egy világraszóló dolog, amelyben a magyar fél meg is látta a lehetőséget, nagy kár, hogy szlovák oldalról elég tartózkodóan viszonyulnak hozzá, s állami támogatás híján a füleki irodát és alkalmazottat is a községek által befizetett összegből (50 cent/fő) tartják fenn.

S hogy mivel tud mindehhez Ragyolc hozzájárulni? A község területén van az abroncsosi kemping, ahol negyven fő elszállásolására van lehetőség (nyáron több tábornak is otthont ad), de a faluban van étterem, cukrászda és igen gazdag a kulturális kínálat is. Mivel Ragyolc alig tíz kilométerre van a magyar határtól, joggal kérdezem, mennyit tud ebből a község profitálni. György Péter, aki évekig megyei képviselő is volt, lakonikusan teszi hozzá, hogy ez többnyire a két megyefőnök kapcsolatain is múlik. Volt olyan ciklus, még Becsó Zsolt és Milan Marčok idejében és akkor még a Magyar Közösség (Koalíció) Pártjának is erős képviselője volt a megyében (ez volt az első megyei választási időszak – a szerző megj.), amikor meg tudták

a két megye közötti megállapodást tölteni tartalommal. „Marian Kotlebától viszont semmi jó nem várható ez irányban” – hangol le György Péter, aki már nem is bánja, hogy nem került be 2013-ban a megyei testületbe.

Karbantartani a községi épületeket

A községben 1948 és 1989 között több nagyobb beruházás valósult meg, akkor épült az általános iskola, a bérlakások, a bevásárlóközpont és a kultúrház is. Ezek az épületek idővel megkoptak és felújításra szorultak. Ahogy György Péter hozzát teszi, az elmúlt évtizedek főleg a községi épületek felújításával teltek el, amit fokozatosan tudtak EU-s projektekből és önerőből megvalósítani.

Először az alapiskola felújítására került sor, s azon kevés magyar község közé tartoztak (a bátkaiával és a feledivel együtt), amelyek sikeresen pályáztak, így egy teljesen felújított iskola várja a mintegy 180 gyereket a széles környékről. Az elmúlt évtizedekben fokozatosan szűntek meg a környék kisiskolái, így a sátorosbányai, többnyire a szlovák anyanyelvű gyerekek is itt tanulnak, de Bénáról is vannak gyerekeik, s a faluval szinte már egybeépült csákányházai felső tagozatosok is a ragyolci iskolát látogatják. Az iskolában mintegy 40 alkalmazott tanít, s György Péter elégedetten újságolja, hogy hozzájuk még nem ért el a régióban egyre inkább „hódító” pedagógushíány, és az iskola pedagógusainak többsége ragyolci vagy a közvetlen környékről jár tanítani. Az iskolában két tanulószaváros és egy mentálisan sérült gyerekekkel foglalkozó osztály is van.

Az iskola mellett fokozatosan, célszerűen lefektetve további nagypályá-

zatok is megvalósulásra kerültek az utóbbi években, így megújult a falu központi tere (ezen belül a kultúrház és a községi hivatal épülete is új arculatot kapott), s előkészületben van a szennyvízcsatorna is. A tisztítóállomást közösen, agglomerációban valósítják meg a csákányháziakkal. Mivel a regionális operatív központ csak kétezer lakos felett támogatja a beruházást, így összefogtak a szomszédos településsel. Már megszerezték az építkezéshez szükséges telkeket, az építkezési engedélyt, már csak a pályázati kiírásra várnak. Jelenleg csak a tízezer lakos feletti településekre van aktuális kiírás, így várniuk kell.

György Péter alapfilozófója volt, amikor polgármester lett, hogy elsősorban a községi épületeket kell fokozatosan rendbeszedni, így került sor az iskola és a kultúrház után a nyugdíjasklub és az óvoda felújítására is, ahogy az idén megújult a most százéves katolikus templom is. Az egykori iskola épületében kapott helyet a nyugdíjasklub, s mint Györgytől megtudjuk, a patinás épületet három lépésben tervezik felújítani. Előbb a nyílászárók cseréjére került sor, ezt követi a padló felújítása, majd az épület kifestése. Az épületben tájszobát is berendeznek majd. Az idén fogtak hozzá a tűzoltószertár felújításához is, amelyhez a község az anyagszükségletet biztosítja. Az épület egy részét, amelyhez garázsok is tartoznak, a község kiadja vállalkozóknak, s mint a polgármester mondja, ezért is szeretnék elsősorban kívülről kipofozni az épületet. Az utóbbi évek fontos fejleménye a kamerarendszer kiépítése, amely elsősorban a központot, a nyugdíjasklubot és az óvodát tartja szemmel.

Sikeres óvodaprojekt négy ország óvónőivel

A községet járva elérkeztünk az óvodá-

hoz, amely az egykori patinás kastély épületében kapott helyet. „Ennek minden előnyével és hátrányával együtt” – mondja Marton Mária igazgató, aki mutatja a fokozatos felújítás apró-cseprő eredményeit. Az óvoda az iskolával együtt közös igazgatásban, de külön épületben működik. Az óvoda tavaly sikeresen kapcsolódott be a Comenius projektbe, két erdélyi (Székelyudvarhely, Kolozsvár), egy horvátországi (Bellye) és egy magyarországi (Pécs) óvoda társaságában. A kétéves projekt keretében az öt óvoda munkatársai nemcsak egymás óvodáit látogatják meg, hanem fő céljuk, hogy elsősorban a szociálisan hátrányos helyzetű gyerekekben kialakítsák az egészséges életmóddal kapcsolatos szokásokat, az ún. egészség-tudatosságot. Még a télen Ragyolcon találkoztak, de a két év során a többi helyszínre is ellátogatnak. Az óvodában magyar és szlovák osztály is működik, de mint Marton Mária mondja, a kétnyelvűség „alapkövetelmény”, s ahogy a magyar óvodások megtanulnak szlovákul, a szlovákok is elsajátítják a magyar nyelv alapjait.

Az elsődleges cél: a közösségépítés

A közösségépítés szellemi központja a gyönyörűen felújított kultúrház, amely szintén Marton Máriának köszönhetően meg is telik étellel.

Az óvónői és óvodavezetési feladatok mellett ugyanis György Péter még 2000-ben kérte meg Marton Máriát, hogy rész munkaidőben vegye át a kultúrház-vezetési feladatokat is (rajta kívül még a koreográfus Braun Miklós, az énekkarvezető Tóth Ágnes és a fűtő dolgozik részállásban a kultúrházban), vagyis szervezze meg a kultúrát Ragyolcon. Rájöttek ugyanis arra, hogy ha önálló jogalanyként működnek, akkor sokkal szélesebb körű támogatásban részesülhetnek, s ezt szeretnék is maximálisan kihasználni. A faluban mintegy 140 fős tagságot felmutató Csemadok működik, ahogy évtizedek óta sikeresen állja a sarat az idővel a Nógrád Néptáncgyűttes és a Jázmin Női Kar is. Mindkét csoport és maga Marton Mária is megkapta már a Nógrád Közművelődésért Díjat, de ahogy Mária szerényen hozzáteszi, mindezt nem érhetne volna el fanatikus munkatársai nélkül, s a társaságunkban ülő Póczos Józsefre mutat, aki a kultúra másik motorja Ragyolcon. Már

Póczostól tudom meg, hogy a Nógrádnak 6-7 biztos táncospárja van, akikre lehet egy-egy meghívás alkalmával számítani, s ugyan elsősorban a tagjaik ragyolciak, de senkit ki nem dobnak.

A községben évente mintegy 15 nagyobb rendezvényt szerveznek, s a már említett csoportok mellett kétfévente (évente felváltva Vilkével) a Csemadok Nógrádi Területi Választmányával közösen megrendezik az Ipoly Menti Művészeti és Gasztronómiai Fesztivált, a Nógrád Nemzetközi Folklor Fesztivált, de több területi rendezvénynek is helyet biztosítottak már. Elsődleges feladatuknak a közösségépítést és a kultúra értő befogadását tartják, ezért ahogy György Péter megjegyzi, nem a bulvárt támogatják, hanem a helyi értékek felkarolását. „Akciós és családjegyeket biztosítunk az értékes dolgokra, a hakni minket nem érdekel” – teszi hozzá, s példaként említi, hogy a Nógrádi Folklorfesztivál gálaműsora is telt ház előtt zajlott, de nemrég a pedagógusokat egy nevelőkoncerttel köszöntötték, amelyen a falu egyik büszkesége, a kassai konzervatóriumban tanuló Botos Renátó lépett fel kassai diáktársaival. A fesztiválok mellett évente megrendezik az anyáknapi ünnepséget, májfát állítanak, esztrádműsorokat, bálakat, vadásznapiakat, őszi kulturális napokat szerveznek, ahogy a gyerekeknek játszóházat, s bekapcsolódnak a Füleken kétfévente megrendezésre kerülő énekelte versek országos fesztiváljába is. Egy sikeres pályázatnak köszönhetően rendezték meg a Palóc Csokor című rendezvényt, amelyen a helyi tehetséges szólistáknak és csoportoknak tudtak nívós fellépési lehetőséget biztosítani. Több csoportjuk van az iskolával közösen, így a mazsorettek, a diszkó és gyerek néptáncscsoport, s ezekben a csoportokban nem ritka az átjárás sem, vannak, akik mind a diszkóban, mind a néptáncban kipróbálják magukat.

Foci, kondi és turisztika

A falunak hosszú évek óta stabil ötödik ligás csapata van, s mint György Péter mondja, évente mintegy 25 ezer eurót költenek a focira. Bár a nagycsapat is teszi a dolgát, jobban örül annak, hogy remekül működő diákcsoportuk is van, mely az U15-ös bajnokságban az idén került fel a 3. ligába. „Ez újabb kiadásokkal jár, de megéri, mert ezek a gyerekek nem az utcán csellegenek és nem drogozással és egyéb káros szenvedélyekkel töltik el a szabadidejüket – teszi még hozzá –, de lehetőség van pinpongozásra, turisztikára és újabban a kultúrházban berendezett konditerem jóvoltából az izmok megmozgatására is.”

Szinten tartani a falut

Ragyolc is előregedőben van, jelenleg mintegy 350 nyugdíjast tartanak számon, akiknek megpróbálnak elegendő kikapcsolódási lehetőséget biztosítani. Amikor a beszélgetést készítjük, akkor is egy autóbusznyi nyugdíjas Szentkúton van, de évente több alkalommal járnak kirándulni, és most már ott van a nyugdíjasklub is. A képviselők bár több pártból verbuválódnak, György büszkén mondja, hogy minden képviselő a falu érdekeit tartja szem előtt, s a pártmezt mindenki leveti, mielőtt belép a testületi ülésre.

„A falu az egyre nehezedő körülmények ellenére éli a maga életét, s csak mi, akik irányítjuk és szervezzük a falu életét, tudjuk, hogy nap mint nap többet kell tennünk azért, hogy legalább a 15-20 évvel ezelőtti szintet fenn tudjuk tartani” – búcsúzik tőlünk György Péter polgármester.

Juhász Dósa János
Micsuda András felvételei

A Tt. 597/2003. számú törvénye AZ ALAPISKOLÁK, KÖZÉPISKOLÁK ÉS OKTATÁSI LÉTESÍTMÉNYEK FINANSZÍROZÁSÁRÓL

2003. november 6.

Módosítva: a Tt. 523/2004. sz. és az 564/2004. sz. törvényeivel,
Módosítva: a Tt. 689/2006. sz. törvényével,
Módosítva: a Tt. 245/2008. sz. törvényével,
Módosítva: a Tt. 245/2008. sz. és a 462/2008. sz. törvényeivel,
Módosítva: a Tt. 179/2009. sz. törvényével,
Módosítva: a Tt. 179/2009. sz. és a 184/2009. sz. törvényeivel,
Módosítva: a Tt. 38/2011. sz. törvényével,
Módosítva: a Tt. 390/2011. sz. törvényével,
Módosítva: a Tt. 325/2012. sz. törvényével,
Módosítva: a Tt. 325/2012. sz. és a 345/2012. sz. törvényeivel,
Módosítva: a Tt. 81/2013. sz. törvényével,
Módosítva: a Tt. 464/2013. sz. törvényével.

A Szlovák Köztársaság Nemzeti Tanácsa a következő törvényt alkotta meg:

1. § Bevezető rendelkezések

Jelen törvény szabályozza

a) az iskolarendszerű képzésnek minősülő oktatást végző iskolák1), a sajátos oktatási és nevelési igényű gyermekek számára fenntartott óvodák2a), valamint a kerületi székhely körzeti hivatalainak fenntartásában működő, a közoktatási intézményhálózatba külön jogszabály4) szerint besorolt okta-tási létesítmények5) (a továbbiakban együtt: „regionális szervezetszerű oktatás”) finanszírozását,

1. a közoktatási intézményhálózatba külön jogszabály5) szerint besorolt óvodába2b) a tankö-telezettség5a) kezdete előtt egy évvel felvett gyermek oktatási-nevelési költségeihez történő hozzájárulás (a továbbiakban: „oktatási-nevelési hozzájárulás”),

2. a közoktatási intézményhálózatba külön jogszabály5) szerint besorolt iskolák1) di-ákjai számára szabadidős foglalkozástámo-gatás,

3. dotációk nyújtását.

(2) A külön jogszabály6) alapján létesülő iskolák esetében (a továbbiakban: „állami

iskola”), kivéve azokat az osztályokat, ame-lyeket a külön jogszabály szerint meghatá-rozott terjedelmén felül nyitottak7) és ezek fel-sőbb évfolyamait, e törvény alapján az állam az állami költségvetésből

a) finanszírozza a nevelési-oktatási folya-matot, az iskolák üzemeltetését, a vészhely-zetek kezelését, az oktatási létesítmények-nek és azok berendezésének felújítását és korszerűsítését,

b) nyújt anyagi támogatást a fejlesztéshez, c) nyújt anyagi támogatást az iskolarend-szerű képzést1) folytató iskolák esetében az iskolaépület építéséhez és az épületek bőví-téséhez.

(3) Ha ez a törvény másképpen nem rendel-kezik, az állami iskolákkal azonos módon (4. § és 4.e §) az állami költségvetésből tör-ténik az állam által elismert egyházak vagy vallási közösségek által létesített iskolák1) (a továbbiakban „egyházi iskola”), valamint más jogi és természetes személyek által lé-tésített iskolák1) (a to-vábbiakban „magán-iskola”) finanszírozása.

(4) A kerületi székhely körzeti hivatalainak fenntartásában működő, külön jogszabály szerint létesített okta-tási létesítmények10) (a továbbiakban „állami oktatási létesít-mény”), valamint a sajátos oktatási és neve-

lési igényű gyermekeket nevelő, a kerületi székhely körzeti hivatalainak fenntartásában működő óvodák2a) (a továbbiakban „állami óvoda”) fenntartásához a minisztérium az állami költségvetés terhére költségvetési hozzájárulást biztosít.

(5) Az egészségügyi intézmények mellett működő óvodák2b) kivételével az állam az állami költségvetés ter-hére biztosítja az óvodafenntartók számára az oktatási-neve-lési hozzájárulás finanszírozását.

(6) Az egyházi és a magániskolákban az ok-tatási feladatok ellátása és egyéb szolgálta-tások nyújtása költség-térítéses formában is történhet.12)

(7) Jelen törvény nem vonatkozik a Szlovák Köztársaság Belügyminisztériumának (a továbbiakban csak „bel-ügyminisztérium”) és a Szlovák Köztársaság Igazságügyi Mi-nisztériumának alárendeltségébe tartozó iskolák-ra.

2. § A regionális szervezetszerű oktatás finanszírozásának forrásai

(1) Az állami iskolák, az állami óvodák és

az állami oktatási létesítmények finanszírozásának forrásai a következők:

- a) az állami költségvetésből származó pénzeszközök forrása a Szlovák Köztársaság Oktatási Minisztériuma költségvetési fejezete¹³⁾ (a továbbiakban „minisztériumi költségvetési fejezet”), és az állami költségvetésből származó pénzeszközök a belügyminisztérium költségvetési fejezetéből¹³⁾ (a továbbiakban „a belügyminisztériumi költségvetési fejezete”) a 3. § szerint,
- b) a települési és megyei költségvetésekből származó pénzeszközök,¹⁴⁾
- c) oktatási intézmények vagy oktatási létesítmények helyiségeinek és berendezésének az aktív oktatási-nevelési időn kívüli bérbeadásáért természetes vagy jogi személyektől kapott pénzeszközök,¹⁵⁾
- d) vállalkozói tevékenységből származó bevétel¹⁶⁾,
- e) az oktatási intézményekben és oktatási létesítményekben biztosított ellátással kapcsolatos kiadások részleges térítése címén a tanuló, a szülő vagy a tanulóval szemben tartási kötelezettséggel terhelt egyéb személy által külön jogszabály szerint fizetett díjak¹⁷⁾,
- f) meghatározott oktatási létesítményekben a neveléssel és oktatással kapcsolatos kiadások részleges térítése címén a tanuló, a szülő vagy a tanulóval szemben tartási kötelezettséggel terhelt egyéb személy által fizetett díjak,
- g) a munkáltatóktól vagy munkáltatói szövetségektől kapott hozzájárulások^{17a)},
- h) támogatások és adományok,
- i) külön jogszabályban rögzített egyéb források¹⁸⁾.

(2) Az egyházi és magániskolák finanszírozásának forrásai az alábbiak:

- a) a minisztériumi költségvetési fejezet¹⁹⁾ és a belügyminisztériumi költségvetési fejezet¹³⁾ a 3. § szerint,
- b) oktatási intézmény helyiségeinek és berendezésének az aktív oktatási-nevelési időn kívüli bérbeadásáért természetes vagy jogi személyektől kapott pénzeszközök,
- c) vállalkozói tevékenységből származó bevétel,
- d) fenntartói hozzájárulás,
- e) a neveléssel és oktatással kapcsolatos kiadások térítése címén a tanuló, a szülő vagy a tanulóval szemben tartási kötelezettséggel terhelt egyéb személy által fizetett díjak,
- f) a munkáltatóktól vagy munkáltatói szövetségektől kapott hozzájárulások^{17a)},
- g) támogatások és adományok,
- h) külön jogszabályban rögzített egyéb források²⁰⁾.

(3) Az iskolák, az állami óvodák és állami oktatási létesítmények a 4. § és 5. § szerinti költségvetési eszközökből finanszírozzák a bérekkel és fizetésekkel – ideértve a kötelező állami egészségbiztosítási és társadalombiztosítási járulékot, valamint a magán- és önkéntes nyugdíjbiztosítási befizetést is –, az üzemeltetéssel, a taneszközökkel,

speciális taneszközökkel és gyógyászati segédeszközökkel kapcsolatos kiadásokat, valamint a vészhelyzetek kezelését.

(4) Az állami iskolák, állami óvodák és állami oktatási létesítmények a rendelkezésükre álló pénzeszközöket a következő módon használhatják fel:

- a) az (1) bek. b)-d), h) és i) pontjai szerinti pénzeszközöket a (3) bekezdésben részletezett célokra kiegészítő forrásként; az állami óvodák és az állami oktatási létesítmények az oktatási-nevelési folyamat finanszírozásának kiegészítő forrásként,
- b) az (1) bekezdés e)-g) pontjai szerinti pénzeszközöket az oktatási-nevelési folyamat fejlesztése és minőségének javítása céljából kiegészítő forrásként; az állami óvodák és az állami oktatási létesítmények az oktatási-nevelési folyamat, az üzemeltetés és a vészhelyzetek finanszírozásának kiegészítő forrásként is,
- c) az (1) bekezdés b)-i) pontjai szerinti pénzeszközöket a külön jogszabály szerinti ellátásokkal kapcsolatos költségek¹⁷⁾ fedezéséhez kiegészítő forrásként.

(5) Az egyházi és a magániskolák a (2) bekezdés e) pontja szerinti forrásokat a (3) bekezdés szerinti célokra, a (2) bekezdés b)-d), f)-h) pontjai szerinti forrásokat fejlesztési célokra használják fel. Az egyházi és a magániskolák a (2) bekezdés e) pontja szerinti forrásokat taneszközök, speciális taneszközök, gyógyászati segédeszközök korszerűsítésével kapcsolatos felhalmozási célú kiadásokra, vészhelyzetek kezelésére fordíthatják.

(6) Az egyházi és magániskolák fenntartói a (2) bekezdés e) pontja szerinti díj összegét az iskolatanáccsal és az igazgatóval egyeztetik. A tanuló törvényes képviselőjének kérésére az egyházi és a magániskola igazgatója a (2) bekezdés e) pontja szerinti források felhasználásáról köteles tájékoztatást nyújtani.

(7) Az iskolarendszerű képzésnek minősülő oktatást végző iskolák¹⁾ iskolafenntartója köteles bebiztosítani a 4. § (5) bekezdése szerint az állami költségvetésből az iskolarendszerű képzésnek minősülő oktatást végző iskolák¹⁾ számára megítélt pénzeszközökből a bérek és fizetések – ideértve a kötelező állami egészségbiztosítási és társadalombiztosítási járulékot, valamint a magán- és önkéntes nyugdíjbiztosítási befizetést is – finanszírozását. Ezen pénzeszközöket az iskola csak kivételes helyzetekben használhatja fel – az iskola igazgatójának javaslatára az iskolafenntartó beleegyezésével – az üzemeltetéssel kapcsolatos kiadások finanszírozására, a taneszközök, speciális taneszközök és gyógyászati segédeszközök korszerűsítésére, valamint a vészhelyzetek kezelésére.

3. §

A minisztériumi és belügyminisztériumi költségvetési fejezeti előirányzatok

(1) A regionális szervezetségű oktatás, az oktatási-nevelési hozzájárulás és a szabadidős foglalkozás támogatás finanszírozása a minisztériumi és a belügyminisztériumi költségvetési fejezet terhére történik.

(2) A minisztériumi költségvetési fejezet kiadási előirányzata terhére az alábbi célok finanszírozhatók:

- a) a nagyobb területi egységek (kerületek) vonatkozásában
  1. a 4. § szerinti nevelési-oktatási tevékenység és iskolaműködtetés¹⁾,
  2. a 4.a § szerinti sajátosságokra,
  3. a 4.b § szerinti rendkívüli eredményekre,
  4. vészhelyzetek kezelése a 4.c § szerint,
  5. fejlesztési projektek a 4.d § szerint,
  6. a szociálisan hátrányos környezetből származó tanulók költségeinek finanszírozása a 4.e § szerint,
  7. a szakköri képzés támogatásához való hozzájárulás a fenntartásában lévő 7. § (8) bekezdése szerinti iskolákban és oktatási létesítményekben,
  8. tőkekiadásokra az iskola vagy oktatási létesítmény¹⁾ építésére, bővítésére, korszerűsítésére és felújítására a 7. § (10) bekezdése szerint,
  9. végkielégítésekre az iskoláknak¹⁾ a 7. § (15) bekezdése a) pontja szerint,
  10. az iskola¹⁾ pedagógiai és szakalkalmazottairól való gondoskodás költségei, az influenza elleni oltás, a hepatitisz A és B típusa elleni oltóanyag árának megtérítése a 7. § (15) bek. b) pontja szerint,
  11. békéltető eljárásra a 8.c § szerint,
- b) támogatások a 6.c § szerint
- c) a Szlovák Köztársaság Oktatási, Tudományos, Kutatási és Sportminisztériuma (a továbbiakban „minisztérium”) által központiilag finanszírozott tankönyvek, tanszövegek és munkafüzetek^{20a)} kiadása és módszertani segédeszközök alkotása és kiadása
- d) az iskolai tanulók országos versenyének és tantárgyi olimpiáinak biztosítása.

(3) A belügyminisztérium költségvetési fejezete terhére irányozzák elő a pénzeszközöket a községeknek, az államilag elismert egyházaknak és vallási csoportoknak, más jogi személyeknek vagy természetes személyeknek és a kerületi székhelyen működő körzeti hivataloknak

- a) a 4. § szerinti iskolák¹⁾, az 5. § szerinti állami óvodák és állami oktatási intézmények nevelési-oktatási tevékenységére és működtetésére,
- b) a 4.a § szerinti sajátosságokra,
- c) a 4.b § szerinti rendkívüli eredményekre,
- d) a 4.c § szerinti rendkívüli helyzetek megoldására,
- e) a 4.d § szerinti fejlesztési projektekre,
- f) a szociálisan hátrányos környezetből származó tanulók költségeinek finanszírozására.

zása a 4.e § szerint,

g) a nevelési-oktatási hozzájárulást a 6.b § szerint,

h) a szakköri képzés támogatásához való hozzájárulás a fenntartásában lévő 7. § (8) bekezdése szerinti iskolákban és oktatási létesítményekben,

i) tőkekiadásokra a 7. § (10) bekezdése szerint, mégpedig

1. gépek, műszerek, berendezések, technika, szerszámok és személygépkocsik beszerzéséhez állami óvodákban, állami oktatási létesítményekben¹⁾ és a kerületi székhelyek körzeti hivatalainak fenntartásában lévő iskolákban,

2. az iskolaépület építéséhez, bővítéséhez, korszerűsítéséhez és felújításához állami óvodákban és állami oktatási létesítményekben¹⁾,

j) végkielégítésekre az iskoláknak¹⁾ a 7. § (15) bek. a) pontja szerint,

k) az iskolai pedagógiai és szakalkalmazottairól való gondoskodás költségei, az influenza elleni oltás, a hepatitisz A és B típusa elleni oltóanyag árának megtérítése a 7. § (15) bek. b) pontja szerint,

l) békéltető eljárásra a 8.c § szerint,

m) az iskolai és oktatási létesítményi tanulók versenyei és tantárgyi olimpiái körzeti és kerületi fordulónak biztosítása.

(4) A pénzeszközöket a minisztérium a fenntartóknak a (2) és (3) bekezdés szerinti szerkezetben osztja le.

(5) A pénzeszközöket a belügyminisztérium költségvetési fejezetéből a község, az államilag elismert egyház vagy vallási csoport, más jogi személy vagy természetes személy, illetve a kerületi székhely körzeti hivatalának fenntartásában lévő iskolába vagy oktatási intézménybe a fenntartó esetében illetékes kerületi székhely körzeti hivatalán keresztül osztják le, a minisztérium által meghatározott nagyságrendben. A kerületi önkormányzatok fenntartásában lévő iskoláknak és oktatási létesítményeknek a minisztériumi költségvetési fejezetből a pénzeszközöket a minisztérium folyósítja.

(6) A (2) bekezdés b)-d) pontjaiban meghatározott célokra a pénzeszközöket a minisztérium osztja le a kiadási terv, a versenytervek és az aktuális szükségletek szerint.

(7) A minisztériumi és belügyminisztériumi költségvetési fejezetből a jelen törvény szerinti fenntartónak nyújtott pénzeszközök, valamint a minisztérium költségvetési fejezetéből a 6.c § szerinti jogi személyeknek és természetes személyeknek nyújtott pénzeszközök csak a jelen törvényben meghatározott célokra fordíthatók.

4. §

Az állami iskolák finanszírozása

(1) A minisztériumi költségvetési fejezet terhére és a belügyminisztériumi költség-

vetési fejezet terhére az állami iskolák fenntartói számára adott naptári évre járó pénzeszközök szétosztása a fenntartó által működtetett iskolák között normatívan meghatározott pénzügyi keret alapján történik (a továbbiakban „naptári évben az iskolának járó normatív hozzájárulás”).

(2) Az egy naptári évben az iskolának járó normatív hozzájárulás összegét a tanulók száma és az adott naptári évben az egy tanulóra számított, normatívan meghatározott pénzügyi összeg (a továbbiakban „normatíva”) határozza meg. A naptári évben az iskolának járó normatív hozzájárulás a folyó és a következő tanévben az iskolának járó normatív hozzájárulásból áll.

(3) A folyó tanévre járó normatív hozzájárulás a normatíva és az előző naptári évben kezdődött tanévre érvényes tanulói létszám szorzatának a kétharmada. Az új tanévre járó normatív hozzájárulás a normatíva és a folyó naptári évben kezdődött tanévre érvényes tanulói létszám szorzatának az egyharmada. A normatív hozzájárulás mértékének kiszámításakor alkalmazott tanulói létszám megállapítása szempontjából meghatározó dátumot a minisztérium a 7. § (4) bek. szerint állapítja meg.

(4) A normatíva a bérnormatíva és az üzemeltetési normatíva összege.

(5) A bérnormatíva a nevelési-oktatási feladatokat ellátó és az intézmény üzemeltetését biztosító alkalmazottak bérére és fizetésére egy évben fordított költségeknek – beleértve az alkalmazottak és a munkáltató által fizetett társadalom- és egészségbiztosítási járulékokat is – (a továbbiakban „személyi jellegű ráfordítások”) egy tanulóra vetített összege. A bérnormatíva megállapítása az iskola típusa, a pedagógusok fizetési osztály szerinti besorolása, az adott tanulmányi szak vagy szakma oktatásakor jelentkező humánforrás-igény, a képzési forma és a tannyelv figyelembe vételével történik. Az alapiskolák esetében a normatíva megállapításakor az iskola nagysága is figyelembe vehető. A méret alapján legfeljebb kétszeresére növelhető a normatíva.

(6) Az üzemeltetési normatíva az oktatási-nevelési folyamatra és az iskola üzemeltetésére egy évben fordított, személyi ráfordítások nélkül számított költségek (a továbbiakban „üzemi ráfordítás”) egy tanulóra vetített összege. Az üzemeltetési normatíva megállapítása az iskola típusa, az adott tanulmányi szak vagy szakma oktatásakor jelentkező költségigény, a képzési forma, a tannyelv és az adott települést jellemző hőmérsékleti feltételek figyelembe vételével történik. Az alapiskolák esetében a normatíva megállapításakor az iskola nagysága is figyelembe vehető. A méret alapján legfeljebb kétszeresére növelhető a normatíva.

(7) A kerületi székhely körzeti hivatala az állami költségvetésről szóló törvény hatályba lépésétől számított legkésőbb 30 munkanapon belül értesíti az állami iskola fenntartóját az általa működtetett iskolák számára megállapított (2) bek. szerinti normatíva (3) bek. szerint számított összegéről. Az új tanévben az iskolának járó normatív hozzájárulás összegének kiszámításakor az előző naptári évben kezdődött tanévre érvényes, a fenntartó által a 7. § (4) bek. szerint bejelentett tanulói létszám a mérvadó.

(8) A kerületi székhely körzeti hivatala legkésőbb minden év október 30-áig értesíti az állami iskola fenntartóját az általa működtetett iskolák számára az adott naptári évre a (7) bek. szerint megállapított normatív hozzájárulás összegének korrigálásáról. A korrekció az új tanévre érvényes és a fenntartó által a 7. § (4) bek. szerint bejelentett tényleges tanulói létszám alapján a fenntartó által működtetett iskolák számára az új tanévben járó, jelen szakasz (3) bek. szerint számított normatív hozzájárulás és az előző naptári évben a fenntartó által a 7. § (4) bek. szerinti bejelentett tényleges tanulói létszám alapján a fenntartó által működtetett iskolák számára a jelen szakasz (3) bek. szerint számított normatív hozzájárulás különbsége.

(9) Az állami iskola fenntartója a kerületi székhely körzeti hivatala (7) bek. szerinti értesítésének kézhezvételét követően 15 napon belül leosztja az adott naptári évre járó hozzájárulást az általa működtetett iskolák között. Az állami iskola fenntartója az adott naptári évre az egyes iskolák számára legalább a (2) bek. szerinti éves normatív hozzájárulásból a személyi ráfordításokra eső százalékos hányad és a (2) bek. szerinti éves normatív hozzájárulásból az üzemi ráfordításokra eső százalékos hányad által meghatározott összeget iránymutatás. A kerületi székhely körzeti hivatala által a minisztériumi vagy a belügyminisztériumi költségvetési fejezetből leosztott összeg és a naptári évre az iskoláknak járó normatív hozzájárulás minimális százalékos hányadának megfelelő összeg közötti különbséget a fenntartó legkésőbb az adott naptári év végéig szétosztja az általa működtetett iskolák között úgy, hogy saját hatáskörben figyelembe veszi az iskolák igényeit és a (10) bek. szerinti korrekciót.

(10) Az állami iskola fenntartója a kerületi székhely körzeti hivatala (8) bek. szerinti értesítésének kézhezvételét követően elvégzi az általa működtetett iskolákat az új tanévben megillető hozzájárulás korrekcióját. A korrekciót követően minden iskolának legalább olyan összegű hozzájárulást kell kapnia, amelynek minimális összege a személyi jellegű ráfordításoknak megfelelő, a (8) bek. szerint az adott naptári évben az iskola számára megállapított és korrigált összeg (9) bek. szerinti százalékos aránnyal és az üzemi kiadásoknak megfelelő, a

(8) bek. szerint az adott naptári évben az iskola számára megállapított és korrigált összeg (9) bek. szerinti százalékos arányával egyenlő.

(11) Az állami iskolák fenntartói a (9) és (10) bekezdésben meghatározott pénzeszegek leosztása során együttműködnek az oktatási intézmények és létesítmények vezetőivel. Az egyes iskoláknak megítélt támogatások összegéről a fenntartók a döntést követő 15 napon belül tájékoztatják a kerületi székhely körzeti hivatalát, amely a kézhezvételt követő 15 napon belül ezt a jelentést a honlapján nyilvánosságra hozza.

(12) A kerületi székhely körzeti hivatala a minisztériumi költségvetési fejezet és a belügyminisztériumi költségvetési fejezet terhére az (1)-(11) bekezdés, valamint a 4.a-4.e § rendelkezései alapján megítélt pénzeszközöket külön jogszabály(22) értelmében az év folyamán folyósítja az állami iskolák fenntartóinak.

(13) A sajátos nevelési-oktatási igényű gyermekeket oktató iskolák(22a), valamint az oktatási létesítmények finanszírozását kormányrendelet szabályozza.

(14) A települési önkormányzat által működtetett közös igazgatású óvoda és alapiskola esetében a minisztérium csak az alapiskolai tanulói létszám szerinti normatív hozzájárulást biztosítja.

(15) A minisztérium minden év decemberében meghatározza és a honlapján közzéteszi az iskoláknak a következő naptári évre járó normatív támogatás személyi ráfordításokra eső százalékos hányadát és az iskoláknak a következő naptári évre járó normatív támogatás üzemi kiadásokra eső százalékos hányadát, amit az iskolafenntartó a (9) bekezdés értelmében köteles az iskolának kiutalni.

4.a § Sajátos feladatok ellátásának finanszírozása

(1) A fenntartó kérelmére a minisztériumi költségvetési fejezet és a belügyminisztériumi költségvetési fejezet terhére a minisztérium sajátos feladatok ellátására is biztosíthat pénzeszközöket. A sajátos feladatok ellátására elkülönített források révén finanszírozhatók a rendszeresen felmerülő, de a 4. § (4) bek. szerinti normatívában figyelembe nem vett kiadások.

(2) A sajátos feladatokkal kapcsolatos kiadásoknak az alábbi célra fordított kiadások minősülnek:

- a) a tanulók külön jogszabály szerinti utaztatása(22b),
- b) a fogyatékos vagy tehetséges tanulók(22c) oktatásában közreműködő pedagógiai asszisztensek bére és fizetése, ideértve a kötelező állami egészségbiztosítási és nyugdíjbiztosítási járulékat, valamint a magán- és önkéntes nyugdíjbiztosítási befizetést,

(3) A fenntartó a (2) bek. a) pontja szerinti pénzeszközök igénylésére vonatkozó kérelmében feltünteti a tanulónak az állandó lakóhelyről az iskolába történő utaztatásának menettérti költségét.

(4) A (2) bek. b) pontja szerinti pénzeszeget igénylő kérelemben elsősorban az alábbi adatok szerepelnek:

- a) a fogyatékos és tehetséges tanulók száma,
- b) a fogyatékos vagy tehetséges tanulók oktatásában közreműködő pedagógiai asszisztensek száma, akik után a fenntartó a hozzájárulást kérelmezi.

(5) A (3) és (4) bek. szerinti kérelmeket a fenntartó legkésőbb az adott naptári év szeptember 30-ig az illetékes kerületi székhely körzeti hivatala közvetítésével betejjeszti a minisztériumnak.

(6) A minisztérium a (2) bek. b) pontja szerinti pénzeszközöket az állami iskola fenntartójának az alábbi szempontok alapján ítéli oda:

- a) a fogyatékkal élő vagy tehetséges gyermekek száma,
- b) fogyatékkal élő gyermek esetén a fogyatékos mértéke és foka,
- c) kapott-e az előző naptári évben támogatást a fenntartó,
- d) melyek azok az akadályok, amelyeket a gyermek fogyatékosága miatt segítség nélkül nem tud leküzdni; akadálynak számítanak pl. a kommunikációs nehézségek, a térbeli tájékozódás problémái, az épített környezetben előforduló akadályok, a beilleszkedési nehézségek.

(7) Az iskola fenntartója legkésőbb 10 napon belül azt követően, hogy az iskola pedagógiai asszisztensének tevékenysége véget ért, köteles a kerületi székhely körzeti hivatalához benyújtani az elszámolást az célra folyósított pénzeszközökkel és visszatéríteni a fel nem használt összeget, ha az asszisztens tevékenysége azon időszak letelte előtt ért véget, amelyre a pénzeszközöket folyósították. A kerületi székhely körzeti hivatala az elszámolás benyújtását követő 5 napon belül javaslatot tesz a minisztériumnak a támogatás további kiutalására. A minisztérium a pénzeszközöket más kérelmezőnek utalja ki a (6) bekezdés értelmében.

(8) Az állami költségvetésről szóló törvény hatálya lépését követő 30 napon belül a minisztérium a honlapján minden évben közzéteszi a (2) bekezdés b) pontja szerinti támogatásban részesült az iskoláknak és fenntartóiknak a jegyzékét, valamint a támogatás összegét.

4.b § A rendkívüli tanulói eredmények finanszírozása

(1) Az iskola tanulóinak tantárgyi és egyéb versenyeken elért rendkívüli eredményeiért, valamint az iskolának nemzetközi projekteken és programokban való részvételért a minisztérium a naptári év folyamán a minisztériumi költségvetési fejezet és a belügyminisztériumi költségvetési fejezet tartalékának terhére a fenntartónak pénzbeli támogatást ítélt meg.

(2) A tantárgyi és egyéb versenyek, nemzetközi projektek és programok új tanévre vonatkozó jegyzékét a minisztérium legkésőbb június 15-éig közzéteszi honlapján.

(3) A minisztérium a támogatás odaítélésakor elsősorban az alábbi szempontokat veszi figyelembe:

- a) az országos tantárgyi és egyéb versenyeken az első három helyen végzett tanulók száma, versenyes nemzetközi fordulókban az első három helyen végzett tanulók száma, a helyezett tanulók száma azokon a versenyeken, ahol nem állapítanak meg helyezési sorrendet; ugyanabban a versenyben a tanuló legjobb helyezése a mérvadó,
- b) hány nemzetközi programban és projektben vett részt az iskola.

(4) A minisztérium határozza meg, milyen összegű juttatásban részesül az iskola az első, második, harmadik helyért, a helyezési sorrend nélküli versenyeken a helyezéserért, illetve a nemzetközi programokban való részvételért.

(5) A minisztérium legkésőbb adott év november 15-éig közzéteszi honlapján a rendkívüli tanulói eredményekért pénzbeli juttatásban részesített iskolák jegyzékét.

(6) Az (1) bekezdés szerint a fenntartónak kiutalt juttatás a tantárgyi és egyéb versenyekre való felkészítés-re, valamint a (2) bekezdésben említett jegyzékben szereplő nemzetközi programokban való részvétellel járó kiadások fedezésére használható az alábbiak szerint:

- a) azoknak az alkalmazottaknak a külön jogszabály(22e) szerinti jutalmazása, akik
  1. felkészítették a tanulókat a tantárgyi és egyéb versenyekre, vagy
  2. részt vettek a nemzetközi program vagy projekt megvalósításában,
- b)
  1. oktatástechnikai eszköz,
  2. taneszköz,
  3. gyógyászati segédeszközök vásárlása,
- c) a tanulóknak versenyeken vagy nemzetközi projekteken és programokban való részvételével összefüggő szállás- és egyéb költségek,
- d) a diákoknak versenyre való felkészítése során vagy az iskolának nemzetközi projektben és programban való részvételével összefüggésben felhasznált fogyóeszközökre fordított összegek.

4.c §

A vészhelyzetek finanszírozása

(1) A minisztérium a naptári év folyamán a minisztériumi költségvetési fejezet és a belügyminisztériumi költségvetési fejezet tartalékának terhére a valós igény figyelembe vételével az állami iskola fenntartójának, az állami óvoda fenntartójának és az állami oktatási létesítmény fenntartójának a kialakult vészhelyzet kezelésével kapcsolatos folyó és felhalmozási célú kiadásokra célzott pénzbeli juttatást ítélt meg. A fenntartó a kérelmet az illetékes kerületi székhely körzeti hivatala közvetítésével az év folyamán terjeszti a miniszterium elé. Vészhelyzetnek minősül:

a) az emberi életet és egészséget súlyosan veszélyeztető esemény,
b) az iskola vagy az oktatási létesítmény vagyonán keletkezett, az intézmény működését veszélyeztető kárt előidéző esemény.

(2) A fenntartó kérelme elsősorban az alábbiakat tartalmazza:

a) a vészhelyzet pontos leírása, keletkezésének okai,
b) a vészhelyzet elhárításához feltétlenül szükséges költségek.

(3) A minisztérium a vészhelyzet elhárítását célzó juttatás odaítélésekor elsősorban az alábbi szempontokat veszi figyelembe:

a) a vészhelyzet jellege,
b) az emberi élet és egészség vagy az intézményi működés esetleges veszélyeztetésének mértéke,
c) a keletkezett károk mértéke, esetleges további károk veszélye.

(4) A minisztérium minden évben a honlapján közzéteszi az (1) bekezdés szerinti célokra megítélt pénzüsszegek nagyságát és a kedvezményezett iskolák és fenntartók jegyzékét. A minisztérium a jegyzéket minden negyedév lezárását követően 5 munkanapon belül frissíti.

4.d § Fejlesztési projektek finanszírozása

(1) Az állami iskola, az állami óvoda és az állami oktatási létesítmény fenntartójának kérelmére a minisztériumi költségvetési fejezet és a belügyminisztériumi költségvetési fejezet terhére a minisztérium a benyújtott fejlesztési projekt megvalósítására célzott támogatást nyújthat. A kérelmet a fenntartó a kerületi székhely körzeti hivatala közvetítésével nyújtja be a minisztériumnak. A fejlesztési projektekre vonatkozó pályázati felhívásokat a minisztérium a naptári év folyamán a honlapján teszi közzé. A fejlesztési projektek olyan projektek, amelyek az alábbi területekre irányuló oktatást és nevelést célozzák meg:

a) információs és kommunikációs technológia,
b) nyelvismeret,

c) sajátos oktatási-nevelési igényű tanulók számára gyógyászati segédeszköz korszerűsítése és felújítása,

d) tanszerek korszerűsítése és felújítása,

e) egészséges életmód,

f) környezetvédelem,

g) a manuális készség fejlesztését célzó eszközök beszerzése,

h) az anyagi-műszaki infrastruktúra korszerűsítése,

i) a nevelés és oktatás megújítása,

j) a kábítószerek és tudatmódosító szerek fogyasztásának megelőzését célzó tevékenységek,

k) a szlovákiai kulturális és történelmi örökség megismerése,

l) vállalkozási ismeretek, készségek és kompetenciák oktatása,

m) a szakképzés népszerűsítése,

n) szakképző és gyakorlati felkészítő központok működése külön jogszabály szerint^{22ea}).

(2) A fenntartói kérelem főleg az alábbiakat tartalmazza:

a) a projekt célja,

b) a projekt jellemzése,

c) a projekt megvalósításának ütemterve,

d) a projekt megvalósításának anyagi feltételei.

(3) A projekt megvalósításához a fenntartó vagy más jogi és természetes személyek által biztosítandó mini-mális önrész a projekt összköltségének legalább 5%-a.

(4) A minisztérium a nyilvános iskola fenntartójának a fejlesztési projekt megvalósítására folyósítandó pénzüsszeg odaítélésekor elsősorban az alábbi szempontokat veszi figyelembe:

a) mennyire használható a fejlesztési projekt az oktatásban és nevelésben,

b) mennyire használható az adott járás vagy kerület illetékességi területén belül azon a településen, ahol a nyilvános iskolának a székhelye van.

(5) A minisztérium minden évben a honlapján közzéteszi az (1) bekezdés szerinti célokra megítélt pénzüsszegek nagyságát, valamint a kedvezményezett iskolák és fenntartók jegyzékét. A minisztérium a jegyzéket minden negyedév lezárását követően 5 munkanapon belül frissíti.

4.e § A szociálisan hátrányos helyzetű tanulók támogatásának finanszírozása

(1) Az alapiskola, valamint a sajátos oktatási-nevelési igényű tanulókat oktató alapiskola (a továbbiakban „állami alapiskola”) fenntartójának^{22f} kérelmére a minisztérium a minisztériumi költségvetési fejezet és a belügyminisztériumi költségvetési fejezet terhére az év folyamán a szociálisan hátrányos helyzetű tanulók nevelési-oktatási feltételeinek javítása céljából külön jogszabály

szerint^{22g}) támogatást nyújthat.

(2) A szociálisan hátrányos helyzetű tanulók nevelési-oktatási feltételeinek javítását célzó, (1) bek. szerinti támogatás összege a hátrányos helyzetű tanulók számától és az egy hátrányos helyzetű tanulóra jutó támogatás nagyságától függ. Az egy hátrányos helyzetű tanulóra jutó éves támogatás összege az erre a célra elkülönített pénzeszközök mennyiségének és a szlovákiai alapiskolákban, valamint a sajátos oktatási-nevelési tanulókat oktató alapiskolákban tanuló összes hátrányos helyzetű tanuló számának a hányadosa. Az érintett tanulók létszáma szempontjából az előző naptári év szeptember 15-i állapot a mérvadó.

(3) A szociálisan hátrányos helyzetű tanulók nevelési-oktatási feltételeinek javítására az állami iskola számára adott naptári évben nyújtott támogatás a szociálisan hátrányos helyzetű tanulók nevelési-oktatási feltételeinek javítására az állami iskola számára a folyó tanévben nyújtott támogatásból és a szociálisan hátrányos helyzetű tanulók nevelési-oktatási feltételeinek javítására az új tanévben nyújtott támogatásból áll.

(4) A szociálisan hátrányos helyzetű tanulók nevelési-oktatási feltételeinek javítására az állami iskolának a folyó tanévben nyújtott támogatás összege az egy szociálisan hátrányos helyzetű tanulóra eső támogatás összegének és az előző naptári évben kezdődött tanévben az adott iskolában tanuló szociálisan hátrányos helyzetű tanulók kétharmados létszámának a szorzata. A szociálisan hátrányos helyzetű tanulók nevelési-oktatási feltételeinek javítására az állami iskolának az új tanévben nyújtott támogatás összege az egy szociálisan hátrányos helyzetű tanulóra az adott naptári évben eső támogatás összegének és az aktuális naptári évben kezdődött tanévben az adott iskolában tanuló szociálisan hátrányos helyzetű tanulók egyharmados létszámának a szorzata. A szociálisan hátrányos helyzetű tanulók nevelési-oktatási feltételeinek javítását célzó támogatás összegének megállapításakor alkalmazott tanulói létszám szempontjából a 7. § (4) bekezdés szerinti dátum a meghatározó.

(5) A kerületi székhely körzeti hivatala

a) az állami költségvetésről szóló törvény hatálya lépésétől számított legkésőbb 30 munkanapon belül az (1) bek. szerinti állami iskola fenntartóját tájékoztatja a fenntartásában működő állami iskolák számára a hátrányos helyzetű tanulók nevelési-oktatási feltételeinek javítása céljából megítélt, a (3) bekezdésben meghatározott és (4) bek. szerint kiszámított támogatás összegéről. A szociálisan hátrányos helyzetű tanulók nevelési-oktatási feltételeinek javítására az állami iskolának az új tanévben járó támogatás összege szempontjából az előző naptári évben kezdődött tanévre érvényes, a fenn-

tartó által a 7. § (4) bek. szerint bejelentett tanulói létszám a mérvadó.

b) október 30-ig értesíti az (1) bekezdés szerinti állami alapiskola fenntartóját a fenntartásában működő állami iskolák számára a szociálisan hátrányos helyzetű tanulók nevelési-oktatási feltételeinek javítása céljából megítélt támogatás összegének a (6) bek. a) pontja szerinti módosításáról; a korrigált összeg a fenntartó által működtetett állami iskolák számára a hátrányos helyzetű tanulók nevelési-oktatási feltételeinek javítása céljából az új tanévre megítélt és a 7. § (4) bek. szerint bejelentett, az új tanévben érvényes tényleges tanulói létszám alapján a (4) bekezdés szerint meghatározott támogatás és a fenntartó által működtetett állami iskolák számára a hátrányos helyzetű tanulók nevelési-oktatási feltételeinek javítása céljából az új tanévben megítélt, de az előző naptári évben a 7. § (4) bek. szerint bejelentett tanulói létszám alapján a (4) bek. szerint meghatározott támogatás különbsége.

(6) Az (1) bekezdés szerinti állami alapiskola fenntartója a kerületi székhely körzeti hivatala tájékoztatásának kézhezvételétől számított 15 napon belül

a) az (5) bek. a) pontja szerint a fenntartásában működő iskolák között leosztja a szociálisan hátrányos helyzetű tanulók nevelési-oktatási feltételeinek javítását célzó, adott naptári évben megítélt támogatást,

b) az (5) bekezdés b) pontja szerint korrigálja a fenntartásában működő iskolák között felosztott, a szociálisan hátrányos helyzetű tanulók nevelési-oktatási feltételeinek javítását célzó és az új tanévre érvényes támogatást.

(7) Az állami alapiskola fenntartója az (1) bekezdés szerint megítélt pénzeszközöket külön jogszabályban (22h) rögzített célokra köteles felhasználni.

(8) Ha az állami alapiskolában a szociálisan hátrányos helyzetű tanulók létszáma meghaladja a 100 főt, a szociálisan hátrányos helyzetű tanulók nevelési-oktatási feltételeinek javítása céljából az iskolának juttatott támogatásnak legalább az 50%-át a fenntartó köteles a szociálisan hátrányos helyzetű tanulókkal foglalkozó pedagógiai asszisztensek bérére és fizetésére fordítani, ideértve a kötelező egészségbiztosítási járulékot, nyugdíjbiztosítási járulékot, a magán nyugdíjbiztosítási és önkéntes nyugdíjpénztári befizetéseket.

5. §

Az állami óvodák és állami oktatási létesítmények finanszírozása

(1) Az állami óvodák és állami oktatási létesítmények fenntartóinak az adott naptári évben juttatott támogatás összege az állami óvodák és az egyes állami oktatási létesítmények számára elkülönített pénzeszközök mennyiségétől függ.

(2) Az állami óvodák és az állami diákotthonok (23) számára járó, (1) bekezdés szerinti juttatások megállapítása az állami iskolákra érvényes 4. § (2)-(6) bek. szerint történik.

(3) A diákotthonok és az iskolai étkezdék (23a) kivételével az állami oktatási létesítmények esetében az (1) bek. szerinti pénzeszközök nagyságának megállapítása az adott intézmény szolgáltatásait igénybe vevő gyermekek vagy tanulók száma, az intézmény tevékenységének biztosításához szükséges személyi és üzemi feltételek vagy a nyújtott szolgáltatás terjedelme alapján történik.

(4) Az iskolai étkezdék (23b) esetében az (1) bek. szerinti pénzeszközök nagyságának megállapítása a kerületi székhely körzeti hivatalának fenntartásában működő iskolákban tanuló, az adott intézmény szolgáltatásait igénybe vevő gyermekek összlétszáma alapján történik.

(5) A kerületi székhely körzeti hivatala fenntartásában működő iskolákban tanuló gyermekeknek vagy tanulóknak nyújtott szolgáltatásokkal kapcsolatos kiadások fedezésére a minisztérium az érintett iskolák teljes tanulói létszámának figyelembe vételével ítéli meg a kerületi székhely körzeti hivatalának a juttatást, feltéve, hogy a szolgáltatást

a) az állami óvodában nevelt gyermekek számára a települési önkormányzat, a kerületi önkormányzat, államilag elismert egyház vagy vallási közösség, illetve egyéb természetes vagy jogi személy által fenntartott iskolai étkezdék (23b),

b) az alapiskolák, valamint külön jogszabály szerint a sajátos oktatási-nevelési igényű tanulókat oktató alapiskolák (23c) tanulói számára kerületi fenntartású iskolai étkezdék (23b),

c) az a) és b) pontban említetteken kívül külön jogszabály (23d) szerinti iskolák tanulói számára a települési önkormányzat által fenntartott iskolai étkezdék (23b) és az a) és b) pontban említetteken kívül külön jogszabály (23d) szerinti iskolák tanulói számára a 15. életév betöltéséig az államilag elismert egyház vagy vallási közösség, illetve egyéb természetes vagy jogi személy által fenntartott iskolai étkezdék (23b) biztosítják.

6. §

Az egyházi iskolák finanszírozása

(1) A belügyminisztériumi költségvetési fejezet terhére finanszírozott egyházi iskolák esetében a 4., 4.a-4.d §-ok rendelkezései a mérvadók.

(2) Az egyházi iskolának a következő tanévre járó (1) bek. szerinti juttatás megítélésének feltétele, hogy az előző évben már működő egyházi iskola a 7. § (2) és (3) bekezdés rendelkezései szerint elkészítse és a 7. § (1) bek. szerint a fenntartó közvetítésével

vel a kerületi székhely körzeti hivatalának benyújtja az előző évre vonatkozó költségvetési beszámolót.

(3) A 4. § szerinti megítélt pénzeszközöket az egyházi iskola személyi jellegű ráfordításokra és üzemi ráfordításokra köteles felhasználni, ez alól kivételt képeznek a lízingszerződések alapján fizetett lízingdíjak és a reklámkiadások.

6.a §

Magániskolák finanszírozása

(1) A belügyminisztériumi költségvetési fejezet terhére finanszírozott magániskolák esetében a 4.§, a 4.a § (2) bek. b) pontja és a 4.b-4.e §-ok rendelkezései a mérvadók. Magániskolák felhalmozási célú kiadásokra csak a fejlesztési projektek (4.d §) keretében megvalósuló ingó vagyontárgy beszerzésére kaphatnak támogatást.

(2) A magániskola részére a következő tanévre járó (1) bek. szerint juttatás megítélésének feltétele, hogy az előző évben már működő magániskola a 7. § (2) és (3) bekezdés rendelkezései szerint elkészítse és a 7. § (1) bek. szerint a fenntartó közvetítésével a kerületi székhely körzeti hivatalának benyújtja az előző évre vonatkozó költségvetési beszámolót.

(3) A minisztérium az adott naptári évben a magániskola fenntartója számára járó pénzeszközöket csökkenti, ha a naptári év folyamán az Állami Tanfelügyelet (23e) ellenőrzéséről készült utolsó jelentés azt állapította meg, hogy

a) az intézményi oktatási program nincs összhangban az állami oktatási programmal,

b) az iskolai osztályokban magasabb a tanulói létszám (1), mint azt külön jogszabály előírja (23f),

c) az intézményi oktatási program keretében az iskolákban (1) oktatott tantárgyak kevesebb, mint 70%-át oktatta szakképzett tanerő.

(4) A (3) bek. szerinti hiányosságok miatt a magániskola fenntartójának adott naptári évre járó normatív hozzájárulás összegét a minisztérium 15%-kal csökkenti (a továbbiakban „csökkentett normatív hozzájárulás”) azoknak a hónapoknak a számától függően, ameddig az érintett hiányosságokat meg nem szünteti. A hónapok számítása attól a hónaptól indul, amely azt a hónapot követi, amikor a hiányosságra fény derült, és addig a hónapig tart, amíg az érintett hiányosságot az érintett intézmény megszünteti. Ha a magániskola a hiányosságot abban a hónapban megszünteti, mikor azt a tanfelügyelet megállapította, a csökkentett normatív hozzájárulást a minisztérium egy hónapig folyósítja.

(5) Ha a (3) bek. szerinti hiányosságokat a magániskola a naptári év végéig nem szün-

teti meg, a minisztérium az adott iskola fenntartójának a következő naptári évre juttatandó pénzeszközök odaitélesekora a (4) bek. szerint jár el.

(6) A fenntartó az érintett magániskolában feltárt, (3) bekezdés szerinti hiányosságokról az Állami Tanfelügyelet értesítésének kézhez vételét követő öt napon belül a kerületi székhely körzeti hivatala közvetítésével írásban köteles tájékoztatni a minisztériumot. A feltárt hiányosságok megszüntetéséről a fenntartó az Állami Tanfelügyelet értesítésének kézhezvételét követő öt napon belül a kerületi székhely körzeti hivatalának közvetítésével írásban köteles tájékoztatni a minisztériumot.

(7) A 4. § szerint megítélt pénzeszközöket az egyházi iskola személyi jellegű ráfordításokra és üzemi ráfordításokra köteles felhasználni, ez alól kivételt képeznek a lízingszerződések alapján fizetett lízingdíjak és a reklámkiadások.

6.b § Óvodai oktatási-nevelési hozzájárulás

(1) Az óvodát(2b) adott naptári évre megillető oktatási-nevelési hozzájárulás az óvodának(2b) a folyó tanévre járó oktatási-nevelési hozzájárulásból és az új tanévre járó oktatási-nevelési hozzájárulásból áll.

(2) Az óvodát(2b) a folyó tanévben megillető oktatási-nevelési hozzájárulás az egy eltartott gyermekre számított, adott naptári év január 1-jén érvényes létminimum(23g) 15%-ával egyenlő összeg nyolcszorosának és az előző naptári évben kezdődött tanévben az óvodában(2b) nevelt gyermekek számának a szorzata. Az óvodát(2b) az új tanévben megillető oktatási-nevelési hozzájárulás az egy eltartott gyermekre számított, adott naptári év szeptember 1-jén érvényes létminimum(23g) 15%-ával egyenlő összeg négyszeresének és az aktuális naptári évben kezdődő tanévben az óvodában(2b) nevelt gyermekek számának a szorzata. Az oktatási-nevelési hozzájárulás összegének megállapításakor alkalmazott gyermeklétszám tekintetében a 7. § (4) bek. szerinti dátum a mérvadó.

(3) A kerületi székhely körzeti hivatala a) az állami költségvetésről szóló törvény hatálya lépésétől számított legkésőbb 30 munkanapon belül tájékoztatja az óvodát(2b) fenntartóját a fenntartásában működő óvodát(2b) számára a (1) bekezdésben meghatározott és a (2) bek. szerinti kiszámított oktatási-nevelési hozzájárulás összegéről; az óvodának(2b) az új tanévre járó oktatási-nevelési hozzájárulás összegének kiszámításakor az előző naptári évben kezdődött tanévre érvényes, a fenntartó által a 7. § (4) bek. szerint bejelentett gyermeklétszám és az adott naptári év január 1-jén érvényes

gyermek-létminimum(23g) összege a mérvadó.

b) legkésőbb október 30-áig értesíti az óvodát(2b) fenntartóját az általa működtetett óvodát(2b) száma-ra az adott naptári évre a (4) bek. a) pontja szerint megállapított oktatási-nevelési hozzájárulás összegének korrigálásáról. A korrekció az új tanévre érvényes és a fenntartó által a 7. § (4) bek. szerint bejelentett tényleges gyermeklétszám alapján a fenntartó által működtetett óvodát(2b) számára az új tanévben járó, jelen szakasz (2) bek. szerint számított normatív hozzájárulás, valamint az egy eltartott gyermekre számított, adott naptári év szeptember 1-jén érvényes létminimum(23g) és az előző naptári évben a fenntartó által a 7. § (4) bek. szerinti bejelentett tényleges gyermeklétszám alapján a fenntartó által működtetett óvodát(2b) számára az új tanévre járó, a jelen szakasz (2) bek. szerint számított oktatási-nevelési hozzájárulás, valamint az egy eltartott gyermekre számított, adott naptári év január 1-jén érvényes létminimum(23g) a különbsége.

c) a belügyminisztériumi költségvetési fejezetből az óvodát(2b) fenntartóját megillető, (1) bek. szerinti pénz-eszközöket külön jogszabály(22) szerint az év folyamán folyósítja.

(4) Az óvodát(2b) fenntartója a kerületi székhely körzeti hivatala értesítésének kézhezvételétől számított 30 napon belül a) a (3) bek. a) pontja szerint leosztja a fenntartásában működő óvodáknak naptári évre járó támogatást,(2b)

b) a (3) bek. b) pontja szerint módosítja a fenntartásában működő óvodát(2b) az új tanévben megillető támogatást.

(5) A fenntartónak folyósított (1) bekezdés szerinti pénzeszközöket a tankötelezettség kezdete előtt egy évvel az óvodába felvett gyermekek nevelésével és oktatásával kapcsolatos tevékenységre lehet fordítani, mégpedig kizárólag

a) azon óvodai alkalmazottak(2b) külön jogszabály szerinti(23h) jutalmazására, akik részt vesznek a gyermekek nevelésében és oktatásában,

b) a gyermekek nevelését és oktatását szolgáló helyiség felszerelésére

1. didaktikai technikával,
2. taneszközökkel,
3. kompenzációs segédeszközökkel,

c) a gyermekek külön jogszabály szerinti(23ha) tevékenységeken való tartózkodási költségeinek fedezésére, vagy

d) a gyermekek nevelésével és oktatásával kapcsolatos fogyóeszközök költségeire.

6.c § Támogatások

(1) A minisztériumi költségvetési fejezet terhére a minisztérium az alábbi tevékenységekhez nyújthat támogatást:

a) a 4. § (1) bek. szerinti témákban folyó ok-

- tató-nevelő munka fejlesztése,
b) a gyermekek közlekedési játszótéren történő gyakorlati oktatása,
c) az iskolákban és oktatási létesítményekben dolgozó alkalmazottak, a gyermekek, tanulók és hallgatók számára kiadott szakmai folyóiratok megjelentetése,
d) az iskolák és az oktatási létesítmények számára kiadott, a tankönyvi anyagot kiegészítő kiadvány-ok és adathordozók kiadása,
e) a művészeti alapiskolákban, óvodákban, nyelviskolákban és az oktatási létesítményekben folyta-tott oktatási kísérletek megvalósítása,
f) a tankönyvi anyagot kiegészítő kiadványoknak fogyatékkal élő gyermekek számára érzékelhető formába történő átírása,
g) a művészeti alapiskolákban folyó művészetoktatással kapcsolatos tevékenységek
h) az iskolák és oktatási létesítmények pedagógiai dolgozóinak és szakalkalmazottainak országos versenyei szervezési biztosítására,
i) közoktatási intézményhálózatba külön jogszabály(5) szerint besorolt iskolák és oktatási létesítmények által használt infrastruktúra működtetésének és bővítésének támogatása; infrastruktúrán a technológiai-kommunikációs környezetet értjük, mely lehetővé teszi informatikai rendszerek alkalmazását és üzemeltetését, elektronikus szolgáltatások nyújtását és fejlesztését.
j) a versenyek győzteseinek jutalmazása, amelyeknek szervezője vagy társszervezője a minisztérium, kivéve a pedagógiai dolgozók és szakalkalmazottak versenyeit, valamint az iskolákat és oktatási intézményeket látogató gyermekek és tanulók versenyeit.

(2) Az (1) bekezdés szerinti tevékenységekre támogatás csak a jelen törvényben, valamint külön jogszabály-ban(23i) részletezett feltételek megtartása mellett az alábbi kérelmezőknek ítéldhető meg:

a) művészeti alapiskolák, óvodák, nyelviskolák és oktatási létesítmények fenntartói(24a),

b) egyesületek(23j), alapítványok(23k), közhasznú tevékenységet végző nonprofit szervezetek(23l) vagy az államilag elismert egyház vagy vallási közösség(23m), amely ugyan nem iskola vagy oktatási létesítmény fenntartója, de részt vesz az iskolában vagy oktatási létesítményben folyó oktató-nevelő munkában,

c) az iskolában vagy oktatási létesítményben folyó oktató-nevelő munkával kapcsolatos, (1) bek. szerinti tevékenységben részt vevő, 18. életévét betöltött természetes személy,
d) az iskolában vagy oktatási létesítményben folyó oktató-nevelő munkával kapcsolatos, (1) bek. szerinti tevékenységben részt vevő jogi személy.

(3) Támogatás nem nyújtható

- a) a korábbi költségvetési évben keletkezett kötelezettségek kiegyenlítésére,
- b) az előző költségvetési években teljesített kiadások megtérítésére.

(4) A támogatás iránti kérelmet a kérelmező írásban nyújtja be. Az (1) bek. a)-c) és g) pontjaira vonatkozó kérelmet a kérelmező a felhívás alapján, annak közzétételét követő 30 napon belül nyújtja be. Az (1) bek. d)-f), valamint h) és i) pontjaira vonatkozó kérelem a naptári év folyamán nyújtható be.

(5) A minisztérium a felhívást a kérelmek benyújtási határideje előtt legalább 30 nappal közzéteszi a honlapján. A felhívás főleg az alábbiakat tartalmazza:

- a pályázat alapvető célja, a kérelmek elbírálásakor alkalmazott szempontok és súlyuk,
- a támogatási kérelem elektronikus formában,
- a jogosult kérelmezők köre,
- az adott pályázat keretében szétosztható összeg nagysága,
- az egy kérelmezőnek megítélhető legkisebb és legnagyobb támogatási összeg,
- a kérelem formai hiányosságainak a pótlása,
- a kérelmek elbírálásának ütemezése.

(6) A kérelem a kérelmezőnek alábbi azonosító adatait tartalmazza:

- jogi személy esetében
  - a kérelmező neve, működési formája,
  - a székhelyének címe,
  - statisztikai száma,
  - adószáma,
  - képviselőjének utóneve, családi neve, akadémiai címe,
- természetes személy esetében
  - utóneve, családi neve, születési neve, akadémiai címe,
  - születési ideje,
  - vállalkozó magánszemély esetében a vállalkozás helye és statisztikai száma,
  - lakóhelyének címe.

(7) A kérelem további tartalmi elemei:

- a kérelmező tevékenységi köre,
- az (1) bek. szerinti támogatott cél,
- a támogatandó tevékenység jellemzése,
- a tevékenység megvalósításának ideje és helye,
- a tevékenységben részt vevő személyek és a célcsoport nagysága,
- a tevékenység ütemezése,
- a tevékenység pénzügyi háttérének elemzése,
- annak feltüntetése, hogy a kérelmező ugyanarra a célra igényelt-e más közigazgatási szervtől támogatást, és ha igen, milyen összegben,
- amennyiben szükséges önrész biztosítása, az önrész igazolása,
- a kérelmező nyilatkozata arról, hogy hozzájárul adatai kezeléséhez és közzétételéhez.

(8) A kérelmező által biztosítandó önrész nagyságát az (1) bek. a)-c) és g) pontjai szerinti tevékenységek esetében a pályázati felhívásban, az (1) bek. d)-f), valamint h) és i) pontjai szerinti tevékenységek esetén pedig

a támogatási szerződésben határozza meg a minisztérium.

(9) Az (1) bekezdésben részletezett tevékenységek megvalósítására a minisztérium elsősorban az alábbiak figyelembe vételével nyújt támogatást a kérelmezőnek:

- a célcsoport nagysága,
- a tevékenység megvalósítása által szerzett ismereteknek az oktató-nevelő munkában történő hasznosítása,
- a tevékenység területi hatálya,
- a kérelmező az előző időszakban a megjelölt célra már kapott-e támogatást.

(10) A kérelmeket a minisztérium tanácsadó szerveként létrehozott bizottság bírálja el. A bizottság legalább háromtagú. A bizottsági tag vagy hozzátartozója²³ⁿ nem lehet

- a kérelmező vagy nem lehet elfogult a kérelmezővel szemben,
- a kérelmező képviselője vagy a képviselői szerv tagja,
- a kérelmező jogi személyben tag,
- a kérelmezővel vagy azzal a vállalkozói szövetséggel, amelynek a kérelmező a tagja, nem állhat munkajogi viszonyban.

(11) A bizottság a kérelmek értékelésekor függetlenül jár el, a kérelmeket a felhívásban közzétett és az (5) bek. a) pontjában foglalt kritériumok alapján bírálja el. Az egyes kérelmeket számmal kell ellátni, a kérelem nem tartalmazhat a kérelmező azonosítását lehetővé tevő adatot.

(12) A bizottság összetételére, a határozathozatal módjára, a munka megszervezésére és a kérelmek elbírálásakor alkalmazott eljárásra vonatkozó részletes szabályokat a minisztérium által kiadott szervezeti és működési szabályzat tartalmazza.

(13) A támogatás megítéléséről szóló döntés alapján a minisztérium a támogatást elnyerő kérelmezővel írásbeli szerződést köt a támogatás folyósításáról. A támogatási szerződés főleg az alábbiakat tartalmazza:

- a szerződő felek (6) bek. szerinti azonosító adatai,
- a bank vagy külföldi bank fiókjának a neve, a kérelmező önálló, az állami költségvetésből származó pénzeszközöket fogadó bankszámlájának száma.
- a támogatás összege, ezen belül a bérköltségre fordítható összeg,
- a támogatott cél,
- a támogatás felhasználhatóságának időtartama és az elszámolás határideje,
- a fel nem használt támogatási maradvány visszautalásának határideje, valamint az a minisztériumi számlaszám, amelyre a maradványt vissza kell utalni,
- az állami költségvetésből származó pénzeszközök után képződött kamat visszautalásának a határideje és az a minisztériumi számlaszám, amelyre a képződött kamatot vissza kell utalni,
- a támogatás felhasználásának feltételei, melyek megszegése a támogatás vissza-

utalásának kötelezettségét vonja maga után^{23o}),

(14) A kérelem elbírálását követő 30 napon belül a minisztérium a honlapján közzéteszi a) azoknak a kérelmezőknek a jegyzékét, akik számára a (1) bek. szerinti tevékenységekre jóváhagyták a támogatást, a támogatás összegét és a támogatási szerződést, b) az elutasítás okának megjelölésével az elutasított kérelmezők jegyzékét, c) a kérelmeket elbíráló bizottság összetételét, d) mely esetekben és milyen indokkal változtatta meg a minisztérium a kérelmek elbírálására létrehozott bizottság javaslatát.

(15) Külön jogszabály szerinti eljárás^{23p} érvényes arra az esetre, ha a kérelmező megsérti a pénzügyi fe-gyelmet.

(16) A támogatási összegek megítélésére és felhasználására külön jogszabály vonatkozik^{23q}).

(17) A támogatás megítélésére a kérelmező nem támaszthat jogigényt.

(18) A jelen törvény szerint megítélt, állami támogatásnak^{23r} minősülő támogatás csak e törvénnyel és az állami támogatást szabályozó külön jogszabályokkal^{23s} összhangban nyújtható.

(19) Ez a törvény nem érinti az információhoz való hozzáférés korlátozására vonatkozó, külön jogszabály szerinti^{23t} rendelkezéseket.

Közös, átmeneti és hatálytalanító rendelkezések

7. §

(1) A jogi személyiséggel rendelkező iskolák és oktatási létesítmények az előző évi gazdálkodásukról beszámolót készítenek, s azt benyújtják a fenntartójuknak. Az intézményfenntartók összevont beszámolót készítenek a fenntartásukban működő iskolák és oktatási létesítmények előző naptári évi gazdálkodásáról, s azt április 15-éig benyújtják az illetékes területi székhely körzeti hivatalának. A körzeti székhely körzeti hivatala a minisztérium által megszabott határidőn belül összegező jelentést készít a körzeti székhely körzeti hivatalának területi hatáskörébe tartozó intézményfenntartók gazdálkodásáról. Az előző naptári évre vonatkozó összevont beszámolóval kapcsolatos tartalmi és formai elvárásokról a minisztérium január 31-ig honlapján tájékoztatja a fenntartókat.

(2) Az iskola és az oktatási létesítmény gazdálkodásáról készített, (1) bek. szerinti beszámoló az alábbiakat tartalmazza a) források szerinti bontásban a bevételek részletezése, a kiadások részletezése, b) az egyházi és magániskolák esetében az

állami költségvetésből származó pénzeszközök állománya és mozgása,
c) a minisztérium által meghatározott további adatok.

(3) Az iskola és az oktatási létesítmény gazdálkodásáról a (2) bek. a)-c) pontok rendelkezései szerinti készített beszámolóhoz csatolni kell:

a) az éves beszámólót,
b) ha az éves beszámólót könyvvizsgáló véleményezte, az éves beszámolóra vonatkozó könyvvizsgálói jelentést.

(4) Az iskolafenntartók(24a) legkésőbb adott naptári év szeptember 30-áig kötelesek az illetékes kerületi székhely körzeti hivatalának bejelenteni az általuk működtetett tanintézményekre vonatkozóan a szeptember 15-i állapot szerinti tanulói létszámot, valamint a minisztériumi költségvetési fejezetből és a belügyminisztériumi költségvetési fejezetből az iskoláknak járó támogatás leosztásához szükséges további adatokat. A kerületi székhely körzeti hivatala az iskolafenntartók(24a) által közölt, valamint a saját fenntartásában működő iskolákra és oktatási létesítményekre vonatkozó adatokat köteles a minisztériumnak bejelenteni. A kért adatokkal és azok közlésének formájával kapcsolatos részletes szabályokról a minisztérium minden év augusztus 31-ig tájékoztatja a fenntartókat.

(5) A 2013. évi és az azt követő évekre szóló állami költségvetésben a regionális szervezettségű oktatás 3. § (2) és (3) bek. szerinti finanszírozására elkülönített pénzeszközök minimális nagysága az állami, az egyházi és a magániskolákban a folyó tanév elején érvényes tanulói létszámnak és az előző naptári évre vonatkozó, a következő naptári évre várt éves infláció mértékével megemelt éves átlagos ráfordításoknak a szorzata. Az éves átlagos ráfordítások a jóváhagyott minisztériumi költségvetési fejezetben és belügyminisztériumi költségvetési fejezetben szereplő, a 3. § (2) és (3) bek. szerinti célokra fordítható kiadási előirányzat és az állami, egyházi és magániskolákban folyó tanév elején érvényes tanulói létszámnak a hányadosa.

(6) A beterjesztett adatok és az állami költségvetésről szóló törvény szerint rendelkezésre álló forrásmennyiség alapján az állami költségvetésről szóló törvény hatályba lépését követő 30 napon belül a minisztérium a honlapján közzéteszi a támogatási adatokat, valamint a költségvetési forrásoknak az egyes fenntartók között a 4. §, az 5-6.b § rendelkezései szerinti leosztásakor alkalmazott eljárást.

(7) Az adott naptári évben a 4.a-4.e §, a 6.b és a 8.c § szerinti célokkal kapcsolatos folyó kiadásokra elkülönített pénzeszközök összesen nem haladhatják meg

a) a minisztériumi költségvetési fejezetben

a 3. § (2) bek. szerinti,
b) a belügyminisztériumi költségvetési fejezetben a 3. § (3) bek. szerinti folyó kiadási előirányzat 6%-át.

(8) Az iskolák és oktatási létesítmények által biztosított szabadidős foglalkozások finanszírozására szolgálnak az oktatási utalványok. Az oktatási utalvány az iskolarendszerű képzést folytató iskola(1) egy tanulójának szabadidős iskolai tevékenységét támogató sajátos éves állami hozzájárulás. Az iskolák legkésőbb az adott naptári év szeptember 10-ig adják ki tanulóiknak az oktatási utalványokat, s azokat a külön jogszabály(24b) szerint az oktatási intézményhálózatba tartozó iskolák és oktatási létesítmények legkésőbb az adott naptári év szeptember 25-ig veszik át. Az oktatási utalványokat alap- és középiskolák adják saját tanulóik részére. Az oktatási utalvány birtokosa számára szabadidős foglalkozást nyújtó iskola és oktatási létesítmény az oktatási utalvány alapján és a fenntartó közvetítésével kapja meg a minisztériumi költségvetési fejezetből és a belügyminisztériumi költségvetési fejezet terhére tevékenységéhez a támogatást, amelynek összege az utalvány értékéig terjedhet. Az utalvány értékét a minisztérium határozza meg.

(9) A kormány rendeletben szabályozza

a) a pénzeszközök leosztásának részleteit, beleértve a 4. § (1) bek. szerinti normatíva meghatározásának a módját; a leosztás részletes szabályozásakor az illetékesek figyelembe veszik azokat a tanulmányi szakokat és szakmákat, amelyek esetében a szakképzésben részt vevők száma meghaladja a külön jogszabály(24ba) szerinti munkaerő-piaci igényt, és azokat a tanulmányi szakokat, valamint szakképzési szakokat, melyeken a munkaerő-piaci szükségleteknél kevesebb a végzősök létszáma,

b) a 4. § (2) bekezdés b) pontja szerinti pénzeszközök elosztásának részleteit,

c) a pénzeszközök 5. § (1)-(5) bekezdései szerinti leosztásának részleteit és a kiutalásra kerülő pénz-eszközök mennyiségi meghatározásának módját,

d) a (8) bekezdés szerinti oktatási utalványok felhasználásának részleteit, ideértve a szabadidős tevékenységet szervező iskolák és oktatási intézmények esetében azoknak a tevékenységeknek a körét, amelyek finanszírozása az oktatási utalványok révén történik,

e) a garantált minimális támogatás meghatározásának a részleteit, valamint annak felhasználását a pénzeszközök 8.a § paragrafus szerinti leosztásakor.

(10) A minisztérium

a) a belügyminisztériumi költségvetési fejezetből a kerületi székhely körzeti hivatalának kérésére a fenntartásába tartozó iskoláknak és oktatási létesítményeknek sürgős szükséglet esetén támogatást nyújt

1. gépek, műszerek, berendezések, technika,

szerszámok és személygépkocsik vásárlására, 2. oktatási létesítmények építésére, bővítésére, felújítására és korszerűsítésére,
b) a minisztérium költségvetési fejezete és a belügyminisztérium költségvetési fejezete terhére az iskolafenntartó(24c) kérésére pénzeszközöket nyújt oktatási létesítmények építésére, bővítésére, felújítására és korszerűsítésére a szociálisan hátrányos környezetből származó gyermekek létszámának függvényében, valamint az egészségkárosult tanulók száma szerint, a dolog sürgőségének szem előtt tartása mellett.

(11) A kerületi székhelyek körzeti hivatalai fenntartásában működő iskoláknak és oktatási létesítményeknek a 4-6.b §, a 7. § (8) bek és a 8.c § rendelkezései alapján juttatott összeg nem lépheti túl az előírt költséghatárt.

(12) A 4.a-4.d §, a 7. § (8) és a 8.c § rendelkezéseinek figyelembe vételével megítélt támogatás összegéről a kerületi székhely körzeti hivatala a rendelkezésre álló pénzeszközök leosztásáról hozott minisztériumi döntést követő 15 napon belül tájékoztatja az iskolák és oktatási létesítmények fenntartóit.

(13) Az iskolafenntartó a kerületi székhely körzeti hivatala értesítésének kézhezvételétől számított 15 napon belül

a) a fenntartásában működő iskolák és oktatási létesítmények között leosztja a 4.a-4.d §, a 7. § (8) és a 8.c § rendelkezéseinek figyelembe vételével a minisztérium által megítélt pénzeszközöket, és

b) tájékoztatja a kerületi székhely körzeti hivatalát arról, 8.c § rendelkezéseinek figyelembe vételével hogyan osztotta le a fenntartásában működő iskolák között a rendelkezésre álló pénzeszközöket.

(14) A minisztérium által a 4.a-4.d §, a 7. § (8) és a 8.c § rendelkezéseinek figyelembe vételével megítélt összeget a kerületi székhely körzeti hivatala a minisztériumi döntést követő 15 napon belül osztja szét a fenntartásában működő iskolák és oktatási létesítmények között.

(15) Az illetékes kerületi székhely körzeti hivatala közvetítésével benyújtott iskolafenntartói(1) kérelem alapján a minisztérium a minisztérium költségvetési fejezetéből vagy a belügyminisztérium költségvetési fejezetéből a kerületi székhely körzeti hivatala útján az év folyamán az alábbi célokra ítél meg támogatást:

a) végkielégítésre, az alkalmazott havi átlagbérének kétszeres összegében a munkaviszony legelső megszűnésekor külön jogszabályi előírások szerinti(21) igény létrejöttét követően,

b) a pedagógusokról és a szakalkalmazottakról való gondoskodással összefüggésben külön jogszabály szerint(24f) e személyeknek az influenza és a hepatitisz A és B elleni oltóanyag térítésére.

(16) A kerületi székhely körzeti hivatala adatokat szolgáltat a minisztériumnak, melyek szükségesek a jelen törvényben megszabott döntéshozatali, irányító és ellenőrző tevékenységek minisztérium által előírt határ-idős teljesítésének költségvetéséhez, finanszírozásához. A részletes adatszolgáltatás feltételeit és formáját a minisztérium közli a kerületi székhely körzeti hivatalával.

(17) A kerületi székhely körzeti hivatala adatokat szolgáltat a minisztériumnak a kérvényekről a 4.a, 4.c, 4.d §, a 7. § (8), (10) és (15) bekezdése, valamint a 8.c § szerint a minisztérium által megszabott határidőkben. A részletes adatszolgáltatás feltételeit és formáját a minisztérium közli a kerületi székhely körzeti hivatalával.

7.a §

Adatszolgáltatás a jövedelemadó-bevételek községeknek történő leosztása és átutalása céljaira

(1) A jövedelemadó-bevételek külön jogszabály szerinti^{24d} községeknek történő leosztása és átutalása célja-ira a következő naptári évre adatgyűjtés történik az alábbi létszámokról:

a) a művészeti alapiskolában egyénileg vagy csoportosan képzett diákok létszámáról, hároméves kortól legfeljebb a 25. életév betöltéséig, a kezdődő tanév szeptember 15-ei állapotának megfelelő-en; az egyházi iskolákban és magániskolákban a 15. életévig,

b) az óvodát látogató gyermekek létszámáról a kezdődő tanév szeptember 15-ei állapota szerint,

c) a nyelviskolát látogató tanköteles hallgatók létszámáról legfeljebb a 25. életév betöltéséig, a kezdődő tanév szeptember 15-ei állapota szerint; egyházi iskolákban és magániskolákban a gyermek-létszám a 15. életév betöltéséig,

d) a nevelési tanácsadói és megelőzési oktatási létesítményekben az előző tanévben ellátott gyermekek létszámáról, akiknek szolgáltatásokat nyújtottak; az újonnan alapított nevelési tanácsadói és megelőzési oktatási létesítményekben a kezdődő tanév szeptember 15-ei állapota szerinti gyermek-létszám; az egyházi és a magán oktatási intézményekben a gyermeklétszám a 15. életév betöltéséig,

e) a speciális nevelőintézetekben az előző tanév tényleges napi átlagos gyermeklétszáma; az újonnan alapított speciális nevelőintézetekben a kezdődő tanév gyermeklétszáma a szeptember 15-ei állapot szerint; egyházi és magán intézményekben a gyermeklétszám a 15. életév betöltéséig,

f) a speciális nevelési-oktatási igényű gyermekek egészségügyi intézményekben fenntartott óvodáinak tényleges napi átlagos gyermeklétszáma az előző tanévben; a speciális nevelési-oktatási igényű gyermekek részére egészségügyi intézményekben újonnan alapított óvodákban a kezdődő tan-

év szeptember 15-ei állapota szerinti gyermeklétszám,

g) az egészségügyi intézményekben működő iskolai klubok tényleges napi átlagos gyermeklétszáma az előző tanévben; egészségügyi intézményben újonnan alapított iskolai klub esetén a kezdődő tan-év szeptember 15-ei állapotának megfelelő gyermeklétszám,

h) a község területén alapított iskolai gyermekklubok gyermeklétszáma a kezdődő tanév szeptember 15-ei állapotának megfelelően, a gyermekklubok finanszírozásának céljaira,

i) az iskolai diákotthonok gyermeklétszáma a kezdődő tanév szeptember 15-ei állapota szerint; egy-házi oktatási létesítményben és magán oktatási létesítményben a gyermeklétszám a 15. életév be-töltéséig;

j) az alapiskolák, a speciális nevelési-oktatási igényű alapiskolák, az ötéves gimnáziumok, a nyolc-éves gimnáziumok és nyolc-éves konzervatóriumok összes tanulójának összlétszáma a kezdődő tan-év szeptember 15-ei állapota szerint a községi fenntartású, az állam által elismert egyház vagy vallási közösség, illetve más jogi személy vagy természetes személy által fenntartott iskolában; egyházi oktatási létesítményben és magán oktatási létesítményben a tanulólétszám a 15. életév betöltéséig,

k) az alapiskolák, a speciális nevelési-oktatási igényű alapiskolák összes tanulójának összlétszáma a kezdődő tanév szeptember 15-ei állapota szerint a kerületi székhely körzeti hivatalának fenntartásában lévő intézményekben, ha ezen iskoláknak nincs a község területén önálló iskolai étkezdéje, és a tanulók a község, az állam által elismert egyház vagy vallási közösség, illetve más jogi vagy természetes személy hatáskörébe tartozó iskolai étkezdében étkeznek.

(2) Az adatszolgáltatás (1) bekezdés szerinti adatgyűjtési gyermek- és tanulói létszámába beszámolandó minden gyermek, tanuló és hallgató, akit az iskola igazgatójának vagy az oktatási intézmény igazgatójának döntése alapján^{24g} felvette az iskolába vagy oktatási intézménybe.

(3) A gyermek életkora meghatározása szempontjából döntő dátum annak a naptári évnek a január 1-jei napja, amelyben az (1) bekezdés szerinti adatgyűjtés megvalósul.

(4) Az adóbevételek községeknek történő leosztása és átutalása céljából a művészeti alapiskola tanulója, a nyelviskola hallgatója, az óvodába vagy oktatási intézménybe járó gyermeket az (1) és (2) bekezdés szerinti adatszolgáltatásba kizárólag csak egy művészeti alapiskola, nyelviskola, óvoda vagy oktatási intézmény alapítója veheti fel, egy művészeti alapiskolában, egy nyelviskolában, egy óvodában vagy egy oktatási létesítményben.

(5) Ha a művészeti alapiskola tanulója, a

nyelviskola hallgatója, az óvodát látogató gyermek, a nevelési-megelőzési tanácsadó oktatási létesítményét látogató gyermek vagy a nagykorú személy több iskolát vagy több azonos fajtájú oktatási létesítményt is látogat, a gyermek, tanuló vagy hallgató törvényes képviselője, az intézeti ellátást nyújtó, a nevelési intézkedést végrehajtó, az előzetes intézkedést végrehajtó vagy védő nevelést biztosító, a fogvatartást vagy szabadságvesztés-büntetést végrehajtó intézet képviselője, illetve a nagykorú személy írásos becsületbeli nyilatkozatot tesz az egyik, azonos fajtájú illetékes iskolának vagy oktatási létesítménynek a gyermek, tanuló, hallgató (1) bekezdés a)-d) pontja szerinti adatszolgáltatásba való felvétele érdekében (a továbbiakban „becsületbeli adatszolgáltatási nyilatkozat”). A becsületbeli adatszolgáltatási nyilatkozatot az érintett iskola vagy oktatási létesítmény igazgatója továbbítja a fenntartónak. A becsületbeli adatszolgáltatási nyilatkozat tartalmazza

a) a gyermek, tanuló, hallgató azonosító adatait; a családi és utónevét, születése dátumát és helyét, lakcímét és tartózkodása jellegét,

b) a törvényes képviselő azonosító adatait, ha kiskorú személyről van szó, az intézeti ellátást nyújtó, a nevelési intézkedést végrehajtó vagy védő nevelést biztosító, a fogvatartást vagy szabadságvesztés-büntetést végrehajtó intézet képviselőjének azonosító adatait, ha hozzájárult az adatgyűjtésbe történő felvételéhez; családi és utónevét, lakcímét, a tartózkodás formája, elérhetőség,

c) adatok az iskoláról vagy oktatási létesítményről, melyet a gyermek, a tanuló vagy a hallgató látogatni fog; az iskola vagy oktatási létesítmény neve és

d) a nyilatkozat, hogy az adatgyűjtési hozzájárulást csak egy, azonos fajtájú iskolának vagy oktatási létesítménynek adták meg.

(6) Az iskolák és oktatási létesítmények fenntartói^{24ca} kötelesek az (1)-(5) bekezdés szerinti adatokat legkésőbb a naptári év szeptember 25. napjáig kötelesek jelenteni a községeknek minden iskola és oktatási létesítmény esetén, amelynek székhelye az adott község területén van.

(7) Az (1)-(5) bekezdés szerinti adatokat a) a község köteles benyújtani legkésőbb a naptári év októberének 5. napjáig az illetékes kerületi székhely körzeti hivatalának a területén székhellyel rendelkező minden iskoláról és oktatási létesítményről, b) a kerületi székhely körzeti hivatala pedig köteles a hatáskörébe eső községek adatait a minisztériumnak továbbítani legkésőbb a naptári év októberének 15. napjáig.

(8) Az adatszolgáltatásban kért adatok és benyújtásuk formai követelményeinek részleteit a minisztérium az iskolák és oktatási létesítmények alapítóival és a községekkel minden évben legkésőbb augusztus 31-éig közli.

(9) A jövedelemadó-bevételek községeknek történő leosztásából származó bevétel szabadidő-központok céljaira fordítható részének kiszámításakor a községben állandó lakhellyel rendelkező, 5-14 éves lakosainak létszámát kell használni, mégpedig azon naptári év január 1-jei állapotának megfelelően, amelyben az adat-gyűjtés történik.

8. §

(1) Az e törvényben foglaltak betartását a minisztérium és a kerületi székhelyek körzeti hivatalai felügyelik.

(2) A minisztérium és a kerületi székhelyek körzeti hivatalai e feladatuk ellátása során

a) ügyelnek a finanszírozás átláthatóságára, és ellenőrzik az állami iskolák, az egyházi iskolák, a magániskolák és az állami oktatási létesítmények finanszírozása során alkalmazott módszerek és eljárások helyességét,

b) ellenőrzik az óvodák 2b) 6.b § szerinti finanszírozása során alkalmazott módszerek és eljárások helyességét,

c) ellenőrzik a 7. § (4) szerint a minisztériumnak bejelentett óvodai és iskolai gyermek- és tanulói létszámok helytállóságát, valamint a 7. § (4) bekezdésében megjelölt adatszolgáltatási határidők betartását,

d) ellenőrzik a szabadidős foglalkozások 7. § (8) szerinti finanszírozása során alkalmazott módszerek és eljárások helyességét,

e) ellenőrzik a művészeti alapiskolák tanulói, a nyelviskolák hallgatói, valamint az óvodákban és oktatási létesítményekben nevelt gyermekek létszámára vonatkozó és a 7.a § szerint a minisztériumnak bejelentett adatok helytállóságát, valamint a 7. § (12) bekezdésében megjelölt adatszolgáltatási határidők betartását,

f) a jelen törvény szerint nyújtott pénzeszközök felhasználásának célját.

(3) Felügyeleti feladataik ellátása során a minisztérium és a kerületi székhelyek körzeti hivatalai külön jogszabály szerint²⁵⁾ járnak el.

8.a §

A 4. § (1) bekezdés szerinti pénzeszközök odaítélése során az állami iskola fenntartója legalább a garantált minimális támogatási összeget megkapja. A garantált minimális támogatás összegének meghatározása úgy történik, hogy az egy tanulóra jutó normatív hozzájárulás és a garantált minimális támogatás keretében a folyó kiadásokra meghatározott összeg az előző naptári évben az egy tanulóra jutó normatív hozzájárulás és a garantált minimális támogatás összegéig nyújtott kiegészítés összegének legalább a 95%-át érje el.

8.b § Bírságok

(1) A minisztérium vagy a kerületi székhely körzeti hivatala

a) 200 eurós bírság megfizetésére kötelezi a

fenntartót, ha elmulasztja a határidőket

1. a hatáskörébe tartozó egyes iskolák naptári évre esedékes normatív pénzügyi eszközök leosztásában a 4. § (9) bekezdése szerinti fenntartók esetében,

2. a 4. § (10) bekezdése szerinti fenntartók esetében a normatív pénzügyi eszközök korrekcióját az új tanévben az egyes iskolák vonatkozásában,

3. a 4.e § (6) bekezdése a) pontja szerinti fenntartók esetében a naptári évre szóló, a szociálisan hátrányos környezetből származó tanulók nevelésének és oktatásának minőségjavítását célzó támogatások pénzügyi eszközeinek leosztásában az egyes iskolák vonatkozásában,

4. a 4.e § (6) bekezdése b) pontja szerinti fenntartók esetében a naptári évre szóló, a szociálisan hátrányos környezetből származó tanulók nevelésének és oktatásának minőségjavítását célzó támogatások pénzügyi eszközeinek korrekciójára az egyes iskolák vonatkozásában,

5. a 6.a § (6) bekezdése szerinti kötelesek megszegésének bejelentése során,

6. a 6.a § (6) bekezdése szerinti kötelesek megszegése kikküszöbölésének bejelentése során,

7. a tanköteles életkor elérése előtt egy évvel óvodába felvett gyermekekre folyósított nevelési-oktatási támogatás pénzeszközök leosztásában a naptári évre és az egyes óvodák-ra vonatkozóan a 6.b § (4) bekezdése a) pontja szerinti fenntartók esetében,

8. a tanköteles életkor elérése előtt egy évvel óvodába felvett gyermekekre folyósított nevelési-oktatási támogatás pénzeszközök leosztásában az új tanévre és az egyes óvodákra vonatkozóan a 6.b § (4) bekezdése b) pontja szerinti fenntartók esetében,

9. a gazdálkodási terv benyújtásában a kerületi székhelyek körzeti hivatalainak a 7. § (1) bekezdése szerint,

10. az adatszolgáltatásban a gyermekek és tanulók, valamint egyéb adatok vonatkozásában a 7. § (4) bekezdése, vagy

11. a pénzeszközök leosztásában a saját fenntartásában lévő az iskoláknak és oktatási létesítményeknek a 7. § (13) bekezdésének a) pontja és (14) bekezdése szerint,

b) 200 eurós bírság megfizetésére kötelezi a fenntartót, ha nem jelenti be a pénzügyi normatíva nagyságát a naptári évre vagy az új tanévre a fenntartásában lévő egyes iskolákra vonatkozóan a 4. § (11) bekezdése szerint,

c) a 6. és 6.a § szerinti iskolákat akkora összegű bírság megfizetésére kötelezi, amekkorára összeget másként használtak fel, nem a törvényben előírt módon; bírságot ró ki, ha megszegik

1. a normatív pénzeszközök 2. § (3) bekezdése szerinti felhasználásának céljait,

2. a 4.a § szerinti specifikus pénzügyi támogatások felhasználási céljait,

3. a tanulók 4.b § szerinti, rendkívüli eredményeiért folyósított pénzeszközök felhasználási céljait,

4. a 4.c § szerinti, a vészhelyzetek elhárítására folyósított pénzeszközök felhasználási céljait,

5. a 4.d § szerinti fejlesztési projektekre folyósított pénzeszközök felhasználási céljait,

6. a 4.e § szerinti, a hátrányos szociális környezetből származó tanulók nevelési-oktatási fel-tételeinek minőségjavítására folyósított pénzeszközök felhasználási céljait,

7. a 6. § (3) bekezdése szerinti normatív pénzeszközök felhasználási céljait,

8. a 6.a § (7) bekezdése szerinti normatív pénzeszközök felhasználási céljait,

9. a 6.b § (5) bekezdése szerinti fenntartó hatásköre alá tartozó egyes óvodák számára, a naptári évre vagy az új tanévre leosztott, a tanköteles életkor előtt egy évvel óvodát látogató gyermekek nevelésére és oktatására folyósított pénzeszközök felhasználási céljait,

10. a tanulóknak 7. § (8) bekezdése szerinti szakköri képzésnek támogatására folyósított pénzeszközökből származó hozzájárulás felhasználási céljait,

11. a 7. § (15) bekezdése értelmében folyósított pénzügyi eszközök felhasználási céljait, vagy

12. a 2. § (3) bekezdése szerinti, egyeztető eljárás keretében az iskolának vagy oktatási létesítménynek kiutalt pénzeszközök felhasználási céljait,

d) 2 000 eurós bírságot szab ki a gazdálkodásról szóló, 7. § (2) és (3) bekezdése szerinti beszámoló kidolgozásának elmulasztásáért,

e) 300-tól 2 000 euróig terjedő összegű bírságot szab ki a 7. § (2) és (3) bekezdése szerinti gazdálkodási jelentésben feltüntetett helytelen adatok miatt,

f) 300 eurótól 33 000 euróig terjedő összegű bírságot szab ki a 7. § (4) bekezdése szerinti adatszolgáltatásban benyújtott gyermek- vagy tanulólétszám, valamint más adatok helytelensége miatt.

(2) A minisztérium vagy a kerületi székhely körzeti hivatala megbírságot

a) az iskola vagy oktatási létesítmény fenntartóját^{24ca)}, ha

1. nem szolgáltat a jövedelemadó-bevételek leosztásához és községeknek történő kiutalásához szükséges adatokat a 7.a § (1)-(5) bekezdései szerint, 3 000 eurós bírsággal,

2. nem tartja meg a 7.a § (6) bekezdése szerinti adatszolgáltatási határidőt, 300 eurós bírsággal, vagy

3. hamis adatokat szolgáltat a jövedelemadó-bevételek községeknek történő leosztása céljaira a 7.a § (1)-(5) bekezdései szerint, 300 eurótól 33 000 euróig terjedő bírsággal,

b) a községet, ha

1. nem szolgáltat a jövedelemadó-bevételek leosztásához és községeknek történő kiutalásához szükséges adatokat a 7.a § (1)-(5) bekezdései szerint, 3 000 eurós bírsággal,

2. nem tartja meg a 7.a § (7) bekezdése a) pontja szerinti adatszolgáltatási határidőt, 300 eurós bírsággal, vagy

3. hamis adatokat szolgáltat a jövedelemadó-bevételek leosztása és községeknek történő átutalása céljaira a 7.a § (1)-(5) bekezdései szerinti, fenntartásában lévő iskolák és oktatási intézmények esetében, 300 eurótól

33 000 euróig terjedő bírsággal.

(3) A minisztérium vagy a kerületi székhely körzeti hivatala a bírság összegének (1) bekezdés e) és f) pontja, (2) bekezdés a) pontjának harmadik alpontja, valamint a b) pontjának harmadik alpontja szerinti kiszabása-kor figyelembe veszi a köteleességszegés mértékének súlyosságát, a köteleességszegés módját és nagyságát, annak következményeit és időtartamát.

(4) A bírság kiszabása nem mentesít a bírság kiszabására okot adó kötelezettsége teljesítése alól. A jogellenes állapot megszüntetése érdekében a minisztérium vagy a kerületi székhely körzeti hivatala ismételtén kiszabhat bírságot, mégpedig a jogsértő állapot kiküszöbölésének időpontjáig.

(5) Az (1) és (2) bekezdés szerinti bírságok kiszabásáról az dönt, aki a törvénysértést megállapította. A jelen törvény alapján lefolytatásra kerülő bírságolási eljárásra az általános közigazgatási eljárás (25a) jogszabályai vonatkoznak.

(6) A bírságokból származó bevétel az állami költségvetés bevétele.

(7) A jelen törvény alapján kiszabott bírságok teljesítési határideje 30 nap azt a napot követően, hogy a határozat, melyben a bírságot kiszabták, jogerőre emelkedett.

(8) A bírság attól a naptól számított egy éven belül szabható ki, amikor a minisztériumnak vagy a kerületi székhely körzeti hivatalának tudomására jutott a jelen jogszabály szerinti kötelezettség megsértésének ténye, legfeljebb azonban a kötelezettségszegés napjától számított három éven belül szabható ki.

8.c § Egyeztetési eljárás

(1) A fenntartó kérelmére és a fenntartóval történő egyeztetés során a minisztérium költségvetési fejezete vagy a belügyminisztérium költségvetési fejezete terhére módosíthatja a megítélt juttatás összegét. Egyeztetési eljárásnak minősül a 4. § alapján a fenntartónak megítélt juttatások összegének módosítása, további pénzeszközök odaítélése, amelynek oka lehet

a) a személyi jellegű és működési ráfordítások fedezésére szolgáló források elégtelensége,
b) az intézményi érettségi bizottság elnökének, a tantárgyi bizottság elnökének és tagjainak, a szak-iskolai és konzervatóriumi záróvizsga-bizottság elnökének és tagjainak – külső gyakorló szakembereket is ideértve – külön jogszabály (25aa) szerinti tevékenységével kapcsolatos költségek.

(2) Az egyeztetési eljárás az iskolafenntartó kérelmére indul. A fenntartó a kérelmet a kerületi székhely körzeti hivatalának közve-

títésével a naptári év folyamán nyújtja be a minisztériumhoz.

(3) A kérvény az (1) bekezdés a) pontja szerint tartalmazza annak indokait, hogy az állami iskolák, állami óvodák és állami oktatási létesítmények számára megítélt pénzeszközök miért nem elegendőek

a) a személyi jellegű ráfordítások terén,
b) a működési ráfordítások terén.

(4) Amennyiben a fenntartó az (1) bek. b) pontja szerinti személyi jellegű ráfordítások fedezésére igényli a többletösszeget, a kérelemben feltünteti,

a) hány napot töltöttek az alkalmazottak az érettségi vizsgákon és záróvizsgákon,
b) az érettségi vizsgák és a záróvizsgák alatt milyen tényleges költségei keletkeztek az alkalmazot-taknak, amelyeknek külön jogszabály szerinti (25b) megtérítését igényelhetik,
c) hány tanuló vizsgáztattak le az érintett alkalmazottak az érettségi és a záróvizsgák alatt.

(5) A minisztérium a fenntartónak a naptári évre az alábbiak szerint ítéli oda a pénzeszközöket:

a) az (1) bek. a) pontja esetében a 7. § (4) bek. szerint közölt adatok alapján megítélt normatív hozzájáruláson felül attól függően, milyen mértékben növekedtek a naptári év folyamán a személyi jellegű és az üzemi ráfordítások, valamint mennyi pénz áll rendelkezésre a tartalékalapon belül erre a célra,
b) az (1) bek. b) pontja esetében a 7. § (4) bekezd. szerint közölt adatok alapján megítélt normatív hozzájáruláson felül és annak függvényében, mennyi pénz áll rendelkezésre a tartalékalapon belül erre a célra.

(6) Az állami költségvetésről szóló törvény hatályba lépését követő 30 napon belül a minisztérium a honlapján közzé teszi az adott naptári évre érvényes, külön jogszabály szerinti (25c) költségek (ráfordítások) összegét.

(7) A minisztérium előírhatja a fenntartónak, amely az (1) bekezdés a) pontja szerint pénzeszközök kiutalásáért folyamodott, racionalizációs intézkedések végrehajtását az iskolában vagy oktatási létesítményben, melyek számára a pénzeszközöket kéri. A minisztérium egyben meghatározza a racionalizációs intézkedés fajtáját és annak időtartamát. Racionalizációs intézkedésen az osztályok számának csökkentése, az iskola vagy oktatási létesítmény alkalmazotti létszámának csökkentése, az iskola vagy oktatási létesítmény megszüntetése, vagy más intézkedés értendő, melynek következtében nő a megítélt pénzeszközök kihasználásának hatékonysága és gazdaságossága. A racionalizációs intézkedések elrendelése előtt a minisztérium megvitatja az iskola vagy oktatási létesítmény alapítójával a racionalizációs intézkedés fajtáját. Az iskola vagy oktatási lé-

tesítmény fenntartója köteles a minisztérium rendelkezésére bocsátani a racionalizációs döntések elrendeléséről kiadandó határozat meghozatalához szükséges adatokat, mégpedig a minisztérium által előírt szerkezetben. Az iskola vagy oktatási létesítmény fenntartója az (1) bekezdés a) pontja szerinti további pénzeszközök kiutalásáért már csak a racionalizációs intézkedések végrehajtását követően folya-modhat.

(8) A minisztérium a honlapján minden évben közzé teszi a juttatásban részesült fenntartók névjegyzékét, a támogatás (1) bek. a) pontja szerinti célját és a juttatott összeget. Ezt a jegyzéket a minisztérium minden naptári negyedév végét követő öt munkanapon belül frissíti.

(9) A minisztérium minden évben közzéteszi a weboldalán az iskolarendszerű képzésnek minősülő oktatást végző iskolák, állami óvodák és az állami oktatási létesítmények fenntartójának juttatandó pénzeszközök odaítélésének módszertanát.

9. §

(1) Jelen törvény hatályba lépését követő három éven át minden iskola fenntartója a 4. § (1) bek. szerinti pénzeszközök odaítélésekor legalább a garantált minimális támogatási összeget megkapja. A garantált minimális támogatás összegét az előző naptári évben az állami költségvetésből az állami iskoláknak a folyó kiadásokra juttatott összeg és az előző, valamint az adott naptári évben érvényes tanulói létszám határozza meg. A garantált minimális támogatás összegének meghatározása úgy történik, hogy a folyó kiadásokra szánt pénz egy tanulóra számított összege legalább az előző naptári évre érvényes összeg 95%-át elérje.

(2) A 2004., a 2005. és a 2006. évi költségvetésben belül a minisztériumi költségvetési fejezetben egy tartalékalap kerül elkülönítésre, amely a jelen törvény alkalmazásából következő különbségek átmeneti enyhítésére szolgál. A fenntartó kérelmére és a fenntartóval történő egyeztetés során a minisztérium indokolt esetben a tartalékalap terhére módosíthatja a megítélt juttatás összegét.

(3) A minisztérium és a belügyminisztérium a kerületi székhelyek körzeti hivatalainak közvetítésével január 10-éig legalább a januárra előirányzott folyó kiadások mértékéig az intézményfenntartóknak az iskolák finanszírozására előleget nyújt.

(4) Hatályon kívül helyezve 2007. január 1-jétől.

(5) Hatályon kívül helyezve 2007. január 1-jétől.

9.a §

A 2008. szeptember 1-jétől hatályos módo-

sításhoz kapcsolódó átmeneti rendelkezések
A 2008. szeptember 1-je és 2008. december 31-e közötti időszakban

a) a kerületi tanügyi hivatal legkésőbb október 30-áig értesíti az állami iskola fenntartóját az általa működtetett iskolák számára az adott naptári évre megállapított normatív hozzájárulás összegének korrigálásáról. A korrekció az új tanévre érvényes és a fenntartó által a 7. § (4) bek. szerint bejelentett tényleges tanulói létszám alapján a fenntartó által működtetett iskolák számára az új tanévben járó, 4. § (3) bek. szerint számított normatív hozzájárulás és az előző naptári évben a fenntartó által a 7. § (4) bek. szerinti bejelentett tényleges tanulói létszám alapján a jelen szakasz (3) bek. szerint számított normatív hozzájárulás különbsége,

b) a külön jogszabály szerinti létesítmények²³⁾ kivételével az állami oktatási létesítmények esetében a minisztérium az (1) bek. szerinti pénzeszközök nagyságának meghatározásakor az adott intézmény szolgáltatásait igénybe vevő gyermekek vagy tanulók számát, az intézmény tevékenységének biztosításához szükséges személyi és üzemi feltételeket vagy a nyújtott szolgáltatás terjedelmét ve-szi figyelembe,

c) az állam által elismert egyház vagy vallási közösség, egyéb jogi vagy magánszemély fenntartásában működő, külön jogszabály²³⁾ szerinti oktatási létesítményeket az 5. § (1) bek. szerint megillető pénzeszközök mennyiségének meghatározása az állami iskolákéhoz hasonlóan a 4. § (2)-(6) bekezdése alapján történik,

d) a jelen törvény alkalmazásából következő különbségek átmeneti enyhítése céljából a minisztérium a minisztériumi költségvetési fejezetben belül tartalékalapot képez; a fenntartó kérelmére és a fenntartóval történő egyeztetés során a minisztérium indokolt esetben a tartalékalap terhére módosíthatja a megítélt juttatás összegét,

e) a fenntartó kérelmére és az iskolában tanuló, szociálisan hátrányos helyzetű gyermekek²⁶⁾ számára való tekintettel a minisztérium a tartalékalapból pénzt biztosít a szociálisan hátrányos helyzetű gyermekekkel foglalkozó pedagógiai asszisztensek bérének fedezésére, ideértve a munkáltató által fizetendő járulékokat és nyugdíjbiztosítási hozzájárulásokat. A fenntartó az illetékes kerületi tanügyi hivatal közreműködésével az adott naptári év szeptember 30-ig nyújtja be a kérelmet a minisztériumhoz.

9.b §

A 2009. szeptember 1-jétől hatályos módosításhoz kapcsolódó átmeneti rendelkezések
A minisztérium legkésőbb szeptember 2-ig a honlapján közzéteszi a 2009. naptári évre vonatkozóan a külön jogszabály szerinti^{25c)} költségek összegét.

9.ba §

Átmeneti rendelkezések

a 2013. január 1-jétől hatályos rendelkezésekhez

(1) A 2012. december 31-e előtt megkezdett ellenőrzéseket a jelen törvény értelmében az ellenőrzés megkezdése idején hatályos jogszabályok szerint kell végrehajtani.

(2) A bírság kivetéséről 2012. december 31-e előtt megindított eljárásokat a felügyeleti szerv az addig hatályos jogszabályok szerint fejezi be.

9.c §

Az adóbevételeknek a települési önkormányzatok között 2011-ben történő leosztása céljából a minisztérium az iskolák, az oktatási létesítmények és a települési önkormányzatok által a 7. § (12) bek. alapján közölt adatokon kívül a szabadidőközpontokban és az iskolai szakkörökben 2010. szeptember 15-i határral nyilvántartott, a minisztériumi elvi teranyagok és elemzések elkészítése céljából bejelentett gyermeklétszámot is tekintetbe veszi.

9.d §

(1) A 2013-as évben a minisztérium az adóbevételek községeknek történő leosztásakor azon adatokon kívül, amelyeket az iskolák és oktatási létesítmények fenntartói, valamint a községek szolgáltatnak, felhasználja az eddigi jogszabályok alapján a minisztériumnak a tervezési és elemző anyagok elkészítéséhez benyújtott adatokat is, mégpedig

a) a művészeti alapiskolák egyéni és csoportos képzésében részt vevő tanulóinak létszámáról hároméves kortól legfeljebb a 25. életév betöltéséig, a kezdődő tanév szeptemberének 15-ei állapota szerint; az egyházi és magán iskolákban a 15. életév betöltéséig,

b) az óvodás gyermekek létszámáról a kezdődő tanév szeptember 15-ei állapota szerint,

c) a nyelviskolák tanköteles korú hallgatóinak létszámáról, legfeljebb azonban a 25. életév betöltéséig, a kezdődő tanév szeptember 15-ei állapota szerint; az egyházi és magán iskolákban a 15. életév betöltéséig.

(2) A 2013-as évben a jövedelemadó-bevételekből a községeknek a szabadidőközpontokra leosztandó jut-tatás megállapítására a községek lakosság-nyilvántartási adataiból használják fel az öt-tizenéves korosztályba tartozó, a községben állandó lakhellyel rendelkező személyek számát azon naptári év január 1-jei állapota szerint, amelyben az adatgyűjtés történtik.

9.e §

Átmeneti rendelkezések a 2013. május 1-jétől hatályos módosításokhoz

A százalékos hányad értéke a 2013-as évben, amit az iskolarendszerű képzésnek minősülő oktatást végző iskolák iskolafenntartója köteles kiutalni az iskolának, a 4. § (9) bek. értelmében:

a) normatív támogatás személyi ráfordításokra eső részének 95%-a és
b) normatív támogatás üzemi kiadásokra eső részének 80%-a.

10. §

Hatályon kívül helyezett jogszabályok:

1. az alapiskolák, középiskolák és oktatási létesítmények finanszírozásáról, valamint a költségvetési szabályokról szóló, többször módosított 303/1995. számú SZK NT-törvény módosításáról szóló 506/2001. sz. törvény,

2. a Szlovák Köztársaság Oktatási Minisztériumának 2002. március 6-án kelt 293/2002-9-es számú rendelete a pedagógus és egyéb alkalmazottak létszámának meghatározásakor alkalmazott normatív eljárásról, annak alkalmazásáról, az iskolákban folyó szakköri tevékenységen, a tanműhelyeken és az oktatási létesítményeken belül a költségvetési források elosztásának pénzügyi normatíváiról (megjelent 134/2002. szám alatt),

3. a Szlovák Köztársaság Oktatási Minisztériumának 2006. április 12-én kelt CD 2006-141/348-1: sekr. számú rendelete a miniszteri hatáskörben nyújtható támogatásokról (megjelent 230/2006. szám alatt).

11. §

Hatályba léptető rendelkezések

Ez a törvény 2004. január 1-jével lép hatályba. Az 523/2004. és az 564/2004. számú törvények 2005. január 1-jétől hatályosak.

A 689/2006. számú törvény 2007. január 1-jétől hatályos.

A 245/2008. számú törvény 2008. szeptember 1-jével lépett hatályba, kivéve az alábbi rendelkezéseket: III. rész, 4. § (8) bek. 18. pont, 23. pont, 5. § (3)-(5) bek., 6. § (3) bek., 24. pont, 6.a § (3)-(7) bek, 38. pont, 8.b § és 8.c §, melyek 2009. január 1-jétől hatályosak.

A 462/2008. számú törvény 2009. január 1-jétől hatályos.

A 179/2009. számú törvény 2009. szeptember 1-jén lépett hatályba, kivéve az alábbi rendelkezéseket: I. cikkely 1., 4., 8., 14., 19. pont, II. cikkely 2. és 5. pont, ezek 2010. január 1-jétől hatályosak.

A 184/2009. számú törvény 2009. szeptember 1-jén lépett hatályba, kivéve az I. cikkely 14-22. §-ait, és a X. cikkely rendelkezéseit, amelyek 2010. január 1-jétől hatályosak.

A 38/2011. számú törvény 2011. március 1-jétől hatályos.

A 390/2011. számú törvény 2012. január 1-jétől hatályos.

A 325/2012. számú törvény 2012. október 23-án lépett hatályba, az I. cikkely kivételével, amely 2013. január 1-jétől hatályos.

A 81/2013. számú törvény 2013. május 1-én lépett életbe.

A Tt. 464/2013. sz. törvénye 2014. január 1-jén lépett hatályba, kivéve a I. cikkely

(19), (25) pontjait, a (30) pontban foglalt 161.d §-t és (32) pontot, valamint a III. cikkely (2) pontját, amelyek 2014. március 1-én lépnek hatályba, az I. cikkely (1)-(8) és (24) pontjait, amelyek 2014. szeptember 1-én lépnek hatályba és az I. cikkely (10) pontját, a (11) pontban foglalt 29. §-ának 15. és 16. bekezdéseit, a (13) pontban foglalt 33. § 7. és 8. bekezdéseit, a (15), (16), (18), (21), (22) pontjait és a (30) pontban foglalt 161.e §-t, amelyek 2015. szeptember 1-én lépnek hatályba.

Rudolf Schuster s.k.
Pavol Hrušovský s.k.
Mikuláš Dzurinda s.k.

1) A nevelésről és oktatásról és egyéb törvények módosításáról szóló 245/2008. sz. (közoktatási) törvény 27. §
2a) A Tt. 245/2008. sz. törvény 95. § (1) bek. a) pont és a 104. § (1) bek. a) pont
2b) A Tt. 245/2008. sz. törvény 27. § (2) bek. a) pont és 104. § (1) bek. a) pont
24g) A Tt. 596/2003. sz. törvénynek 5. §-a a későbbi módosítások szerint
4) A Tt. 596/2003. sz. törvény 15. §
5) A Tt. 245/2008. sz. törvény 112. §
5a) A Tt. 245/2008. sz. törvény 19. §
6) A Tt. 596/2003. sz. törvény 6. § (1) bek., 9. § (1) bek. és 10. § (1) bek. a), b), c), e)-h) pont a Tt. 325/2012. sz. törvénye szerint
7) A Tt. 184/2009. sz. törvénye, 4. §-a (2) bek. c) pontja a 2012-es módosítás szerint
10) A többször módosított 596/2003. sz. törvény 10. § (1) bek. h), j)-m) pont a Tt. 325/2012. sz. törvénye szerint
12) A Szlovák Köztársaság Alkotmánya 42. cikk (3) bekezdés
13) A közigazgatási szervek és intézmények költségvetési gazdálkodásáról és egyéb törvények módosításáról szóló, többször módosított 523/2004. sz. törvény 8. §
14) A Tt. 445/2001. számú törvénnyel módosított 302/2001. számú törvény a nagyobb területi egységek önkormányzatáról (a kerületi önkormányzatokról)
15) A többször módosított 523/2004. sz. törvény 26. §
16) A Tt. 245/2008. sz. törvénye 151. §
17) A többször módosított 596/2003. sz. törvény 35. és 36. §-ai
A többször módosított 523/2004. sz. törvény, 23. § 17a) A Munka Törvénykönyve, 7. §, a Tt. 103/2007. sz. törvénye az országos háromoldalú érdekegyeztetésről, valamint egyes törvények módosításáról, 3. § (2) bek.

18) Például a többször módosított 523/2004. sz. törvény 24. §, a többször módosított Polgári Törvénykönyv 476. § és 480. §
19) A többször módosított 523/2004 sz. törvény 8. § (2) bek.
20) Például Polgári Törvénykönyv 476. § és 480. §
20a) A Tt. 245/2008. sz. törvényének 13. §-a a későbbi módosítások értelmében.
21) A Munka Törvénykönyve 76.a §-a a Tt. 257/2011. sz. törvénye értelmében
22) A többször módosított 291/2002. sz. törvény az államkincstárról, valamint egyes törvények módosításáról
22a) A Tt. 245/2008. sz. törvény 95. § (1) bek., 104. § (1) bek.
22b) A többször módosított 596/2003. sz. törvény 8. §,
A Tt. 245/2008. sz. törvény 29. § (10) bek.
22c) A Tt. 245/2008. sz. törvény 2. § k) és q) pontok
22d) A speciális iskolákról szóló 322/2008. számú oktatási minisztériumi rendelet 3. és 5.§-ai
22e) Például a Munka Törvénykönyve 226. § (2) bek.; a közérdekű tevékenységet végző alkalmazottak illetményéről, valamint egyéb törvények módosításáról szóló 553/2003. sz. törvény 4. § (1) bek. e) és t) pont
22ea) A Tt. 184/2009. sz. törvénye, 11. §
22f) A többször módosított 596/2003. sz. törvény 19. § (2) bek. a)-c) pontok
22g) A Tt. 245/2008. sz. törvény 107. § (4) és (5) bek.
22h) A Tt. 245/2008. sz. törvény 107. § (6) bek.
23) A Tt. 245/2008. sz. törvény 117. §
23a) A Tt. 245/2008. sz. törvény 117. és 139. §-ai
23b) A Tt. 245/2008. sz. törvény 139. §
23c) A Tt. 245/2008. sz. törvény 27. § (2) bek. b) pont, 95. § (1) bek. b) pont és 104. § (1) bek. b) pont
23d) A Tt. 245/2008. sz. törvény 27. § (2) bek. c) pont, 95. § (1) bek. c)-e) pont, 104. § (1) bek. c) pont
23e) A többször módosított 596/2003. sz. törvény 12. és 13. §-ai
23f) A Tt. 245/2008. sz. törvény 29. § (5) bek., 33. § (1) bek., 97. § (6) bek., 98. § (3) bek., 99. § (4) bek. és 100. § (8) bek.
23g) A létminimumról és egyéb törvények változásáról szóló, többször módosított 601/2003. sz. törvény 2. § c) pont
23h) A Tt. 553/2003. sz. törvénye, 4. §-a 1) bek., e) és t) pont
23ha) A Tt. 245/2008. sz. törvénye, 28. § 16. bek. a) Tt. 390/2011. sz. törvénye szerint, az SZK oktatási miniszteriumának 306/2008. sz., az óvodákról szóló rendelete, 4. § 9. bek.
23i) A többször módosított 523/2004. sz. törvény 8. §
23j) A többször módosított 83/1990. sz. törvény a

gyülekezési jogról
23k) A többször módosított 34/2002. sz. törvény az alapítványokról és a Polgári Törvénykönyv módosításáról
23l) A többször módosított 213/1997. sz. törvény a közhasznú tevékenységet végző nonprofit szervezetekről
23m) A többször módosított 308/1991. sz. törvény a vallásszabadságról, valamint az egyházak és vallási közösségek jogállásáról
23n) Polgári Törvénykönyv 116. §
23o) A többször módosított 523/2004. sz. törvény 31. § (7) bek.
23p) A Tt. 523/2004 sz. törvénye 31. §
23q) A többször módosított 523/2004. sz. törvény 23r) Az Európai Unió működéséről szóló szerződés 107. és 108. cikk
23s) Például az állami támogatásról szóló, többször módosított 231/1999. sz. törvény
23t) Az információkhoz való szabad hozzáférésről és egyes törvények módosításáról szóló, többször módosított 211/2000. sz. törvény 8. és 13. §-ai
24a) A többször módosított 596/2003. sz. törvény 19. § (2) bek. a), b), d) és e) pont
24b) A Tt. 245/2008. sz. törvény 27. § (2) bek. és 112. § (1) bek.
24ba) a szakképzésről és egyéb törvények módosításáról szóló 184/2009. sz. törvény 3. § (1) bek. c) pont
24c) A Tt. 596/2003. sz. törvénye 19. § (2) bek. a), b) és d) pontok a Tt. 325/2012. sz. törvénye szerint
24ca) A Tt. 596/2009. sz. törvény 19. § (2) bek. c)-e) pontok
24d) A Tt. 175/2005. számú törvényével módosított 564/2004. számú törvény a személyi jövedelemadóból származó bevételeknek a területi önkormányzatoknak történő költségvetési leosztásáról, 2. §
A személyi jövedelemadóból származó bevételeknek a területi önkormányzatok közötti zétosztásáról szóló 668/2004. számú kormányrendelet 2. § (1) bek. c) pont
24f) A Tt. 390/2011. számú törvényével módosított 317/2009. számú törvény a pedagógus alkalmazottakról és a szakalkalmazottakról, valamint egyéb törvények módosításáról, 53. §
25) A többször módosított 502/2001. számú törvény a pénzügyi ellenőrzésről és a belső könyvvizsgálatról, valamint egyéb törvények módosításáról
25a) A Tt. 71/1967. sz., a szabálysértési eljárásról szóló törvénye és későbbi módosításai
25aa) A Tt. 245/2008. sz. törvény 90. § (7)-(11) bek.
25b) Az utazási költségtérítésről szóló, többször módosított 283/2002. sz. törvény, 4. §
25c) A Tt. 462/2008. számú törvényével módosított 245/2008. sz. törvény 90. § (4) bek.
26) A Tt. 245/2008. sz. törvény 2. § p) pont

Boldogító igen – anyanyelven

A házasságkötésre vonatkozó törvényi előírásokat a családról szóló, 36/2005. számú törvény 1-8. §-ai és az anyakönyvekről szóló, 154/1994. számú törvény 27-28. §-ai tartalmazzák. A nyelvhasználatra vonatkozóan még a nemzeti kisebbségek nyelveinek használatáról szóló, 184/1999. számú törvény, valamint az államnyelvről szóló 270/1995. számú törvény tartalmaz előírásokat.

A családról szóló törvény 2. §-a kimondja, hogy a házasság a jegyesek egyetértő nyilatkozatával ("súhlyásnyóm vyhlásením") jön létre. A törvény 6. §-a alapján a jegyeseknek a házasság megkötése előtt nyilatkozniuk kell arról is, hogy házasságkötésüknek tudomásuk szerint nincs akadálya, ismerik egymás egészségi állapotát, valamint nyilatkozniuk kell saját maguk és gyermekeik házasságkötés után használt közös családi nevééről.

A családról szóló törvény kimondottan egyetlen szakaszában sem írja elő, hogy milyen nyelven kell ezt a nyilatkozatot megtenni, viszont a hatályos jogszabályok alapján az alábbiakat állapíthatjuk meg:

A családról szóló törvény 1. § (1) bekezdése szerint a házasság a házасulók "önkéntes és szabad elhatározása" alapján jön létre. A 14. § (1) bekezdése szerint a házasság érvénytelen, ha a házasságkötésre irányuló nyilatkozatot nem "szabadon, komolyan, határozottan vagy érthetően" tették. Itt a törvény utalást tartalmaz a polgári törvénykönyv 37. §-ára. Az érthetőséget természetesen a jogügyletben résztvevők szempontjából kell értelmezni, nem pedig általánosan egy bizonyos nyelv szempontjából. Ez alapján megállapíthatjuk, hogy a házasság csak akkor jöhet létre érvényesen, ha a nyilatkozó felek számára érthető a nyilatkozat, amit tesznek. Vagyis **olyan nyelven, amelyet a házасuló fél saját maga nem ért, nem tehet érvényesen nyilatkozatot sem.** Éppen ezért a jogszabály nem is írja elő, hogy a házasságkötés során kizárólag szlovákul lehetne a boldogító "igent" kimondania a házасulóknak, hisz előfordulhat, hogy olyan személy köt házasságot, aki egyáltalán nem ért és beszél szlovákul (pl. nem szlovák anyanyelvű vagy külföldi személy).

Azonban nyilvánvalóan a házasságkötésnél értenie kell egymás nyilatkozatát a házасulóknak is, és a házasságkötésnél közreműködő hatósági személyeknek (

Szlovákiában ez lehet egyházi személy egyházi esküvő esetén, vagy polgármester, megbízott önkormányzati képviselő polgári esküvő esetén, mely utóbbinál jelen van az anyakönyvvezető is) és a tanúknak is. Az anyakönyvekről szóló törvény 27. § (6) bekezdésének f) pontja kimondja: olyan esetben, ha tolmács közreműködésére volt szükség, a házasságkötésről szóló jegyzőkönyvnek tartalmaznia kell a tolmácsra vonatkozó adatokat is. Ez alapján is nyilvánvaló, hogy nem a házасuló felek vannak kötelezve bizonyos nyelv, például az államnyelv használatára vagy megértésére, hanem ha szükséges, akkor tolmács közreműködését kell igénybe venni a házasságkötés során, mert a házасuló a világ bármely nyelvén kimondhatja a boldogító igent.

A kérdések, melyeket a következőkben körbejárunk, hogy mikor szükséges tolmács közreműködését igénybe venni, ki viseli a tolmácsolás költségeit, és a kisebbségi nyelvhasználatra vonatkozó előírások mit jelentenek konkrétan a házasságkötés esetén.

Tolmácsot akkor kell igénybe venni, ha ez szükséges, vagyis ha a közreműködő személyek közül valaki nem érti a házасuló(k) nyilatkozatát, vagy a házasságkötő (hatósági) személy nem beszél olyan nyelven, amit a házасuló(k) értenek. Ha ilyen eset nem áll fenn, vagyis a hatósági személy beszéli a házасuló(k) által használt nyelvet, akkor nincs szükség tolmácsra. Ezt alátámasztja az anyakönyvekről szóló törvény 13. § (4) bekezdése például, amely úgy rendelkezik, hogy amennyiben a születésről olyan nyelven tettek bejelentést, amelyet az anyakönyvvezető nem ért, akkor kell tolmácsot igénybe venni. Vagyis **a törvény az anyakönyvvezető számára nem írja elő, hogy csak szlovákul "érthet"** és mindig szüksége van tolmácsra, ha nem szlovákul szólnak hozzá. Persze lehet olyan szűk értelmezése az államnyelvtörvény 3. § (1) bekezdésének, hogy a hatósági személy akkor sem használhat idegen nyelvet (a kisebbségi nyelven kívül), ha erre képes, azonban ez ellentétben állna a hatékony közigazgatás kívánalmaival.

Véleményem szerint főszabályként a házasságkötés során Szlovákia bármely településén bármely nyelven lehet tolmács közreműködése nélkül házasságot kötni (egyházi esküvő esetén az adott egyház szabályainak megfelelő-

en, és polgári házasságkötés esetén is), ha az eskető hatósági személy beszéli a házасulók által használt nyelvet. Ha viszont nem beszéli a házасulók nyelvét, akkor a házasságkötés során tolmácsot kell alkalmazni. A tolmácsolás költségeit ilyen esetben a házасulók viselik.

A kisebbségi nyelv használata esetén ettől részben eltérő szabályok érvényesülnek. Kisebbségi nyelven is lehet bárhol az ország területén házasságot kötni és kimondani a boldogító igent. Amennyiben nem kisebbségek lakta településről van szó, akkor a már fentebb leírt szabályok vonatkoznak rá: ha az eskető hatósági személy beszéli a kisebbségi nyelvet, akkor nem kell tolmács, erre a nemzeti kisebbségek nyelveinek használatáról szóló 184/1999. számú törvény 2. § (8) bekezdése kimondottan lehetőséget is ad. Ha nem beszéli a nyelvet, akkor tolmácsolásra van szükség, aminek költségeit a házасulók viselik.

Viszont amennyiben olyan településről van szó, ahol az adott kisebbségi nyelvet a kisebbségi nyelvhasználati törvény alapján hivatalos érintkezésben használják, akkor a házасulóknak kimondottan joguk van anyanyelvük használatára szóban és írásban, a házasságkötés során is. Ezt a hatóságnak nemhogy lehetővé kell tennie, hanem biztosítania is kell. Ez azt jelenti, hogy amennyiben az eskető hatósági személy (polgármester vagy a feladattal megbízott önkormányzati képviselő), a ceremónián jelen levő anyakönyvvezető nem beszélne a kisebbségi nyelvét, és emiatt tolmácsot kellene igénybe venni, akkor a tolmácsolás költségeit nem a házасulók, hanem a hivatal viselné.

A kisebbségi nyelvhasználati törvény azonban nemcsak a szóbeli, hanem az írásbeli érintkezés esetén is biztosítja a kisebbségi nyelv használatát. A 2. § (3) bekezdése szerint a kisebbséghez tartozó állampolgárnak a kisebbségi nyelv írásban történő használatára is joga van, ide értve a kisebbségi nyelvű írásos okiratok és bizonyítványok benyújtását is. A 5. § (5) bekezdés szerint kétnyelvű házassági anyakönyvi kivonatot is kérhet. A (7) bekezdés szerint pedig kétnyelvű formanyomtatványokat kell számára biztosítani. Mindez azt jelenti, hogy magyarul lakta településen biztosítani kell a házасulók számára, hogy nemcsak szóban, hanem írásban is használhassák magyar anyanyelvüket, tölthessék ki a szükséges papírokat, kérelmeket, és a házasságkötésükről kétnyelvű okiratot állítsanak ki számukra.

Kisebbségpolitika és kisebbségi jogok Szlovákiában 2013-ban

Minden évben elkészíti összegező jelentését a szlovákiai kisebbségek helyzetéről a pozsonyi székhelyű Etnikum- és Kultúrakutató Központ (CVEK). Az emberi jogi pályázati alap támogatásával készült az átfogó jelentés a 2013-as évről, a korábbi években kidolgozott szerkezetben és alapkérdésekre fókuszálva, s újra megfogalmazódott az eddig már többször levont végkövetkeztetés: „a kisebbségi jogokat a kormány egyfajta többletjognak ('nadštandard') tekinti, mely legitim módon megnyirbálható az államalkotó nemzet védelme érdekében”.

A tanulmány leszögezi, a kisebbségügyi kormányalelnöki poszt megszüntetése és jelentősen megnyirbált jogkörökkel bíró kormánybiztossal történt helyettesítése csak nehezítette a minimális kisebbségi nyelvi jogok érvényesítését is, így pl. a vasúti állomások jelölésének kétnyelvűsítését. A nemzeti kisebbségek és etnikai csoportok bizottsága működési szabályzatában végrehajtott változtatások is a kisebbségi jogok színvonalának csökkenését eredményezték. Az ún. roma reform, a szükséghelyzetben élők segélyezéséről szóló törvény módosítása, a szepsi romatelepen végrehajtott rendőrségi razzia, vagy a község nevééről megtartott peredi népszavazás eredményének elutasítása ugyanezt a tényt mutatja. „Szomorú mementója a kisebbségpolitikának a jobboldali extrémista, Marián Kotleba megvá-

lasztása a Besztercebányai önkormányzati kerület elnökévé a novemberi megyei választásokon. A kisebbség mint veszélyforrás, elsősorban a romák vonatkozásában, és az ez által legitimizált megtorló politika domináns irányvonal maradt. Az emberjogi paradigmákon alapuló párbeszéd ennek alternatíváiról marginális.” Országos szinten csak az új emberjogi szószóoló esetében tapasztalható.

A tanulmánykötet szerzői ismételten felhívják a figyelmet arra, mennyire helytelen, hogy a hivatalos szlovákiai kisebbségpolitika biztonsági kockázatként kezeli a kisebbségeket, s ha valamiben egyáltalán, hát talán a kultúrában próbál kiteljesedésükhöz teret biztosítani számukra, elsősorban népi kultúrájuk, a folklór területén. Ez azonban nem teszi lehetővé a nem szlovák nemzetiségűek egyenrangúságát, nem biztosítja számukra a saját ügyeikben való döntéshozatalt, beleszólási jogot, felzárkóztató intézkedésekkel történő támogatásukat, életük átfogó egészének olyan befolyásolását, hogy gazdaságilag és szociálisan is fel tudjanak emelkedni.

Nincs meghatározva a kisebbség és etnikum fogalma

Továbbra is fennáll a többször kifogásolt helyzet, hogy a szlovák jogrend nem határozza meg, mit jelent az alkotmányban használt nemzeti kisebbség és etnikai csoport, a köztük lévő különbséget sem fogalmazza meg. A kisebbségi jogokat a szlovák alkotmány azoknak biztosítja, akik szlovák állampolgárok és egyéni

elhatározásból kisebbséghez tartozónak vallják magukat. **Az állampolgárságon kívül semmilyen objektív kritérium – pl. a többségtől eltérő nyelv, kultúra vagy számbeliség – nem létezik a szlovák jogrendben, holott ezek a nemzetközi jogban léteznek.** „Nem világos, pontosan mit is kellett teljesítenie az orosz vagy szerb kisebbségnek, hogy besorolják őket az ún. őshonos kisebbségek közé.” A hozzáférhető dokumentumok szerint pl. az orosz kisebbség elismerése annyiból állt, hogy képviselőit felvették a Kormány Nemzeti Kisebbségi, Emberjogi és Nemi Egyenlőségi Tanácsába. A kisebbségpolitikában fontosnak tűnik az őshonosság kérdése, ugyanakkor ez nem szerepel a kisebbségi jogok megítélésének alkotmányos feltételei között. A legtöbb jogszabály csak a nemzeti kisebbség fogalmat használja. Az állam hivatalosan 13 nemzeti kisebbséget ismer el: magyar, roma, ruszin, ukrán, német, horvát, cseh, lengyel, morva, bolgár, zsidó, szerb és orosz kisebbséget. A kisebbség fogalmának tisztázatlansága sok vitát okozhat a finanszírozásuk és a kisebbségi jogok konkrét alkalmazása terén.

Állampolgárság és kettős állampolgárság

Az állampolgárság mint a kisebbségi jogok odaítélésének alapja ellenkezik a nemzetközi joggal, amely ezeket a jogokat alapvető emberi jogként kezeli. Az arányos mértékű kisebbségi jogokat az ország minden lakosának garantálni kellene.

Az állampolgárságnak mint feltételnek a kiküszöbölésére azonban 2013-ban sem tett lépéseket a kormányzat.

A korábbi években felhívtuk a figyelmet a vitatott állampolgársági törvényre is, mely nem teszi lehetővé a kettős vagy többes állampolgárságot. A törvény ilyen értelmű 2010-es módosítása válasz volt azon magyarországi jogszabályra, amely helybenlakás nélkül tette lehetővé a magyar állampolgárság megszerzését. **Szlovákia mint egyedüli ország azok közül, ahol jelentős számú magyar kisebbség él, eltörölte a többes állampolgárság lehetőségét. Ezt a változtatást nem csupán az alkotmány esetleges megsértése miatt bírálta a központ, hanem azért is, mert ezzel a jelentős létszámú szlovákiai magyar kisebbséget de facto a szlovák-magyar kapcsolatok túszává tette. 2013-ban e téren semmi nem változott.**

Hivatalosan kevesen vették fel a magyar állampolgárságot és veszítették el ennek következtében a szlovákok. Nem hivatalos információk szerint azonban ez a szám lényegesen nagyobb. Ebből akár kellemetlen következmények is fakadhatnak, ha pl. az országgyűlési választások értesítőit a szlovákiai lakcímre postázzák az állampolgároknak. Az elemzés leírja azt is, hogy „az Európai Emberjogi Bíróságon két magyar nemzetiségű volt szlovák állampolgár, Fehér István és Dolník Erzsébet támadta meg a szlovák jogszabályt az alapvető jogok és szabadságjogok egyezményének cikkelyeire hivatkozva azért, mert kimondott akaratok ellenére fosztották meg őket szlovák állampolgárságuktól. Azt követően, hogy a Nyitrai és Komáromi Járási Hivatalnak jelezték, hogy felvették a magyar állampolgárságot, a törvényből kifolyólag veszítették el a szlovákok. Vagyis de lege, ami azt jelenti, hogy nem adtak ki számukra határozatot állampolgárságuk elvesztéséről. Mindkettőjüket törölték a lakossági nyilvántartásból és a választói névjegyzékből.” Idézik, hogy az emberjogi bíróság döntésében kifejtette, egy bizonyos állampolgárság megszerzése semmilyen egyezményben nem garantált, legfeljebb a magánélethez való jog sérelme állhat fenn, ha hivatalnoki döntés következtében fosztanak meg az állampolgárságától valakit, de mert a panaszosok „annak a következménynek a tudatában vették fel a magyar állampolgárságot, hogy elveszítik a szlovákokot”, nem került sor jogsértésre. A szlovák külügyminisztérium ezt a döntést precedensként üdvözölte, mely „világos jelzés mindenkinek, aki

Szlovákia befektetésére akarja kihasználni az állampolgárság körüli problémákat”. Csakhogy Szlovákiában köztudott, mert Robert Fico kormányfő a Pravda napilapban megjelent kommentárjában maga mondta el, az állampolgársági törvényt módosításra „preventív okból” került sor, és amíg a magyarországi állampolgársági törvény hatályban lesz, addig Szlovákia sem szüntetheti meg a 2010-es törvényt, mert az a nemzeti érdekekkel ellentétes lenne. Mivel azonban csak találgatások vannak arról, hogy hány szlovák állampolgár vette fel a magyar állampolgárságot, s a hivatalos adat szerint e személyek száma elenyésző, a szlovák törvény „preventív” hatása, de igazságos volta is megkérdőjelezhető. A szlovák törvény csak azt húzza alá, hogy az állami kisebbségpolitika veszélyforrásként tekint a magyar kisebbségre. Az elemzők hozzáfűzik még, hogy a strasbourgi bíróság döntése azzal nem foglalkozik, megfelel-e a szlovákiai gyakorlat a szlovák alkotmány rendelkezéseinek.

Nemzetiségi és etnikai alapú erőszak, gyalázás és diszkrimináció

A kisebbségi jogok a sajátos, gyakran hátrányt okozó helyzetet igyekeznek kiegyenlíteni a kisebbségekhez tartozók esetében – szögezi le a tanulmány. Az emberi méltóság tiszteletben tartásán alapulnak, céljuk az emberhez méltó életvitel lehetővé tétele saját kultúrájuk és meggyőződésük alapján addig a mértékig, amíg az mások jogait nem korlátozza. A kisebbségi jogok így elsősorban az ún. alanyi jogokon – mint a jog a saját kultúrához – kívül tartalmazzák az etnikailag motivált erőszak, gyalázás és diszkrimináció elleni védelem jogát is.

A szlovák jogrend a büntetőtörvényben szankcionálja a szélsőséges faj- vagy etnikumgyalázás megnyilvánulásait. A 423. § tartalmazza a nemzet-, faj- vagy meggyőződés-gyalázást, a 424. § a nemzetiségi, faji vagy etnikai alapú uszítást, a 424.a § a faji, nemzeti, nemzetiségi, bőrszín szerinti, etnikai csoporthoz tartozás vagy nem szerinti uszítást, gyalázást és fenyegetést. Ezek a cikkelyek az alkotmányos garanciák egyik elemét képezik annak érdekében, hogy a nemzeti kisebbséghez tartozás ne válhasson senkinek a hátrányára.

A Legfelsőbb Bíróság ítélete M. K. ügyében

Bár az etnikailag és faji alapon motivált

erőszak büntetésének törvényes keretei arányosnak tűnnek, kérdéses, milyen mértékben alkalmazzák őket a gyakorlatban. Úgy fest, a jogi formalizmus inkább a szélsőségesek védelmét szolgálja. Az SZK Legfelsőbb Bírósága döntése meghozatalakor az SZK volt igazságügyi miniszter asszonyának M. K. elleni törvényességi óvása esetében pontosan ezt a jogi interpretációt részesítette előnyben, amikor jogorvoslati kérelmét elutasította.

Az igazságügyi miniszter asszony az alacsonyabb rendű bírósági döntéseket támadta meg M. K.-nak a nemzet-, faj- és meggyőződés-gyalázás esetében indult büntetőügyében, melyet a vádlott úgy követett el, hogy mint a Besztercebányai megye független elnökelője 2009-ben választási röplapján többek közt megfogalmazta: „megszünteti a nem csak cigány paraziták igazságtalan kivételezettségét”.

Az elsőfokú bíróság a büntető eljárást leállította, mivel olyan következtetésre jutott, hogy nem nyert minden kétséget kizáró bizonyítást, hogy a cselekményt a vádlott követte el. A járási ügyész ellenvetéssel élt, mert a M. K. esetében a cselekedet elkövetéséért született meg a vádirat. A kerületi bíróság olyan következtetést fogalmazott meg, hogy a röplap „nem a roma etnikum ellen irányul”. A kerületi bíróság szerint a röplap szövegéből egyértelmű, hogy a vádlott nem a roma etnikum egészéről beszél, hanem csak azokról, akik élőködnek azokon az előnyökön, amelyeket nekik a társadalom nyújt, végeredményben tehát nem csupán az ezen etnikum élőködőiről van szó, hanem a többségi lakosság élőködőiről is, amit a „nem csak” kötőszó is kiemel.

A miniszter asszony ez ellen a döntés ellen törvényességi óvást nyújtott be, rámutatva: a paraziták szóhoz kapcsolt jelző, a 'cigány' egyértelműen azt a célt szolgálta, hogy az emberekben azt a benyomást keltse, hogy a parazitáknak nevezettek ebből az etnikai csoportból, azaz a roma kisebbségből származnak. S hozzátette: a röplapon a vádlott a cigány kifejezést sértő módon használta, ezzel is visszhangot és választói támogatást remélve magának.

A legfelsőbb bíróság ridegen formális érvelése – írja a tanulmány – megérdemli, hogy teljes egészében idézzük:

„A volt igazságügyi miniszter asszony azon törvényességi kifogásai félrevezető,

melyek szerint a roma nemzetiségű polgárok meghatározására használt 'cigány' kifejezés egyértelműen sértő jelentésű, mivel a vádlott, Mgr. M. K. ezt a kifejezést az érintett röplapon nem használta. A fellebbviteli bíróság ezzel kapcsolatban megjegyzi, hogy a fellebbező valószínűleg összekeverte a szlovák nyelvben használatos 'cigán' és 'cigán' főnevek jelentését. A legfelsőbb bíróság a jelenlegi lexikográfiai kézikönyvekből (A szlovák nyelv rövid szótára, A szlovák helyesírás szabályai), melyek a Szlovák Köztársaság Kulturális Minisztériuma MK 1501/2003-10/5088. sz. intézkedése értelmében mint a jelenlegi kodifikált szlovák nyelv jóváhagyott alapművei, megállapította, hogy a szlovák nyelv különbséget tesz a 'cigán' és a 'cigán' főnevek jelentése között, és ezek a 'cigánsky' /értsd: cigány, melléknév/ melléknévvel együtt a mai kodifikált nyelv részét képezik.

A szlovák nyelv rövid szótára (4. kiegészített és javított kiadás. Szerkesztette: J. Kačala – M. Pisárčiková – M. Považaj, Pozsony, Veda 2003) a 'cigán' kifejezést így határozza meg:

'cigán – a m.(etnikai értelemben Cigán /értsd: cigány): ind. eredetű társadalmi csoport tagja, helyenként még ma is vándorló életmódot folytat, újkéleltűen roma: oláh cigányok;

Ezzel szemben a 'cigán' kifejezés meghatározása:

'cigán' – a m. beszélt nyelvi, csaló, hazug: cigány cigány szitokszó;

Ebben a lexikográfiai kézikönyvben szerepel a 'cigánsky' melléknév is, melyhez használatának példáiként konkrét szókapcsolatokat sorolnak fel (cigány zenekar, cigány nyelv, cigánypecsenye stb.).

A jelenlegi kodifikált szlovák nyelv tehát lehetővé teszi ezen etnikai csoport tagjainak kétféle megnevezéssel történő megjelölését: 'roma' és 'cigány'. Nyelvi jelentéstartalmuk szempontjából egyenértékű kifejezésekről van szó, miközben a roma a szlovák nyelvben csupán az 1989-es társadalmi változásokat követő időszakban nyert létjogosultságot, mégpedig a 'cigány' kifejezés mellett, melyet mind a többségi lakosság, mind a roma – cigány etnikai csoport tagjai használnak (Cigány Ördögök zenekar, A cigánytábor az égbe megy - film és musical, M. Šulík Cigány c. filmje stb.)

Hasonlóképpen a 'cigány' melléknév is használható a kodifikált szlovák nyelvben, miközben újkéleltű megfelelője a 'roma' melléknév (pl. roma lakosság, roma nyelv,

lásd A szlovák nyelv rövid szótára).

Ha tehát Mgr. M. K. vádlott röplapján az etnikai kisebbség megjelölésére a 'cigány' melléknévet használta az államnyelv kodifikált változata szerint, vagyis az állam által elismert és a társadalom által használt formában, e kifejezés használatából nem vonható le a faji, nemzeti vagy felekezeti gyalázás objektív feltételeit megvalósító bűncselekménynek a fennállása a Btk. 423. §-ának 1. bek. szerint. Ráadásul, ha a tárgyalt kifejezés szövegkörnyezetéből (a 'nemcsak' alárendelő kötőszó használata) kiderül, hogy a szerző elszántságát fejezi ki az összes élőködő állampolgár (szerinte) igazságtalan előnyeinek megszüntetése mellett, nem egy konkrét etnikai csoport tagjait célozza meg. A jelen bűncselekmény – tehát a roma-cigány etnikai csoport nyilvános gyalázásának szándéka, illetve az ezen etnikai csoporthoz tartozás szerinti egyén vagy egyének csoportja nyilvános gyalázásának szándéka – szubjektív vagy objektív feltételeinek teljesülése nem nyert bizonyítást, ezért annak szándékos elkövetése nem következtethető ki kizárólag az általa használt kifejezésből, ahogy azt tévesen a volt igazságügyi miniszter asszony hiszi."

Nos, ezen érvek alapján utasította el a miniszteri óvást a legfelsőbb bíróság. Kitér a jelentés a szeptemberi romatelepen lezajlott rendőrségi razzia brutalitására és a feltételezett jogsértésekre, melyeket az ombudsman vizsgálata megerősített, s ugyancsak arra a következtetésre jut, hogy a rendőrségen belüli felülvizsgálat – mely nem vezetett eredményre – nem tekinthető objektívnek és pártatlannak.

„Győzött a neonáci”

A 2012-es jelentés még csak aggályokat fogalmazott meg az extrémizmus egyre erőteljesebb térnyerése miatt, a 2013-as értékelés megdöbbenéssel állapítja meg, hogy a szélsőségesesség teret nyert Szlovákiában a választott szervezetben is. Marián Kotlebát, a jobboldali szélsőséges Mi Szlovákiánk – Néppárt elnökét megválasztották Besztercebánya megye elnökévé. Kotleba a Szlovák Testvériség pártban kezdte politikai karrierjét, melyet 2006 márciusában a legfelsőbb bíróság betiltott, mert alapszabályának egyes részei az SZK Alkotmányába ütköztek. 2013 novemberében Kotleba a Mi Szlovákiánk – Néppárt színeiben jelöltette magát a megye élére, s ez a párt annak ellenére – fogalmaz a tanulmány –, hogy

egyértelműen a Szlovák Testvériség utódpártja, regulárisan bejegyzett politikai erő, mert alapszabálya és programja úgy van megfogalmazva, hogy formálisan megfeleljen az alkotmánynak. Marián Kotleba győztes választási programja azonban már egyértelművé tette, hogy a régi kerékvágásban halad. Választási programjának első pontja arról beszélt, hogy „megszünteti nemcsak a cigány paraziták igazságtalan előjogait” és megoldja a kedvezőtlen lakáshelyzetet, mert „az állam lakást kizárólag csak a cigány parazitáknak épít”, a rendes fehér embernek pedig esélye sincs bérlakáshoz jutni. És nagyobb biztonságot is ígér, mert a megye egyes területei „a cigány szélsőségesek nagy száma miatt is élhetetlen helyek a normális rendes emberek számára”. Marián Kotleba sikert ért el, megnyerte a megyei választásokat a második fordulóban, pedig akkorra a részvétel is nőtt.

Kotleba győzelmét sok elemző a választók kiábrándultságának tudta be. Annak ellenére, hogy az elnökválasztás második fordulójában nőtt a szavazók részvétele, olyanok is az urnákhoz járultak, akik az első fordulóban otthon maradtak, s bár nem állítható kétséget kizáróan, hogy Kotlebára szavaztak, az tény, hogy ellenjelöltje, Vladimír Maňka 4000 vokssal kevesebbet kapott, mint az első fordulóban. Az unalmas megyei választások legnagyobb meglepetése külföldi újságokba is bekerült, a The Economist (nov. 28.) a hírt „Győzött a neonáci” címen tette közzé. Szlovákiában viszont tipikusan reagáltak a tényre a politikai erők. A Smer, melynek jelöltje alulmaradt a versenyben, a jobboldali pártokat okolta Kotleba győzelmé miatt, jobboldaliak, elsősorban az SaS és a Most-Híd meg a Smer kudarcával magyarázta, mely nem tudott mindenkit megszólító jelöltet állítani.

A politológusok, szociológusok és politikai elemzők a lakosság rossz szociális helyzetével és a romakérdés megoldásának halogatásával magyarázták Kotleba győzelmét. A romaügyi kormánybiztos meg azzal intézte le, hogy az embereknek elégük van az üres ígéretekből, a bejáratott pártok tehetetlenségéből. Az elemzést készítő központ viszont újra arra hívta fel a figyelmet, hogy évtizedek óta senki nem kínál tisztességes megoldást a romáknak. A jelenleg agyonhangoztatott „roma reform” is a megtorlásra épül, rossz szociális helyzete miatt a romákat bünteti. Egyenes folyománya

ennek a szemléletnek, hogy a frusztrált lakosság többsége a gazdasági válságok időszakaira jellemző létbizonytalanságban a 'kemény kéz' politikáját választja, az egyszerű megoldásokat hirdető autoritatív személyiségekre szavaz.

A kisebbségekkel szembeni ellenséges érzés évtizedeken át nőtt. Az utóbbi húsz év közvélemény-kutatásai alapján elmondható: sehol az Európai Unióban nem olyan rossz a roma kisebbség megítélése, mint Szlovákiában, szögezik le a szerzők. Szlovákiában a roma a legelutaltabb társadalmi csoport.

Kisebbségpolitikai mainstream Szlovákiában

A CVEK és a Nyitott Társadalomért Alapítvány kutatása is aláhúzta, hogy a jobboldali extrémizmus háttérháza Szlovákiában nagyon erős, és nagyon kicsi azoknak a száma, akik tiszteletben tartják a kulturális különbségeket. Csak a népesség 16 százaléka vall olyan értékeket, amelyeket a jobboldali extrémizmus teljességgel elvet. A népesség többi hányada az egyes nemzeti kisebbségek és idegenek megítélésében árnyalatokban különbözik ugyan, de alapvetően elutasító magatartást tanúsít. „Amire azonban a szlovák politika fősodra és a Mi Szlovákiánk – Néppárt politikája is kísérletet tesz, az a rendkívül restriktív politika a kisebbségekkel szemben. És ennek van nagyon jelentős támogatottsága a közvéleményben is. A kutatás ugyanis megmutatta, hogy a lakosság többsége olyan megtorló intézkedéseket vár el az államtól, amely gyakran az emberi jogok határait feszegeti. Például a lakosság több mint a két harmada egyetértett azzal, hogy az államnak intézkedéseket kellene elfogadnia, a roma népszaporulat korlátozása érdekében, és közel a fele nem támogatta, hogy a roma gyermekek a nem romákkal közös iskolába járjanak.” A népesség nagy része (majdnem 40 százaléka) úgy vélekedik, hogy a magyar kisebbségnek nem lenne szabad engedélyezni a magyar nyelv használatát nyilvános helyeken. Negatív vélemények fogalmazódtak meg a kisebbségi jogok kapcsán a kutatás kvantitatív részeiben is. A megkérdezettek gyakran tiltakoztak a településnevek kétnyelvű használata, a kétnyelvű iskolai bizonyítványok és hivatali magyarnyelv-használat ellen.

„Ezek a vélemények a népességben széles körben jelen voltak már jóval az

előtt, hogy Marián Kotleba megyeelnöki posztra jelöltette magát. A felmérés idején azonban mintha még nem kötődtek volna egy konkrét jobboldali-szélsőséges csoportokhoz. A megkérdezettek fele akkor még azt mondta, a jobboldali-szélsőséges csoportok összejövetelét be kellene tiltani. Egyharmaduk nézeteik nyilvános propagálását tiltotta volna meg. S ha ilyen személyiséget kellett megnevezni, a legtöbben Marián Kotlebát említették.” Az elemzők szerint napjainkban változik a helyzet, a szélsőségesek látens támogatása nyilvánosan felvállalt támogatássá változik. A megyei választások pedig igazolták, amire a kutatás figyelmeztetett, nevezetesen, hogy a burkolt támogatás a választásokon az ideológiájának nyílt sikert hozhat. Kotleba pártja 2010-ben és 2012-ben a parlamenti választásokon 2 százalékot ért el, 2014 elején viszont a közvélemény-kutatások 4,7 százalékot mértek neki.

„A politikai pártoknak egyoldalúan el kellene határolódnuk a bármely kisebbséggel szemben megnyilvánuló megtorlástól és restriktiótól – írják a tanulmány szerzői. – De ennek az ellenkezője történik. **Marián Kotleba ideológiájának egyértelmű elutasítása helyett inkább megértést tapasztalunk azon emberek gondolkodásmódja iránt, akik őt 2013-ban megválasztották. A szociális feszültség mérséklése és az olyan politika keresése helyett, amely inkább konszenzuális mint konfliktuskereső, a politikusok a romákat és egyéb kisebbségeket az ország kedvezőtlen szociális helyzete miatt bűnbakká teszik.**” Ezzel a Kotleba-féléknek szereznek újabb szavazókat, s ahogyan eddig nem oldottak meg semmit a megtorlásokkal és jogcsorbításokkal, a további megtorlással, valamint a romák és más kisebbségek bűnbakká tételével sem fognak, ahogy Kotleba ideológiája sem fog elvezetni a problémák megoldásához.

A szimbolikus politika

A tanulmány ismételtén vizsgálja, milyen mértékben ismerik el Szlovákiában a kisebbségek egyenértékűségét, látják be történelmi vagy jelenkori hátrányos helyzetüket. Figyelmeztetnek arra, hogy az emberi méltóság elve követeli meg a jelképes dimenzió tiszteletben tartását és az etno-kulturális különbségek elfogadását, értékékként kezelését. De azon sérelmek számon tartását is, melynek a kisebbségek áldozatává váltak (pl. roma

holokauszt). Ezek primitív tagadása és gúnyolása ugyanis aláássa a kisebbségekhez tartozók önbecsülését is, s az egyik legerőteljesebb elnyomó eszközzé válhat. Szlovákia mára ugyan már eljutott odáig, írják, hogy legfőbb közjogi méltóságai egyperces néma csenddel adóznak a roma holokauszt áldozatai emlékének, addig azonban nem, hogy elismernék: ez az ország multietnikus. „A multietnikai jelleg el nem ismerése a fő oka annak, miért van az 1989 óta egymást követő szlovák kormányoknak problémája a nemzeti kisebbségeket ért történelmi sérelmek beismerésével is. A nemzeti kisebbségek is szabadabbnak éreznék magukat, ha az állam erőteljesebb jeleit adná, hogy teljes értékű tagjai a társadalomnak, valamint hogy nyelvi és kulturális különbözőségük nem ok arra, hogy miatta szegyenkezzenek, épp ellenkezőleg”- fogalmaznak.

Nyelvi jogok

A szlovák alkotmány szerint a nyelvi jogok jelentik az egyik legfontosabb alapjogot a kisebbségeknek. Törvényben szabályozott keretek közt az államnyelv elsajátítása mellett garantálják nekik az anyanyelven történő oktatást és az anyanyelv használatát a hivatali érintkezésben. A nyelvi jogokat elsősorban a regionális vagy kisebbségi nyelvek európai kartája tartalmazza. Szlovákia a karta vonatkozásában kisebbségi nyelvként a bolgár, horvát, cseh, lengyel, német, roma, ruszin és ukrán nyelvet ismeri el. A jogok tényleges kiterjedése azonban az adott kisebbség létszámától függ. A legtöbb nyelvi joga a legnagyobb szlovákiai kisebbségnek, a magyarnak van (anyanyelvi nevelés és oktatás az óvodától az egyetemig, a felnőttképzésben, a bírósági, polgárjogi és közigazgatási eljárási nyelvhasználatban, legalább egy tömegtájékoztató eszközben stb.). A második legkiterjedtebb nyelvi jogokat élvező közösség a ruszin és ukrán kisebbség, a többi esetben (az oroszot kivéve) még szűkebb a mozgástér.

A kisebbségi nyelvhasználati törvény 2011-es módosítását követően elkészült a települések névjegyzéke az érintett kisebbségek nyelvén. Ez a települések hagyományos megnevezésén alapul, de szem előtt tartja a jelenlegi lakosok, valamint a különböző nemzetiségek békés egymás mellett élésének a feltételeit is. „A városok és falvak hagyományos, elsősorban magyar nyelvű megnevezésének elis-

merése hosszú ideje az illetékes hatóságok elutasításába ütközik. A nemzeti kisebbségi nyelvek használata vonatkozásában vitatottá vált a vasútállomások és megállóknak megjelölése a nemzeti kisebbségek nyelvén. Erre többször hívták fel a figyelmet egyes települések és polgári aktivisták. A kisebbségi kormánybiztos munkacsoportot hozott létre, mely kidolgozta a szükséges törvénymódosításokat, az illetékes kormánytagok azonban ezeket még csak a kormány napirendjére sem tűzték. Képviselői indítványként a Most/Híd terjesztette a parlament elé, de a javaslatot még a Smer képviselői sem támogatták.

A törvényjavaslat értékelésekor az elemzők abból indultak ki, hogy etnikailag semleges javaslat a közszférában nem létezik. **„A közintézmények hirdményei vagy határozatait, az iskolai oktatás vagy a vasútállomások feliratait nem „semleges nyelvűek”, hanem többségi nyelvűek. Úgy tenni, hogy a kisebbségeknek ezt az állapotot tudomásul kell venniük, egyet jelent azzal, hogy asszimilálódásra kényszerítjük őket. Közben mégis eljátszani, hogy Szlovákia tiszteletben tartja a kisebbségi jogokat, és a legitím kisebbségi követelés mögött, amilyen a vasútállomás kisebbségi nyelven történő megjelölése, a kisebbségi pártok „testvérgyilkos” harcát keresni, mélységesen sértő.”** A kisebbségi jogok, melyek lehetővé teszik a saját etnikai, nemzeti vagy nyelvi identitás megőrzését például a nyelvi jogokon keresztül, olyan környezetet teremtenek, amelyben a kisebbségek a társadalom teljes értékű tagjának érezhetik magukat. A kisebbségi jogok az esélyegyenlőség kifejezői a nyelvi identitás megőrzése terén, amire a többségi etnikumnak is joga van.

A vasúti törvény módosításának elutasítása, mely maga után vonta a kisebbségügyi kormánybiztos lemondását, azt is jelenti, hogy kormány nem tartotta meg a kisebbségi jogok terén a status quót, amit megígért. A kisebbségi kormányalelnöki poszt megszüntetése, az alelnök „helyettesítése” egy olyan biztossal, aki egy más kormányzati hivatalnok jóindulatának van kiszolgáltatva, mutatja, milyen jelentős mértékben sérült a kisebbségek joga a saját ügyeikben való döntéshozatal terén.

Oktatás a kisebbségek nyelvén

A kisebbségek anyanyelvű oktatása az anyanyelv hivatali érintkezésben való használatához hasonlóan a legfontosabb

alkotmányos kisebbségi jogok közé tartozik. A magyar kisebbség számára ez a jog biztosítva van az óvodától az egyetemig. De a már 2011-es értékelésben is kifogásolt gyakorlat, hogy a kisebbségi iskolákban minden iratot kétnyelvűen kötelező vezetni, ami elképzelhetetlen adminisztrációs terhet jelent, 2012-ben és 2013-ban sem változott, miközben ennek költségei is vannak, melyek a kisebbség nyelvén oktató intézményeket terhelik.

Problémák vannak a roma nyelvű oktatással is. A roma standardokat 2011-ben hagyta jóvá az illetékes minisztériumi szakbizottság, a roma gyerekek kétnyelvű képzésének projektjét 2012-ben a minisztérium a norvég alapok támogatásából akarta bevezetni az állami pedagógiai intézet és a nyitrai Konstantin egyetem romológiai kara segítségével. 2012-ben meghirdették a közbeszerzést a tankönyvekre és segédanyagokra, a projekt azonban nem valósult meg.

A kisebbségi kultúrák támogatása

A kisebbségi kultúrák támogatására 2013-ban 4,25 millió jutott. Azok a szervezetek pályázhattak projektjeikkel, amelyek a nemzeti kisebbségek kulturális identitásának megőrzését szolgálják. Négy programot hirdetett meg a kormányzat. Ezek az élő kultúra, időszaki sajtó, könyvkiadás és kultúrpolitika. A forrásokból 2012-ben a kisebb létszámú kisebbségek arányosan többet kaptak, mint a nagyobb lélekszámúak – a pozitív diszkrimináció jegyében. Ezzel szakított a kormány 2013-ban, s visszatért a népszámlálási adatok szerinti pénzosztáshoz, ami ellen a lengyel és ruszin kisebbség tiltakozott hevesen.

Kialakult egy új finanszírozási modell a lélekszám, az anyanyelv és az anyaország léte szerint súlyozva. (Az összes forrás 6 százalékaival multikulturális és interetnikai projekteket támogat a kormány.)

Az elemzés íróinak e téren is hiányérzetük van a miatt, hogy a nemzeti kisebbség mint olyan nincs definiálva, így nem tudják, a kisebbségvédelemből és a pénzügyi támogatásból miért maradnak ki az „új kisebbségek”, vagyis az imigránsok (pl. a vietnámiak) csoportjai.

Az őshonos státusú kisebbségek tiltakoznak ezen újkeletű kisebbségek befogadása ellen. Elsősorban azért, mert a pénzügyi források korlátozottak, s ha olyan igényvel állnának elő pl. a magyarok, hogy emeljék a támogatási összegeket, rájuk sütnék,

hogy követelődzenek. Pedig a kisebbségek csoportjain belül is lehetne különbséget tenni az igények szerint. Hogy ez nem így van, a szlovák politikai kisebbség szemléletének tudják be a szerzők, mely veszélyeztető tényezőként tekint rájuk, s kéréseiket biztonsági kockázatként fogja fel.

Ismételten visszatérnek a pályázók összetételére is az elemzők. Továbbra sem értik, miért lehet a községtől kezdve a megyén, civil szervezeten, egyházon át a nemzetközi vagy hazai költségvetési szervezethez a pályázati pénz fogadója bárki. **Kissé furcsa, hogy nincs ott a feltételek között, hogy kisebbség tagjai által létrehozott szervezet legyen a fogadó.** Az lenne helyes, ha kisebbségekre fordított támogatás valóban a kisebbségeknek, az ő intézményeiknek jutna, melyek a kulturális reprodukciójuk eszközei – fogalmaznak a szerzők. A többségi kultúra számos más forrásból támogatható. „A kisebbségi kultúrák védelme legitím érv arra, hogy a többség hozzáférése e javakhoz korlátozzák” – szögezik le.

A kisebbségek részvételi jogai és politikai jogai

A kisebbségeknek az alkotmány az egyéni kulturális és nyelvi jogok mellett a saját ügyeiket érintő döntésekben való részvétel jogát is garantálja, de meglehetősen **szűk keretek közt, a szokásos törvényi folyamatok során. A szűk keret azt jelenti, hogy a meghozott döntésekkel nem kell egyetérteniük vagy azonosulniuk.** A kisebbségi keret-egyezmény 15. cikkelyében lefektetett részvételi demokrácia ennél jóval többet feltételez. Garantálja a részvételt a kultúrát, társadalmi és gazdasági életet érintő döntésekben, a közügyek igazgatásában, főként a velük kapcsolatos esetekben. A kisebbségek társadalom peremén tartása ugyanis marginalizációjukhoz és szociális kirekesztésükhöz vezethet.

A kisebbségek politikai jogai általános érvényű politikai jogok Szlovákiában. **Az állam ugyan lehetővé teszi az etnikai alapú párt létrehozását, de semmilyen más módon nem teremt esélyegyenlőséget a kisebbségeknek a politikai életben. Például a parlamenti bejutási küszöböt nem csökkentti számukra, nem szab meg kvótákat.** Épp ellenkezőleg, a nagyobb területi közigazgatási egységek (megyék) kialakításakor a magyarok által legsűrűbben lakott területeken a legnagyobb kisebbség, a magyar önkormányzati vá-

lasztásokon való sikeres szereplésének megakadályozását célozta meg. A 2013-as megyei választásokon kisebbségi jelöltek is sikerrel jártak. A Most/Hídnak 4 (Nagyszombati kerület), az MKP-nak 34 magyar nemzetiségű képviselője lett (Nagyszombati, Nyitrai, Besztercebányai és Kassai kerület). Koalícióban még a Pozsonyi kerületben is szereztek mandátumot. Más kisebbségeknek ez nem sikerült.

A kisebbségi keretegyezmény szerint azokban az országokban, ahol nem létezik kisebbségi önkormányzat és nincsenek kollektív jogok sem, melyek segítségével a kisebbségek közvetlen részvétele a döntésekben biztosítható, kulcsfontosságú az erős és szilárd konzultatív tanácsadó testületek szerepe. Ezen testületek biztosítják a párbeszédet a kisebbségekkel és lehetővé teszik számukra a döntésben való részvételt a közösségeiket érintő kérdésekben. 2011-ben a kormányalelnök létrehozta az állandó kisebbségi bizottságot, melynek tagjait maguk a kisebbségek jelölték és választották meg szervezetik képviselőin keresztül. „A Fico-kormány ígéretei ellenére most sem volt képes emberi és kisebbségi jogokat korlátozó szükségletén felülkerekedni, s nem tartotta fenn a status quót ebben sem.” A tanács élére egy hivatalnokot nevezett ki, majd a szerb kisebbség képviselőjének javaslatára – előzetes egyeztetés nélkül – alapszabályt módosítottak olyan értelemben, hogy minden nemzeti kisebbségnek azonos jogai és kötelességei vannak. Korábban a szavazati jog a számbeliségüktől is függött, újonnan egy-egy szavazattal bír mindegyik, tehát a „nagyokat” a „kicsik” röhögve leszavazhatják. Megszűnt az a gyakorlat is, hogy annak a kisebbségnek a szavazata a döntő, amelyet a felvetett probléma érint. Sztane Ribics javaslata a roma kisebbségnek sem tetszett, nem csupán a magyaroknak, míg a csehiek képviselője támogatta azt, így a módosítás a 10 kisebb létszámú kisebbség szavazatával megtörtént.

A tanács többsége által elfogadott szemléletet az elemzők is helytelenítik. Kifejtik, az egyenlőség formális értelmezéséből az következik, hogy kisebbségi jogokra nincs is szükség, elég, ha az ország ugyanúgy bánik minden egyes polgárával. „A kisebbségi jogok lényege viszont éppen a dologi egyenlőség. **A kisebbséggel és többséggel való azonos bánásmód ugyanis egyértelmű igazságtalanságokhoz vezet.** Ilyen pl. az a tény, hogy egy szlovák szülőnek jóval egyszerűbb gyermekének biztosítani az anyanyelvű művelődését.

Ajánlások – azonnali intézkedések

A tanulmány szerzői több ajánlást fogalmaznak meg a kormány felé. Első helyen **a romák szegregációjának felszámolását és annak tiltását, egy komplex felzárkóztatási program végrehajtásával,** mely segítene nekik kilábalni a nyomorból és kirekesztettségéből. Párhuzamosan etnikai alapú kiegyenlítő intézkedéseket kell foganatosítani.

A szimbolikus politika vonatkozásában a legfontosabb szakítani azzal a szemlélettel, hogy a kisebbség a többség rovására él, veszélyforrás, helyette a legfelsőbb vezetésnek azt kell sugallnia, hogy a kisebbségi polgárok egyenrangúak és egyenértékűek a többségekkel. Magától értetődőnek kellene lennie, hogy a közjogi méltóságok fellépnek az extrémizmus és szegregáció minden megnyilvánulása ellen. A közbeszédben az ilyen jelenségek megértésének és megmagyarázásának nem is lenne szabad megjelenni.

„Rendkívül fontosnak tartjuk a kisebbségek megkövetését és kártalanítását az őket ért történelmi sérelmekért és az emberi jogaik megsértéséért, például a roma gyermekek elvételéért és gyermekotthonba viteléért a kommunizmus idején, a roma nők erőszakos sterilizálásáért, vagy a magyarok vagyonának elkobzásáért a második világháborút követően.”

Az állampolgársági törvény rendezésének halogatása két szempontból is rossz az elemzők szerint: a politikai közösség leendő kisebbségei (imigránsok) és létező kisebbségei (magyarok) szempontjából. Továbbra is fenntartják véleményüket, hogy vissza kell térni a 2010 előtti gyakorlathoz, hogy **a szlovák állampolgárok ennek elvesztése nélkül vehessenek fel más állampolgárságot – függetlenül attól, hogy az érintett országban van-e állandó vagy átmeneti lakhelyük.** Azt is javasolják, hogy a szlovák állampolgárság megszerzésének feltételeit is enyhítsék.

A kisebbségi nyelvek használatát minden olyan településen lehetővé kellene tenni, ahol egy-egy kisebbség lélekszáma eléri a 10 százalékot. A vasútállomások kisebbségi nyelvű megjelölésének természetessé kell válnia. És: biztosítani kell a nyelvi jogokat az orosz kisebbségnek is, melyet őshonosnak ismert el Szlovákia. Vagyis: az orosz nyelvre is ki kell terjeszteni a kisebbségi nyelvhasználati törvény nyelvvédő rendelkezéseit. „Továbbra is szor-

galmazzuk az államnyelvtörvény olyan értelmű módosítását, mely jelentősen szűkítené azt a közösségi szférát, ahol a szlovák nyelvhasználatot kényszeríti ki a nemzeti kisebbség nyelvének használata rovására vagy éppen az elnyomása érdekében” – fogalmaz az ajánlás, hozzátéve: meg kell szüntetni a nyelvhasználatért kiszabható bírságokat is.

Rövid távon a részvételi demokrácia érdekében **javasolják a választott képviselőkől álló kisebbségi tanács visszaállítását az új kisebbségek részvételével,** az ügyeik képviselőjét pedig kormányalelnöki szintre emelni. Javasolják azt is, hogy a szlovák parlamentben, illetve a megyei önkormányzatok mellett is hozzanak létre kisebbségi konzultatív testületeket.

Közép- és hosszú távú ajánlások

A kisebbségvédelem folyamatossá tétele elsőrendű. Az új kisebbségek védelme is. A kérdést kezelni kell. Vagy az új kisebbségek besorolásával az elismertek közé, vagy különböző kategóriák létrehozásával. A status quo ugyanis nem teszi lehetővé a betelepültek kultúrájának védelmét. Nem történt előrelépés a CVEK kisebbségi önkormányzatok létrehozására vonatkozó javaslata szempontjából sem. „**A 2012-2013-as év bizonyította azt az elvi állításunkat, hogy az egyéni kisebbségi jogok nem garantálják, hogy a kisebbségek ténylegesen is maguk dönthetnek a saját közösségüket érintő ügyekről.** Részvételi joguk jelenleg kizárólag a kisebbségi jogokról döntéseket hozó többség jóindulatára van bízva. Ahogyan a 2011-es éves jelentés mutatta, akkor a többségben több jóindulat volt a kisebbségi jogok támogatására, mint 2012-ben és 2013-ban.” A kisebbségi önkormányzatok kérdése tehát ma is aktuális.

(A www.cvek.sk: Kisebbségpolitika 2013. Éves jelentés nyomán, ngyr)

A pozsonyi székhelyű Etnikum- és Kultúrakutató Központ (Centrum pre výskum etnicity a kultúry) kisebbségpolitika alakulásával foglalkozó tevékenységét a Think Thank Found Open Society Foundations (a Nyitott Társadalomért Alapítvány egyik alprojektje) segíti.

A kutatóközpont munkatársai Jarmila Lajčáková, Elena Gallová Kriglerová, Alena Chudžíková, Miroslava Mittelmanová, Svetluša Surová, Zuzana Številová. Valamennyien szakemberek, nemzetközi jogi, emberjogi és kisebbségjogi szakértők, szociológusok, nemzetközi tapasztalatokkal, szigorú szakmaisággal közelítik meg kutatási témáikat, a szlovákiai jogrendet a nemzetközi jogban és az alapvető emberi jogok okmányában megfogalmazottak viszonyában értékelik. A szemléletbeli különbségek is érdeklik őket, ezekre is rámutatnak.

2014. október 16-18.

ÖNKORMÁNYZATI SZABADEGYETEM

Nagymegyeri Városi Művelődési Központ

Občianske združenie PRO CIVIS Polgári Társulás
93040, Štvrtek na Ostrove - Csallóközcserésszőrtők 512

www.procivis.sk | www.onkormanyzas.sk

procivis@procivis.sk | [f /procivis](https://www.facebook.com/procivis)

A Pro Civis Polgári Társulás és az általa működtetett Szlovákiai Magyar Önkormányzati Intézet idén is megrendezi az Önkormányzati Szabadegyetemet, amelyre 2014. október 16-18-án kerül sor a Nagymegyeri Városi Művelődési Központban.

A IV. Önkormányzati Szabadegyetem hallgatói az idén is a dél-szlovákiai települések magyar polgármesterei, illetve helyi és megyei képviselői lesznek. A szabadegyetem résztvevőivel egyebek mellett ismertetjük a határ menti beruházások, valamint a regionális és vidékfejlesztési politika lehetőségeit az EU 2014-2020-as programozási időszakában, oktatási szakemberek segítségével megvitatjuk a szlovákiai magyar iskolák jövőjének várható alakulását és az oktatási rendszer gondjainak lehetséges megoldásait, valamint terítékre kerülnek a közelgő önkormányzati választások kapcsán a kampánytechnikák gyakorlati alkalmazásának módszerei is. Neves hazai és külföldi előadók mondják el véleményüket előadásaikban és a vitákban.

Programtervezet

2014. október 16. (csütörtök)

17,00 – 19,30 A résztvevők érkezése a Hotel Thermal Vargába (regisztráció, elszállásolás), vacsora
20,00 – 21,00 Az I. világháború hatása Nagymegyerre
21,00 – 23,00 Ismerkedés, kötetlen beszélgetések

2014. október 17. (péntek)

07,00 – 08,30 Reggeli a résztvevő szállóvendégeknek
08,00 – 09,00 A résztvevők érkezése, regisztráció (a szállást nem igénylők számára)
09,15 – 09,30 Megnyitó
09,30 – 10,00 Infrastrukturális beruházások a határvidéken mint a regionális fejlesztések alapjai
10,00 – 10,30 Kölcsonös vállalkozásfejlesztés - közös érdek a munkahelyteremtésben
10,30 – 11,00 EU-s pályázati lehetőségek a vidékfejlesztési politika 2014-20-as időszakára
11,00 – 11,30 Kutatás: hogyan teljesítettek a magyarok által lakott járárok az EU-s pályázatokban /2007-13/
12,00 – 12,30 Vita (hozzászólások, kérdések és válaszok)
12,30 – 14,00 Ebéd
14,00 – 14,50 Quo vadis, önkormányzati fenntartású közoktatási intézmények?
14,50 – 15,30 Vita (hozzászólások, kérdések és válaszok)
15,30 – 16,00 Kávészünet
16,00 – 17,00 Milyen mozgástérrel rendelkezik az anyaállam?
17,00 – 18,00 Vita (hozzászólások, kérdések és válaszok)
18,30 – 20,00 Vacsora
21,00 – 23,00 Éjszakai fürdőzés a nagymegyeri Corvinus termálfürdőben

2014. október 18. (szombat)

07,00 – 08,30 Reggeli
09,00 – 09,30 Kommunikációs lehetőségek, kampánytechnikák a gyakorlatban
09,30 – 10,00 Vita (hozzászólások, kérdések és válaszok)
10,00 – 10,30 Kávészünet
10,30 – 11,00 Kampányanyagok vizuális megjelenítése
11,00 – 11,30 Vita (hozzászólások, kérdések és válaszok)
11,30 – 12,30 Zárás
12,30 – 14,00 Ebéd
14,00 után hazautazás

Támogató

Partner

KISEBBSÉGEKÉRT
Pro Minoritate Alapítvány

Tisztelt olvasó!

Örömmel és tisztelettel ajánljuk figyelmébe honlapunkat.

Örömmel, mert minden alkotó embernek jól esik, ha munkája iránt érdeklődnek, s tisztelettel, mert úgy véljük, aki az önkormányzás iránt érdeklődik, elkötelezett híve a közéletnek és a demokráciának, amelyek olyan elvek, amelyekre Európa is épül. Ezt nem mi mondjuk, az Európa Tanács hangoztatja, ahogy azt is, hogy

„a helyi önkormányzatok minden demokratikus rendszer alapintézményét képezik”,

magyarázatként pedig még hozzáteszi: **„az állampolgárok közügyekben való részvételének joga egyike az Európa Tanács valamennyi tagállama által elfogadott demokratikus elvnek”,** és leszögezi, hogy **„e jog legközvetlenebbül a helyi szinten gyakorolható”.** (A Helyi Önkormányzatok Európai Chartája – Preambulum)

Hasznos időtöltést kívánunk mindenkinek honlapunkon!

Öry Péter, a Pro Civis Polgári Társulás elnöke

Szótár
Hírek
Dokumentumok
Rendeletek
Törvények
Jogi segítség
Címjegyzék
Minták
Állásfoglalások

